
Sammanfattning

I betänkandet behandlas skrivelse 1999/2000:114 vari regeringen redovisar en strategi för en miljöorienterad produktpolitik och för hur arbetet bör bedrivas i Sverige, inom EU och globalt. En följdmotion (c) med sammanlagt nio yrkanden har väckts med anledning av skrivelsen.

Vidare behandlas sammanlagt 250 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden åren 1999 och 2000. Motionerna avser bl.a. miljölagstiftning, den allmänna miljöpolitiken, vatten och luftvård, kemikaliekontroll, naturvård och miljöarbetet inom EU. I betänkandet har inarbetats ett 70-tal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2000 som utgör upprepningar av motioner från allmänna motionstiden 1999. Utskottet avstyrker samtliga motioner bl.a. mot bakgrund av riksdagens tidigare beslut om de 15 övergripande nationella miljö kvalitetsmålen våren 1999 och med hänvisning till att regeringen, på anmodan av riksdagen, skall återkomma till riksdagen med redovisning och förslag också beträffande de delmål som behövs för det fortsatta arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen.

Till betänkandet fogas 32 reservationer och 5 särskilda yttranden.

Skrivelsen

En miljöorienterad produktpolitik syftar till att förebygga och minska produkters negativa påverkan på människors hälsa eller på miljön under produkternas hela livscykel. Alla aktörer har ett ansvar, och såväl administrativa, ekonomiska och marknadsdrivna styrmedel som näringslivets och andra aktörers egna initiativ behövs. I skrivelsen redovisar regeringen en strategi för en miljöorienterad produktpolitik och för hur arbetet bör bedrivas i Sverige, inom EU och globalt. Utgångspunkterna för en miljöorienterad produktpolitik finns i Amsterdamfördraget och miljöbalken. Aktiviteter som stödjer en miljöorienterad produktpolitik, t.ex. arbetet med omställning till ekologiskt hållbar utveckling och de nationella miljö kvalitetsmålen, redovisas och exempel på styrmedel som bedöms vara viktiga inslag i en sådan politik presenteras. Arbetet inom EU bör säkerställa en miljöorienterad produktpolitik som skapar förutsättningar för en effektiv inre marknad med ett starkt skydd för människors hälsa och för miljön. En sådan politik bör även

bidra till en hållbar utveckling inom det internationella handelssystemet. EU:s sjätte miljöhandlingsprogram bör bl.a. innehålla en gemensam princip om minimering av produkters miljöbelastning och om producenters ansvar för produkters miljöpåverkan i ett livscykelperspektiv. Kunskapen om produkters negativa påverkan på människors hälsa och på miljön bör förbättras.

Motion med anledning av skrivelsen

1999/2000:MJ36 av Eskil Erlandsson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att miljöpolitiken måste utformas med funktionstänkandet som grund,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att avsluta de lokala investeringsprogrammen och använda de återstående pengarna på ett för miljön och sysselsättningen effektivare sätt,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den bör återkomma med förslag om en samlad strategi för miljöexport i linje med vad som presenterats av Miljöexportutredningen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att återkomma med förslag om ett generellt producentansvar i linje med vad som presenterats av Kretsloppsdelegationen,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att framarbete riktlinjer på vad som är sorterat och osorterat avfall,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utreda vilka konsekvenser en skatt på förbränning av sopor skulle få för miljön och människors hälsa,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen och Miljövårdsberedningen i dialogen med näringslivet om miljöanpassning driver och uppmuntrar Faktor 4- och Faktor 10-tänkande,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att anslagen till de ideella miljöorganisationerna bör räknas upp,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen bör ta initiativ till att göra miljö- och kretsloppsanpassning av varu- och produktflöden samt funktionstänkande till huvudfrågor vid nästa regeringskonferens.

Motioner från allmänna motionstiden 1999

1999/2000:MJ239 av Kjell Nordström och Monica Green (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om omprövning av koncessioner för äldre anläggningar för omhändertagande och destruktion av riskavfall.

1999/2000:MJ243 av Monica Green m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det ekologiska kunskapslyftet.

1999/2000:MJ254 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om upprättandet av ett klimatpolitiskt handlingsprogram,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om upprättandet av ett sekretariat för klimatfrågor,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förhandlingarna om taktidirektiv för gränsöverskridande luftföroreningar,
10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Östersjösituationen,
11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljögarantin.

1999/2000:MJ255 av Harald Nordlund och Lennart Kollmats (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om värnandet av den biologiska mångfalden,
4. att riksdagen hos regeringen begär att Naturvårdsverket ges i uppdrag att genomföra en inventering av uppdämda vattendrag som kan restaureras i syfte att återskapa strömmande vatten,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Natura 2000,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att skydda och anlägga våtmarker,
10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökade resurser för att minska oljeutsläppen i Östersjön,
11. att riksdagen hos regeringen begär en långsiktig plan för att åstadkomma minskning av utsläpp av miljöföroreningar i Östersjön och för bevarande av den biologiska mångfalden,
12. att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder för att minska utsläppen till sjöar och vattendrag,
15. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i miljöskyddslagen att åtgärdsprogram för att uppnå miljökvalitetsnormer blir bindande,
16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utbytesregeln bör omfatta även varor som behandlats med kemiska produkter.

1999/2000:MJ306 av Göte Jonsson m.fl. (m) vari yrkas

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om reservatsbildande.

1999/2000:MJ309 av Caroline Hagström m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att ändra miljöbalken i förhållande till skogsvårdslagen.

1999/2000:MJ310 av Harald Nordlund och Lennart Kollmats (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att arbetet med inrättande av naturreservat och förstärkt biotopskydd bör intensifieras.

1999/2000:MJ311 av Eskil Erlandsson m.fl. (c) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kommersiellt missbruk av allemansrätten.

1999/2000:MJ405 av Göte Jonsson m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om övergödning.

1999/2000:MJ517 av Lars Elinderson m.fl. (m, kd, c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om prövning av koncessioner för äldre anläggningar för omhändertagande och destruktion av riskavfall.

1999/2000:MJ701 av Kenneth Johansson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredning om gränsdragning mellan normalt utnyttjande av allemansrätten och kommersiellt utnyttjande av densamma.

1999/2000:MJ703 av Elizabeth Nyström och Björn Leivik (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samordning av myndighetskulturer.

1999/2000:MJ704 av Gudrun Lindvall (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att se över skyddet av myrar.

1999/2000:MJ705 av Per-Samuel Nisser och Ingvar Eriksson (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att bevara och förstärka ägande- och brukanderätten till mark,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillämpning av miljöbalken.

1999/2000:MJ708 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av förändringar i miljöbalken.

1999/2000:MJ709 av Ingvar Eriksson och Elizabeth Nyström (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om enhetliga regler för utplacering av miljöstationer för fritidsbåtflottan.

1999/2000:MJ710 av Åke Sandström (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utvärdering av miljöbalkens effekter.

1999/2000:MJ711 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den svenska valfångstpolitiken och det svenska agerandet i IWC,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Japans vetenskapliga valfångst i IWC,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om användning av elektrisk lans,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till det australiska förslaget i IWC.

1999/2000:MJ713 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om märkning av drivmattor på alla nya snöskotrar under en femårsperiod.

1999/2000:MJ714 av Barbro Feltzing (mp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att forskning bör initieras om riskerna med läderhantering och dess samband med cancer,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att substitutionsprincipen bör gälla för användningen av kemikalier vid lädertillverkning,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om s.k. azo-färgämnen och att en varningstext bör placeras på lädervaror innehållande sådana färger,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett totalförbud mot pentaklorfenoler.

1999/2000:MJ715 av Barbro Feltzing (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det nu framlagda förslaget om år 2004 för avvecklingen av de bromerade flamskyddsmedlen PBB och PBDE verkligen blir genomfört.

1999/2000:MJ716 av Barbro Feltzing (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att substitutionsprincipen skall användas för att snarast ersätta nonylfenol,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regler vid tillverkning av ett nytt kemiskt ämne,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ekologiska aspekter på läkemedel.

1999/2000:MJ717 av Åsa Torstensson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av statsbidrag för strandstädning i Bohuslän.

1999/2000:MJ718 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att, inför beslut om miljö kvalitetsmålen, speciellt redovisa hur barn påverkas,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att miljö kvalitetsnormer även skall omfatta biologisk mångfald,

8. att riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om en samlad strategi för miljöexport i linje med vad som presenterats av Miljöexportutredningen,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en ny kemikaliepolitik,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att avlägsna rekvisitet ringa brott ur miljöbalken,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om höjning av en högsta miljöstraffavgift.

1999/2000:MJ719 av Bengt Silfverstrand (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förbud mot halmbränning.

1999/2000:MJ720 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om marina reservat.

1999/2000:MJ721 av Per Lager m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att snarast initiera ett nytt västerhavsprojekt, i nordiskt samarbete, och att samtidigt öka insatserna för att minska belastningen på vårt känsliga och utsatta kusthav.

1999/2000:MJ722 av Per Lager m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen begär att regeringen bestämt tar avstånd från framtida norska och/eller danska planerade provborrningar i Skagerrak och Kattegatt i enlighet med vad i motionen anförts,

2. att riksdagen begär att regeringen i nordiska sammanhang driver frågan om att skapa en, från borringar efter olja och gas, fredad zon i Skagerrak och Kattegatt.

1999/2000:MJ725 av Bengt Silfverstrand och Anders Karlsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en begränsning av uttaget av naturgrus.

1999/2000:MJ727 av Ester Lindstedt-Staaf m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behov av ökande vattenresurshushållning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om grushushållningsplaner,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kartläggning av landets vattentillgångar.

1999/2000:MJ728 av Jeppe Johnsson och Ola Karlsson (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring av avgiftssystemet i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:MJ729 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av fortsatt fältundersökning av sumpskog i syfte att klassificera densamma,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en plan för bevarande av sumpskog.

1999/2000:MJ731 av Kjell-Erik Karlsson m.fl. (v) vari yrkas

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kemikaliesamhället,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att likställa försäljning av produkter som innehåller miljöfarliga ämnen med att sprida miljöfarliga ämnen direkt i miljön.

1999/2000:MJ732 av Kjell Eldensjö m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utökad möjlighet för dispens från strandskyddsreglerna vid bostadsbyggande,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kommuners möjlighet att ge dispens.

1999/2000:MJ734 av Bengt Silfverstrand (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en riksomfattande kampanj för en bättre utomhusmiljö,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en kraftig skärpning av straffskalan vid miljöbrott.

1999/2000:MJ735 av Dan Ericsson (kd) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att överväga om ett nationellt stöd kan utformas som tillförsäkrar Kolmårdens djurpark medel för bevarandearbetet.

1999/2000:MJ736 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljömålsarbetet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utgångspunkter för det fortsatta miljöarbetet,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om handel med utsläppsätter,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om försurning och övergödning,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om klimatpolitiken,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om äganderätten och miljöbalken.

1999/2000:MJ737 av Jan Backman (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en översyn av förordningen (1998:941) så att kallpressad linolja och liknande produkter kan undantas från kemikalieavgift.

1999/2000:MJ739 av Jonas Ringqvist m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen bör utveckla samarbetet med kommunerna i klimatarbetet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att kommunernas klimatarbete skall vara en viktig del i den nationella strategin för begränsad klimatpåverkan,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen bör ta initiativ till att undanröja de hinder som finns för kommunernas klimatarbete.

1999/2000:MJ740 av Lennart Beijer och Maggi Mikaelsson (v) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att skydda Emån och dess lax.

1999/2000:MJ741 av Stig Eriksson m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förslag till en åtgärdsplan och skärpt lagstiftning som stärker havsöringsstammen i de två nordliga länen.

1999/2000:MJ742 av Göte Jonsson m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om biologisk mångfald,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om medel för bevarande.

1999/2000:MJ743 av Göte Jonsson m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att analysera risk och nytta vid säkerhetsarbetet på kemikalieområdet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om PVC,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om flamskyddsmedel,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kemikalier och komponenter i avfall,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om innehållsdeklaration i varor,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om substitutionsprincipen,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Kemikalieinspektionen avseende avgiftsfinansiering för små och stora företag,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Nordsjökonferensen.

1999/2000:MJ744 av Stefan Hagfeldt m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att pröva olika alternativ för att skydda Ombergs natur.

1999/2000:MJ745 av Lars Wegendal m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att låta utreda möjligheten till en nationell fågelvaksorganisation.

1999/2000:MJ746 av Carl G Nilsson och Patrik Norinder (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om EG:s art- och habitatdirektiv,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om EG:s fågeldirektiv.

1999/2000:MJ747 av Bertil Persson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en skånsk bubbla.

1999/2000:MJ748 av Ingvar Eriksson och Lars Lindblad (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kostnadseffektivitet i anläggning av våtmarker för näringsreduktion,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vattendragsorganisationernas åtgärdsprogram,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om restaurering av det sydsvenska landskapet genom anläggande av dammar, småvatten, våtmarker och skyddszoner,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av information och kunskapsspridning till markägare vad avser anläggning av dammar, småvatten, våtmarker och skyddszoner.

1999/2000:MJ749 av Ewa Thalén Finné (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av miljöbalken.

1999/2000:MJ751 av Johan Pehrson och Ulf Nilsson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om försöksverksamhet med överlåtbara utsläppsrätter.

1999/2000:MJ752 av Karin Svensson Smith m.fl. (v) vari yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till verksinstruktion för Naturvårdsverket där verkets strategiska roll i miljöomställningen framgår tydligare,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett nationellt Agenda 21 samt ett förslag till plan för upprättandet av regionala agendor,

5. att riksdagen hos regeringen begär att Miljöbalksutredningen ges tilläggsdirektiv att föreslå en förändring så att miljö- och hälsoskyddsfrågorna garanteras en egen förvaltning i kommunen.

1999/2000:MJ753 av Birger Schlaug m.fl. (mp) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av fortsatt fältundersökning av sumpskog i syfte att klassificera densamma,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en plan för bevarande av sumpskog,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att se över skyddet av myrar,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om marina reservat,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att i nordiskt samarbete snarast initiera ett nytt Västerhavsprojekt och samtidigt öka insatserna för att minska belastningen på vårt känsliga och utsatta kusthav.

1999/2000:MJ754 av Murad Artin m.fl. (v) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utvidga befintliga skogsreservat och nationalparker.

1999/2000:MJ756 av Lisbet Calner m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om provborrning i Skagerrak och Kattegatt.

1999/2000:MJ758 av Berit Andnor och Rune Berglund (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att kommuner i glesbygd skall ges rätt att besluta om strandskydd.

1999/2000:MJ759 av Gudrun Lindvall (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utfasning av isocyanater och polyuretan.

1999/2000:MJ760 av Yvonne Andersson (kd) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utreda förutsättningarna för att Omberg skall bli nationalpark.

1999/2000:MJ761 av Kerstin Kristiansson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om gällande strandskyddsbestämmelser.

1999/2000:MJ762 av Gudrun Lindvall (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om klorerade fettsyror.

1999/2000:MJ763 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bevarande av myskoxen i landet.

1999/2000:MJ765 av Bengt Silfverstrand och Ingvar Johnsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljöskadeförsäkringen.

1999/2000:MJ768 av Elizabeth Nyström och Lars Björkman (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av en fortsatt högkvalitativ miljöövervakning av västerhavet.

1999/2000:MJ770 av Carina Hägg (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att beakta de skärpta kraven på dricksvattenkvalitet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att tillgången på grundvatten beaktas vid beräkningar av möjliga tillgångar på naturgrus.

1999/2000:MJ772 av Lilian Virgin (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av skötsel och rådgivning i bevarandet av naturvärdena i nyckelbiotoper.

1999/2000:MJ773 av Willy Söderdahl m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning om ett statligt verk för tillhandahållande av en fiskeflotta för restaurering av insjöar i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:MJ774 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av utökad kunskap om utbredning, status och bevarandemöjligheter för landets groddjur,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om insatser för att befrämja forskning om groddjur,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behov av skydd av dammar och våtmarker med hotade groddarter särskilt vad gäller små gårds- och kreatursdammar, jämte andra småvatten,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av skydds zoner runt dammar och vattendrag,
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om småvattnens stora betydelse för den biologiska mångfalden och behovet att skydda och anlägga nya sådana.

1999/2000:MJ777 av Åke Sandström (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en översyn av strandskyddslagens tillämpning.

1999/2000:MJ778 av Helena Hillar Rosenqvist och Birger Schlaug (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Omberg bör skyddas och förvaltas som nationalpark.

1999/2000:MJ779 av Per-Olof Svensson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning av ett differentierat strandskydd.

1999/2000:MJ781 av Elisebeht Markström m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Ridö/Sundbyholmsarkipelagen i Mälaren inrättas som nationalpark.

1999/2000:MJ783 av Bengt-Ola Rytter m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillämpningen av 7 kap. 24 § miljöbalken.

1999/2000:MJ785 av Conny Öhman m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Omberg bör skyddas och förvaltas som nationalpark.

1999/2000:MJ786 av Viola Furubjelke m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för förbättrad vattenkvalitet i våra skärgårdar.

1999/2000:MJ787 av Berndt Sköldestig och Sonia Karlsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en besöksanläggning i Tåkern-Ombergsområdet.

1999/2000:MJ789 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att bekämpningsmedel inkluderas i miljöövervakningen, även de nya s.k. lågdospreparaten,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det bör utredas hur ansvaret för läckage av bekämpningsmedlen skall utkrävas enligt PPP,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en avvecklingsplan för bekämpningsmedel,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om EU:s positiva lista.

1999/2000:MJ791 av Caroline Hagström (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av enklare och mer gynnsamma regler för användandet av mobila reningsverk,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett regelverk för kommunal miljörevision när det gäller miljöfarliga kemikalier.

1999/2000:MJ793 av Karl-Göran Biörsmark (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Örnberg bör skyddas och förvaltas som nationalpark.

1999/2000:MJ794 av Kristina Zakrisson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillämpningen av miljöbalkens bestämmelser om strandskydd.

1999/2000:MJ796 av Åsa Torstensson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att stoppa oljeutvinning i Skagerrak.

1999/2000:MJ798 av Karin Svensson Smith m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hur skyddet av naturbetesmarker bättre skall kunna tillgodoses.

1999/2000:MJ800 av Åsa Torstensson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillsättandet av ett nordsjöråd för en samlad miljöpolitik för Nordsjön.

1999/2000:MJ801 av Anders Ygeman (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hållbar utveckling.

1999/2000:MJ802 av Birgitta Carlsson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att vidta åtgärder för skydd av Vätterns vatten.

1999/2000:MJ803 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljövervakning av smågnagare.

1999/2000:MJ804 av Lars Ångström (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att göra Lovö till en nationalpark.

1999/2000:MJ806 av Lena Ek och Margareta Andersson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Omberg bör skyddas och förvaltas som nationalpark.

1999/2000:MJ807 av Birger Schlaug m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om delmål för att uppnå det nationella målet innebärande att Sveriges sammanlagda utsläpp av koldioxid, metan och dikväveoxid skall minska,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att kommittén för en översyn av åtgärder inom klimatområdet snarast kommer med konkreta förslag om hur utsläppen av de klimatpåverkande gaserna kan minskas,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige bör utarbeta en strategi för att uppnå ett tiofalt mer effektivt utnyttjande av naturresurser,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige bör utarbeta en strategi för att uppnå ett rättvist miljöutrymme för alla på lång sikt.

1999/2000:MJ808 av Thomas Julin m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett amalgamförbud,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att amalgam skall avvecklas av såväl miljö- som hälsoskäl.

1999/2000:Bo231 av Eskil Erlandsson m.fl. (c) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om biologisk mångfald.

1999/2000:Bo401 av Kenneth Johansson (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förändringar i strandskyddet.

1999/2000:Bo419 av Knut Billing m.fl. (m) vari yrkas

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ny lagstiftning för strandskydd.

1999/2000:Ju905 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

33. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om straffvärdet för brott enligt 29 kap. miljöbalken,

34. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ringa-brott-rekvisitet,

35. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en höjning av den högsta miljöstraffsavgiften.

1999/2000:N228 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari yrkas

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utformningen av en offensiv klimatpolitik.

1999/2000:N238 av Inger Strömbom m.fl. (kd) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att allemansrätten i lag skyddas mot kommersialisering.

1999/2000:N277 av Harald Bergström m.fl. (kd) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om dispensreglerna för strandskydd.

1999/2000:N279 av Ulf Björklund m.fl. (kd) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om strandskyddslagstiftningen.

1999/2000:N390 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att komplettera de 15 miljömålen med 4 systemvillkor.

1999/2000:So226 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om avgasrening.

1999/2000:T201 av Holger Gustafsson (kd) vari yrkas

3. att riksdagen begär att regeringen i sitt agerande inom EU söker de ekonomiska medel som behövs för att rädda Västerhavets vattenmiljö.

1999/2000:T210 av Johnny Gylling m.fl. (kd) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lagstiftning för terrängfordon,

6. att riksdagen hos regeringen begär en utredning om för- och nackdelar med registreringsnummer i drivmattan på snöskotrar.

1999/2000:U504 av Dan Ericsson m.fl. (kd) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att arbeta fram användbara mått för en miljöjusterad nettonationalprodukt (MNP).

1999/2000:U512 av Marianne Andersson m.fl. (c) vari yrkas

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skärpta gemensamma miljöregler.

1999/2000:U513 av Yvonne Ruwaida m.fl. (mp) vari yrkas

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en prioriterad fråga för Sverige skall vara att miljöfrågor alltid görs till minimiregler så att de länder som så önskar kan införa strängare miljöregler än de EU lagstiftar om,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en prioriterad fråga för Sverige skall vara att inom EU driva att den så kallade miljögarantin skrivs om så att den inte inskränks av reglerna för den inre marknaden,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en prioriterad fråga för Sverige skall vara att inom EU driva frågan om att få bort farliga kemikalier från marknaden.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjligheten att införa hårdare miljöregler,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om reformering av lagstiftningen gällande genetiskt modifierade produkter.

Motioner från allmänna motionstiden 2000

2000/01:MJ405 av Lennart Beijer m.fl. (v, kd, c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om åtgärder för att säkra fiskevägarna i Emån.

2000/01:MJ704 av Kenneth Johansson (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om förändringar i strandskyddet.

2000/01:MJ709 av Anders G Högmark och Jan-Evert Rådström (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en lokal anpassning av strandskyddet.

2000/01:MJ710 av Kenneth Johansson (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om utredning om gränsdragning mellan normalt utnyttjande av allemansrätten och kommersiellt utnyttjande av densamma.

2000/01:MJ711 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att barnperspektivet bör finnas med i allt miljöarbete.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om funktionstänkande och ekoeffektivitet.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att miljöpolitiken måste formas med funktionstänkandet som grund.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om en samlad strategi för miljöexport i linje med vad som presenterats av Miljöexportutredningen.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om handel med utsläppsrättigheter.

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att miljö kvalitetsnormer även skall omfatta biologisk mångfald.

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om uppräknings av anslag till ideella organisationer verksamma inom natur- och kulturmiljöområdet.

35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att regeringen bör återkomma med förslag om ett generellt producentansvar i linje med vad som presenterats av Kretsloppsdelegationen.

36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att riktlinjer för vad som är sorterat och osorterat avfall framarbetas.

44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en lokal utformning av strandskyddet.

2000/01:MJ716 av Eskil Erlandsson och Åsa Torstensson (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av förändringar i strandskyddet.

2000/01:MJ721 av Inger Strömbom och Rolf Åbjörnsson (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om att mark ej får nyttjas för kommersiellt ändamål utan ägarens tillstånd.

2000/01:MJ726 av Karl-Göran Biörsmark (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Vättern som framtida vattentäkt.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av stöd och förebyggande skydd av Vättern.

2000/01:MJ730 av Gudrun Lindvall (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om märkning av drivmattor på nya snöskotrar.

2000/01:MJ732 av Barbro Feltzing m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det nu framlagda förslaget om år 2004 för avvecklingen av de bromerade flamskyddsmedlen PBB och PBDE verkligen blir genomfört.

2000/01:MJ734 av Rosita Runegrund och Åke Carnerö (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om internationellt samarbete.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om städning av strandområden.

2000/01:MJ741 av Inger René (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samverkan med andra europeiska länder.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till berörda kommuner.

2000/01:MJ742 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges inställning till valfångst.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige under sitt treåriga ordförandeskap lägger fram ett förslag inom IWC om ett permanent och världsomfattande reservat för alla av IWC listade valarter.

2000/01:MJ745 av Göran Lindblad (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att allemansrätten inte skall ge utrymme för kommersiell verksamhet utan markägarens tillstånd.

2000/01:MJ753 av Per-Samuel Nisser och Jan-Evert Rådström (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om allemansrätten och dess kommersialisering.

2000/01:MJ757 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utfasning av giftiga kemikalier.

2000/01:MJ758 av Catharina Elmsäter-Svärd och Lars Lindblad (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att strandskyddet bör ses över med sikte på att den enskilde markägaren ges större utrymme att fritt förfoga över sin egendom.

2000/01:MJ763 av Thomas Julin m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring om amalgamförbud enligt vad i motionen anförs.

2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring vad i motionen anförs om att amalgam skall avvecklas av såväl miljö- som hälsoskäl.

2000/01:MJ764 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om allemansrätten och kommersiell verksamhet på annans mark.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om handel med utsläppsätter.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om klimatpolitiken.

2000/01:MJ774 av Elizabeth Nyström och Lars Björkman (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lokalt inflytande över strandskyddsbestämmelserna.

2000/01:MJ777 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges politik i IWC och behovet av ett fortsatt moratorium mot valfångst och nya valreservat.

2000/01:MJ778 av Kerstin Kristiansson Karlstedt m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om strandskyddet.

2000/01:MJ782 av Annelie Enochson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lagen om strandskydd bör revideras enligt motionens intentioner.

2000/01:MJ786 av Per-Olof Svensson m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning av ett differentierat strandskydd.

2000/01:MJ794 av Rolf Kenneryd (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om ändring i strandskyddslagen som syftar till ett större lokalt inflytande över omfattningen och tillämpningen.

2000/01:MJ795 av Lena Ek och Agne Hansson (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en utredning tillsätts angående lagen om producentansvar.

2000/01:MJ796 av Ingvar Eriksson m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om övergödning.

2000/01:MJ829 av Harald Nordlund (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om allemansrätten.

2000/01:MJ834 av Berit Andnor och Rune Berglund (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kommuner i glesbygd skall ges rätt att undanta vissa områden från strandskyddsregeln.

2000/01:MJ837 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om klimatpolitiskt handlingsprogram.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om grushushållningsplaner.

2000/01:MJ841 av Harald Nordlund och Lennart Kollmats (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett system för handel med utsläppsrätter.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Natura 2000.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade resurser för att minska oljeutsläppen i Östersjön.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en långsiktig plan för att åstadkomma minskning av utsläpp av miljöföroreningar i Östersjön och för bevarande av den biologiska mångfalden.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att minska utsläppen till sjöar och vattendrag.

16. Riksdagen begär hos regeringen förslag på sådan lagändring att åtgärdsprogram för att uppnå miljö kvalitetsnormer blir bindande.

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en samhällsekonomisk analys av systemet med producentansvar måste mynna ut i eventuella justeringar i avgifter och regelverk så att kostnader tydligt motsvaras av miljövinster.

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utöka producentansvaret till att omfatta fler produkter.

2000/01:Bo233 av Ulla-Britt Hagström m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

19. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till en omarbetning av strandskyddsreglerna för att möjliggöra strandnära bebyggelse.

2000/01:Bo508 av Åsa Torstensson (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nationellt kostnadsansvar för städning av västkustens stränder.

2000/01:Bo514 av Knut Billing m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

4. Riksdagen beslutar om ändring av lagstiftning för strandskydd i enlighet med vad som anförs i motionen.

2000/01:Bo539 av Barbro Feltzing (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning för att klarlägga att byggsektorn klarar sitt frivilliga producentansvar.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i ovanstående utredning också ta upp frågan om lagstiftat producentansvar för byggsektorn.

2000/01:K398 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om handel med utsläppsrättigheter.

2000/01:N243 av Inger Strömbom m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av allemansrättens utformning när det gäller kommersiell verksamhet på enskild mark.

2000/01:N385 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om strandskyddsreglerna.

2000/01:N389 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att komplettera de 15 miljömålen med 4 systemvillkor.

2000/01:N390 av Eva Arvidsson och Christina Pettersson (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förändringar i regelverket om producentansvaret.

2000/01:Sk1025 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om strandskyddet.

2000/01:U217 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för en omvänd bevisföring för miljögarantin.

2000/01:U511 av Yvonne Ruwaida m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en prioriterad fråga för Sverige skall vara att miljöfrågor alltid görs till minimiregler så att de länder som så önskar kan införa strängare miljöregler än de EU lagstiftar om.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en prioriterad fråga för Sverige skall vara att inom EU driva att den s.k. miljögarantin skrivs om så att den inte inskränks av reglerna för den inre marknaden.

Utskottet

Inledning

I detta betänkande behandlar utskottet dels skrivelse 1999/2000:114 jämte en följd motion med nio yrkanden, dels 181 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 1999 om vissa miljöfrågor. De motioner som upprepats under allmänna motionstiden 2000 har också inarbetats i betänkandet.

Av systematiska skäl behandlas de fristående motionerna under följande rubriker:

- Allmän miljöpolitik och miljölagstiftning
- Vatten- och luftvård
- Kemikaliekontroll
- Naturvård och biologisk mångfald
- Miljöarbetet inom EU

I anslutning till de fristående motionerna om miljöpolitiken erinrar utskottet om att riksdagen under våren 1999 behandlade en omfattande proposition med förslag om bl.a. 15 övergripande nationella miljö kvalitetsmål. Riksdagen har på utskottets förslag enhälligt beslutat att regeringen skall återkomma till riksdagen med redovisning och förslag också beträffande de delmål som behövs för det fortsatta arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen (1998/99:MJU6, rskr. 183). Utskottet vill understryka att riksdagens och utskottets ställningstagande innebär att ytterligare beslut eller uttalanden angående de miljöpolitiska delmålen skall anstå till dess att regeringens förslag presenterats för riksdagen. I konsekvens härmed föreslår utskottet att de nu aktuella motionerna lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på riksdagens slutgiltiga ställningstaganden. Regeringen har aviserat att en proposition angående delmålen m.m. skall framläggas för riksdagen under slutet av år 2000. Detta skulle innebära att riksdagsbehandlingen kan påbörjas under januari eller februari 2001.

Det skall tilläggas att Miljömålskommittén nyligen presenterat förslag som bl.a. innefattar ett sjuttiofem miljöpolitiska delmål (SOU 2000:52). Kommitténs förslag innebär sammanfattningsvis:

- kompletterande preciseringar till miljö kvalitetsmålen som talar om vilken miljö kvalitet som skall vara uppnådd inom en generation,
- etappmål, oftast för 2010, som visar vad som behöver uppnås i halvtid för att målen skall kunna förverkligas,
- åtgärdsstrategier och styrmedel som har syftet att målen skall nås,
- uppföljningssystem som gör det möjligt att veta att vi är på rätt väg,
- fördelning av ansvaret mellan de centrala myndigheterna, länsstyrelserna och kommunerna.

Utskottet vill i övrigt också hänvisa till det omfattande utredningsarbete som nyligen avslutats när det gäller t.ex. förslag till svensk klimatstrategi (SOU 2000:23), möjligheterna att utnyttja Kyotoprotokollets flexibla mekanismer i Sverige (SOU 2000:45) samt nya riktlinjer inom klimatpolitiken (SOU 2000:53).

En miljöorienterad produkt politik (skr. 1999/2000:114)

Skrivelsen

En gemensam miljöorienterad produkt politik

Regeringen avser att verka för att en miljöorienterad produkt politik formuleras. Denna bör vara vägledande för utvecklingen av produktområdet, såväl nationellt som för det svenska agerandet inom EU och globalt. Målet med en miljöorienterad produkt politik är att få fram varor och tjänster som leder till minsta möjliga negativa påverkan på människors hälsa eller på miljön i varje led under produkternas livscykel. Produkter bör vara material- och energieffektiva, samtidigt som de inte bör innehålla eller kräva användning av ämnen som kan ge negativa effekter på människors hälsa eller på miljön. En internationellt etablerad miljöorienterad produkt politik bidrar dessutom till en väl

fungerande inre marknad, konkurrensfördelar för Europa samt minskade handelshinder globalt.

För att målet med en miljöorienterad produktpolitik skall nås bör arbetet utgå från ett urval av nationellt och internationellt fastlagda principer, t.ex. Amsterdamfördragets och miljöbalkens grundläggande principer. Som stöd för att nå målet med en miljöorienterad produktpolitik krävs fortsatta insatser på en rad områden såsom vidareutvecklingen av de nationella miljökvalitetsmålen, integrationsarbetet i enlighet med Amsterdamfördraget, arbetet för hållbara konsumtions- och produktionsmönster inom FN:s kommitté för hållbar utveckling (CSD) och samarbetet i globala handelsfrågor.

När det gäller samordning med andra strategier och handlingsprogram framhåller regeringen att fastlagda riktlinjer för kemikaliepolitiken i fråga om användning av kemikalier i varor, för avfallshantering samt för resurseffektivisering bör ingå i en miljöorienterad produktpolitik. Sverige bör verka för att detta synsätt skall få genomslag såväl inom EU som globalt. Regeringen avser att inom ramen för EU:s sjätte miljöhandlingsprogram verka för en gemensam princip om minimering av produkters miljöbelastning och om producenters ansvar för produkters miljöpåverkan i ett livscykelperspektiv. Regeringen anser att det är viktigt att i arbetet med EU:s kommande program för forskning och utveckling beakta behoven av ökad kunskap för att nå målet med en miljöorienterad produktpolitik.

En miljöorienterad produktpolitik kräver en helhetssyn

En produkts negativa påverkan på människors hälsa och på miljön skall minimeras under produktens hela livscykel. Det är viktigt att miljö- och hälsoaspekter, inklusive arbetsmiljöaspekter, integreras i livscykeln alla led.

När det gäller miljöinformationen framhåller regeringen att en miljöorienterad produktpolitik bör innehålla en vägledande princip om aktörernas ansvar för miljöinformation. Miljömärkning och certifierade miljövarudeklarationer är viktiga styrmedel som man bör fortsätta att utveckla. Även för de produkter där certifiering inte lämpar sig är det viktigt att näringslivet fortsätter att utveckla miljövarudeklarationer. Regeringen avser, inom ramen för det nordiska och det europeiska samarbetet, att bidra till en samordning mellan gemenskapens miljömärkningssystem och det nordiska miljömärkningssystemet Svanen.

Enligt regeringen behöver producentansvaret ses över. Regeringen har därför tillkallat en särskild utredare (dir. 2000:28) för att utföra en bred översyn av producentansvaret. Utredaren skall se över såväl de miljörelaterade som samhällsekonomiska effekterna av det införda producentansvaret samt undersöka om ytterligare varugrupper skulle kunna omfattas av producentansvar.

Regeringen avser att inom EU verka för att säkerställa en miljöorienterad produktpolitik som skapar förutsättningar för en effektiv inre marknad med ett starkt skydd för människors hälsa och för miljön. En sådan politik bör även bidra till en hållbar utveckling inom det internationella handelssystemet. En internationell miljöanpassning av produktpolitiken öppnar även möjligheter för svensk export till länder där annars nationella särregler är

alltför kostsamma för att en enskild exportör skall kunna modifiera sin produkt. På motsvarande sätt ökar utbudet för svenska importörer, vilket ger samhällsekonomiska vinster.

Varje aktör har ett ansvar för en miljöorienterad produktpolitik

Ansvar för att förbättra miljön vilar på var och en av oss. Alla delar av samhället, den offentliga sektorn, näringslivet, ideella organisationer och enskilda medborgare måste därför medverka. För att uppnå ett ekologiskt hållbart samhälle krävs ett brett engagemang och deltagande i miljöarbetet. Principen om sektorsansvar och sektorsintegrering utvecklades första gången i propositionen En god livsmiljö (prop. 1990/91:90). Det är således ett gemensamt ansvar för alla och envar att söka uppnå målen för en ekologiskt hållbar utveckling, de övergripande miljöpolitiska målen samt de nya nationella miljökvalitetsmålen. Regeringen har givit Miljövårdsberedningen i uppdrag (dir. 1998:65) att medverka i arbetet med att ta fram strategier för utveckling av ett ekologiskt hållbart näringsliv. Uppdraget skall redovisas till regeringen i december 2000.

Regeringen avser att fortsätta att verka för att avfallsaktörerna omhändertar uttjänta produkter på ett miljömässigt godtagbart sätt. Regeringen har mot denna bakgrund vidtagit flera åtgärder för att styra mot ett bättre omhändertagande av avfallet, t.ex. genom skatt på det avfall som deponeras och förbud mot deponering av vissa avfallsslag. Regeringen anser att avfallsaktörerna genom att omhänderta uttjänta produkter på ett miljömässigt godtagbart sätt har en viktig roll inom ramen för en miljöorienterad produktpolitik.

Motionerna

En gemensam miljöorienterad produktpolitik

Enligt motion MJ36 (c) yrkande 2 bör de lokala investeringsprogrammen avslutas och de återstående pengarna användas på ett för miljön och sysselsättningen effektivare sätt. Vidare anförs att regeringen bör ta initiativ till att göra miljö- och kretsloppsanpassning av varu- och produktflöden samt funktionstänkande till huvudfrågor vid nästa regeringskonferens (yrkande 9).

En miljöorienterad produktpolitik kräver en helhetssyn

Enligt motion MJ36 (c) yrkande 1 måste miljöpolitiken utformas med funktionstänkandet som grund. Det är inte produkten i sig som efterfrågas utan det är funktionen som produkten tillhandahåller som skall efterfrågas. En viktig del av den miljödrivna utvecklingen är således att på ett effektivt sätt tillhandahålla funktioner. Vidare yrkas att riksdagen ger regeringen i uppdrag att återkomma med förslag om en samlad strategi för miljöexport i linje med vad som presenterats av Miljöexportutredningen (yrkande 3). Regeringen bör dessutom återkomma till riksdagen med förslag om ett generellt producentansvar i linje med vad som presenterats av Kretsloppsdelegationen (yrkande 4). Enligt motion MJ718 (c) yrkande 8 bör regeringen satsa 25 miljoner

kronor år 2000 och därefter 30 miljoner kronor vartdera året 2001 och 2002 för att underlätta svenska företags export av varor och tjänster med höga miljöprestanda. Motionärerna anser att med en sådan satsning kan hela den strategi som presenterades av Miljöexportutredningen genomföras. När det gäller kemikalier och komponenter i avfall framhålls i motion MJ743 (m) att det i dag finns krav på dokumentation inom många varugrupper. Däremot finns dessa data inte tillgängliga på ett samlat och enkelt sätt. Branschorganisationerna bör därför ta initiativ till att införa system med databaser där komponenter i olika varor registreras med enkel åtkomlighet (yrkande 4). För att kunna bedriva ett effektivt och marknadsanpassat miljöarbete är innehållsdeklarationer med information om farliga egenskaper hos en vara av största betydelse. Förutom denna information behövs även miljö- och hälsoinformation på varor. En omfattande världshandel och komplexa produktionskedjor gör det svårt att få kunskap om vad varor tillverkade i utlandet innehåller då merparten av varorna kommer till Sverige genom import. Arbetet med att få till stånd ett omfattande system med miljövarudeklarationer för varor måste därför vila på internationellt samarbete, framför allt inom EU (yrkande 5). Även i motion 2000/01:MJ711 (c) yrkas att regeringen återkommer med ett förslag om ett generellt producentansvar i linje med vad som presenterats av Kretsloppsdelegationen (yrkande 35). Enligt motion 2000/01:MJ795 (c) yrkande 2 bör producentansvaret bli föremål för en översyn omfattande insamlingsmålen, huvudmannaskapet för sopor/återvinningsmaterial och uppdelningen av ansvaret för papper på flera materialbolag. I motion 2000/01:MJ841 (fp) framhålls att en samhällsekonomisk analys av systemet med producentansvar måste mynna ut i eventuella justeringar av avgifter och regelverk så att kostnaderna tydligt motsvaras av miljövinster (yrkande 18). Vidare bör producentansvaret utökas till att omfatta fler produkter (yrkande 19). Enligt motion 2000/01:N390 (s) innebär dagens regler för producentansvaret att man använder procentuella kvoter av förpackningar som skall samlas in och återvinnas. För detta ansvarar producenterna. Eftersom det inte finns några regler om lokala kvoter väljer vissa insamlingsorganisationer att uppfylla kvoten i tätorterna, där insamlingen blir billigast. För skärgården innebär det på vissa ställen att det över huvud taget inte sker någon insamling av förpackningar. Enligt motionärerna måste regeringen se över gällande regelverk så att denna orättvisa skevhet tas bort (yrkande 3). I motion 2000/01:Bo539 (mp) yrkas att regeringen tillsätter en utredning för att klarlägga att byggsektorn klarar sitt frivilliga producentansvar (yrkande 1). I utredningen bör också frågan om lagstiftat producentansvar för byggsektorn tas upp (yrkande 2).

Varje aktör har ett ansvar för en miljöorienterad produktpolitik

Enligt motion MJ36 (c) står Sverige inför en stor utbyggnad av kapaciteten för att bränna avfall. I stora stycken är det oklart hur denna ökade förbränning påverkar miljön. En av grundförutsättningarna för att avfalls- och sopförbränning inte skall påverka miljön på ett negativt sätt är att ha klara definitioner på vad som är att räkna som sorterat och osorterat avfall. För att skapa långsiktiga regler till gagn för både miljön och avfallsaktörer måste

riktlinjer om vad som är sorterat och osorterat avfall tas fram (yrkande 5). Sedan den 1 januari 2000 finns det en skatt på deponering av avfall. Detta är positivt för att stimulera en minskning av det avfall som deponeras. Samtidigt har detta lett till att allt större mängder avfall går till förbränning som inte är belagd med skatt. Enligt motionärerna är det angeläget att utreda vilka konsekvenser en skatt på förbränning av sopor skulle få för miljön och människors hälsa (yrkande 6). Vidare anser motionärerna att regeringen bör erkänna den viktiga roll de ideella miljöorganisationerna har genom att ge dem ett berättigat stöd. Anslagen till de ideella miljöorganisationerna bör räknas upp (yrkande 8).

Utskottets överväganden

En gemensam miljöorienterad produktpolitik

Som framhålls i skrivelsen är den globala konkurrensen och den ekonomiska och politiska utvecklingen i andra delar av världen avgörande för vad som är möjligt att uppnå också i Sverige inom ramen för hållbar utveckling. Få varor både tillverkas, används och omhändertas inom landet, och vår produktion och konsumtion är starkt integrerad med och beroende av produktion och konsumtion i andra länder. Globaliseringen av ekonomin medför att handeln med varor över nationsgränserna intensifieras och med denna även den diffusa spridningen av föroreningar via varorna. En internationell samverkan är också nödvändig för att inte skapa nya handelshinder och minskad konkurrens. EU:s inre marknadsregler och internationella produkt- och materialstandarder är här viktiga utgångspunkter. Genom att integrera miljöhänsyn i den politik som rör den inre marknadens funktion kan den inre marknaden verka för en ökad miljöanpassning. Huvudinriktningen är därför att sträva efter en internationell, miljöorienterad produktpolitik i syfte att nå enhetliga regler och de gemensamma åtgärder som behöver vidtas för att minska produktens totala miljöpåverkan. Utskottet erinrar avslutningsvis om att frågan om en gemensam miljövarupolicy inom EU behandlades av utskottet redan i samband med propositionen Svenska miljömål – Miljöpolitik för ett hållbart Sverige. Utskottet gjorde därvid samma bedömning som regeringen att en miljövarupolicy bör arbetas fram inom EU för att bl.a. klargöra vilka miljökrav som skall gälla för produkter som släpps ut på marknaden. Skrivelsen om en miljöorienterad produktpolitik innebär i denna del ingen förändring i förhållande till tidigare gjord bedömning. Det anförda tillgodoser i allt väsentligt syftet med motion MJ36 (c) yrkande 9. Yrkandet påkallar således ingen ytterligare riksdagens åtgärd.

Våren 2001 skall de kommuner som beviljats bidrag för perioden 1998–2000 lämna slutrapporter och redovisa utfallet av de lokala investeringsprogrammen. Slutrapporterna ger underlag för en slutlig bedömning av vilket statsbidrag som kommunerna har rätt till. Slutrapporterna ger också underlag för redovisningar och analyser av vilka resultat och effekter som uppnåtts beträffande miljö, sysselsättning, teknikutveckling samt för sammanställning av nya kunskaper och erfarenheter. Med det anförda avstyrker utskottet motion MJ36 (c) yrkande 2.

Som framhålls i skrivelsen påverkar en produkt miljön i olika hög grad under de olika faserna i produktens livscykel. En produkts negativa påverkan på människors hälsa och på miljön måste minimeras under produktens hela livscykel. Därför är det viktigt att miljö- och hälsoaspekter, inklusive arbetsmiljöaspekter, integreras i livscykeln alla led. För att kunna sätta relevanta mål och för att effektivt kunna prioritera mellan olika åtgärder inom ramen för en miljöorienterad produktpolitik krävs en ökad kunskap om olika produkters miljöbelastning under hela livscykeln. Livscykelperspektivet kan dessutom vara svårt att tillämpa för vissa produkter då delkomponenter köps och säljs av en rad aktörer i andra delar av världen. Livscykeln kan i sådana fall bli lång och svår att överblicka. Med det anförda föreslår utskottet att motion MJ36 (c) yrkande 1 lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Framtagningen av produktrelaterad miljöinformation sker i dag antingen i enlighet med bindande regler eller på frivillig väg. Bland de lagreglerade systemen finns bl.a. klassificering och märkning av kemiska produkter och varuinformationsblad samt miljörapporter. Miljöbalken innehåller krav på information om varors och tjänsters miljöpåverkan. Detta framgår bl.a. av kraven på allmänna försiktighetsmått och kunskapskravet enligt de allmänna hänsynsreglerna. Även reglerna om verksamhetsutövarens egenkontroll anger en skyldighet för olika aktörer att hålla sig underrättade om verksamhetens eller åtgärdens miljöpåverkan. Bland de frivilliga systemen finns bl.a. miljövarudeklarationer, miljömärkning och miljöredovisning. Som framhålls i skrivelsen har leverantörer och tillverkare den största kunskapen om de material och ämnen som ingår i deras produkter och därmed den bästa möjligheten att ta fram den produktrelaterade miljöinformationen. De bör ta ett gemensamt ansvar för detta och för att informationen görs målgruppsanpassad och lätt att förstå. Samtliga aktörer måste engageras och få kunskap om produkternas egenskaper och deras påverkan på hälsa och miljö. De behöver denna kunskap för att de skall kunna fatta välgrundade beslut om sitt eget agerande. Genom att ställa skärpta krav på förbättrad miljöinformation från sina leverantörer har företagen möjlighet att styra miljöbelastningen från sina produkter och processer. En konsument har rätt att få kunskap om innehållet i en produkt, hur den producerats samt produktens kvalitet etc. för att därmed kunna bedöma konsekvenserna av sitt val. Som regeringen anför bör en miljöorienterad produktpolitik därför innehålla en vägledande princip om aktörernas ansvar för miljöinformation. Viktiga styrmedel som miljömärkning och certifierade miljövarudeklarationer bör även fortsättningsvis utvecklas. Även för de produkter där certifiering inte lämpar sig är det viktigt att näringslivet fortsätter att utveckla miljövarudeklarationer. Det anförda tillgodoser i allt väsentligt syftet med motion MJ743 (m) yrkandena 4 och 5. Utskottet föreslår därför att berörda yrkanden lämnas utan någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Regeringen har tillkallat en särskild utredare (dir. 2000:28) för att utföra en bred översyn av producentansvaret. Utredaren skall se över såväl de miljörelaterade som samhällsekonomiska effekterna av det införda producentansvaret samt undersöka om ytterligare varugrupper skulle kunna omfattas

av producentansvar. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 31 juli 2001. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motionerna 2000/01:MJ36 (c) yrkande 4, 2000/01:MJ711 (c) yrkande 35, 2000/01: MJ795 (c) yrkande 2, 2000/01: MJ841 (fp) yrkandena 18 och 19, 2000/01: N390 (s) yrkande 3 och 2000/01:Bo539 (mp) yrkandena 1 och 2 lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet har från Regeringskansliet inhämtat att regeringen från år 1998 under en treårsperiod avsätter 12 miljoner kronor och under år 2000 ytterligare 9 miljoner kronor till Exportrådet för att genomföra ett exportprogram för miljöteknik. Programmet syftar till att bistå mindre exportföretag med bl.a. kompetens och information. Till programmet är en referensgrupp knuten med ledamot bl.a. från Regeringskansliet. Utskottet är inte berett att utöver detta föreslå något uttalande från riksdagens sida med anledning av det i motionerna MJ36 (c) yrkande 3 och MJ718 (c) yrkande 8 framförda förslaget om att utarbeta en samlad strategi för export av svensk miljöteknik. Motionerna avstyrks i berörda delar.

Varje aktör har ett ansvar för en miljöorienterad produktpolitik

I likhet med regeringen anser utskottet att ansvaret för att förbättra miljön vilar på alla delar av samhället. Den offentliga sektorn, näringslivet, ideella organisationer och enskilda medborgare måste medverka. För att uppnå ett ekologiskt hållbart samhälle krävs ett brett engagemang och deltagande i miljöarbetet. När det gäller stöd till ideella miljöorganisationer anvisades för innevarande budgetår sammanlagt 5 100 000 kr till deras verksamhet. I budgetförslaget för år 2001 anvisas nya medel under anslaget 34:2 Miljöövervakning m.m. (prop. 2000/01:1, volym 11, utgiftsområde 20, s. 30). Med det anförda föreslås att motion MJ36 (c) yrkande 8 lämnas utan vidare åtgärd.

Som framhålls i skrivelsen är ett av avfallspolitikens övergripande mål att minska avfallets farlighet. Detta förutsätter att de farliga materialen kan sorteras ut och omhändertas på ett miljöriktigt sätt. I dag återanvänds eller återvinns endast en liten del av konsumtionsavfallet. En stor del av det avfall som i dag deponeras kan med fördel återvinnas eller behandlas på ett miljömässigt bättre sätt. Varje avfallslag bör behandlas utifrån dess inneboende egenskaper och användningsmöjligheter. För att avfallet skall kunna nyttiggöras krävs att det sorteras och separeras. Genom att även fortsättningsvis skapa tydliga spelregler och förutsättningar för avfallsaktörerna underlättas deras möjligheter att bedriva ett aktivt miljöarbete. Det anförda tillgodoser i allt väsentligt syftet med motion MJ36 (c) yrkande 5. Utskottet föreslår därför att berört motionsyrkande lämnas utan vidare åtgärd.

Naturvårdsverket har på regeringens uppdrag utrett frågan om kapaciteten är tillräcklig för att ta hand om allt utsorterat brännbart avfall år 2002 när förbud införs att deponera detta och att ta hand om det organiska avfallet senast år 2005. Industrins brännbara avfall ingår inte i utredningen. Naturvårdsverket konstaterar därvid bl.a. att deponeringen av brännbart avfall kan upphöra utan att det leder till en ensidig satsning på förbränning. Mycket av det brännbara, t.ex. matrester, kan komposteras. Samtidigt bedömer Naturvårdsverket att varken kapaciteten att kompostera, återvinna eller förbränna

kommer att räcka till för att klara förbudet mot att deponera brännbart avfall år 2002. Enligt verket bör ekonomiska styrmedel övervägas, t.ex. att höja deponiskatten eller införa en avgift på brännbart material. Utskottet konstaterar för egen del att en skatt på avfall nyligen införts och att det är alltför tidigt att bedöma vilka effekter den fått på avfallshanteringen. Som regeringen framhåller i årets budgetproposition finns det anledning att uppmärksamma riskerna med en ökad förbränning av osorterat avfall, och det är därför angeläget att följa upp och utvärdera hur systemet med avfallsbeskattningen fungerar (prop. 2000/01:1, volym 11, utgiftsområde 20, s. 23). Med det anförda föreslår utskottet att motion MJ36 (c) yrkande 6 lämnas utan vidare åtgärd.

Miljölagstiftningen

Bakgrund

Den 1 januari 1999 trädde miljöbalken i kraft och ersatte därmed ett femton-tal lagar på miljö-, hälsoskydds- och naturresursområdet. Regeringen har därutöver utfärdat en rad förordningar med olika tillämpningsföreskrifter. Propositionen om miljöbalken (1997/98:45) behandlades av utskottet i maj 1998 (bet. 1997/98:JoU20).

Den 22 december 1999 tillsatte regeringen kommittén Miljöbalken – uppföljning och reformbehov (Miljöbalkskommittén, dir. 1999:109), med uppgift att utvärdera tillämpningen av miljöbalken och lämna förslag till nödvändiga reformer. I uppdraget ligger bl.a. att ägna intresse åt miljö kvalitetsnormernas betydelse för miljöarbetet, prövningsordningen och andra regler för mål om tillstånd enligt miljöbalken, kostnadsmissiga konsekvenser av miljöbalkens tillämpning, avgiftssystemet, miljö sanktionssystemet, utformningen av bestämmelserna om miljöbrott m.m. samt behovet av andra åtgärder för ett effektivt och rättvist sanktionssystem. Ett delbetänkande skall avges den 31 december 2000, vilket skall innehålla en redovisning av förslag av mera begränsad, lagteknisk natur. Ytterligare ett delbetänkande skall avges senast den 1 juli 2002 med förslag till mer omfattande ändringar av lagstiftningen. Ett slutbetänkande skall lämnas senast den 31 december 2003, vari en fullständig bild av hur miljöbalken fått genomslag i den praktiska tillämpningen skall redovisas. Flertalet av de frågor i motionerna som rör miljöbalken är således föremål för Miljöbalkskommitténs pågående arbete.

Motionerna

Allmänna frågor

I motion MJ255 (fp) yrkande 15 anför att de miljö kvalitetsnormer som kan föreskrivas enligt miljöbalken är tänkta att utgöra den absoluta miniminivån på livsmiljön. Om dessa normer skulle överskridas måste enligt motionen detta medföra vissa rättsverkningar. Enligt miljöbalken skall ett åtgärdsprogram upprättas, bl.a. om det behövs för att en miljö kvalitetsnorm skall uppfyllas. Motionärerna föreslår därför att sådana åtgärdsprogram skall få bin-

dande verkan. I motion MJ718 (c) yrkande 5 framställs krav på att miljökvalitetsnormer också skall kunna omfatta biologisk mångfald. Det bör enligt motionen vara fullt möjligt att ett visst antal individer, av t.ex. en särskild djurart, eller ett visst antal biotoper av något slag inom ett område föreskrivs som miljökvalitetsnorm.

I motion MJ705 (m) yrkande 2 påpekas att miljöbalken är en ramlag som regeringen och andra myndigheter skall precisera innehållet i. Detta leder enligt motionen till en djungel av regler och föreskrifter från olika myndigheter med utrymme för olika tolkningar mellan myndigheterna. Enligt motionen är det därför viktigt att handläggande myndigheter på ett tidigt stadium tar kontakt med berörda markägare. I motionen hävdas vidare att avgifterna måste stå i proportion till hur stor nytta de gör för miljön samt att tillstånd och dispenser inte får bli alltför krångliga. I motionen framhålls dessutom som viktigt att anslagen för reservatsbildning och biotopskydd är tillräckliga och att inventeringar inte görs utan att markägaren underrättas.

I motion MJ710 (c) efterfrågas en utvärdering av miljöbalkens effekter. Enligt motionen leder lagen på flera punkter till invecklade procedurer som minskar miljöengagemanget. Som exempel anges omständliga regler för anmälan och tillstånd vid olika typer av avfallshantering och höga anmälningsavgifter, höga miljöanktions- och tillsynsavgifter. Motionären tar också upp avfallsskatten och hävdar att den är så konstruerad att skatt utgår även för täckmassor av jord och sand som körs in på avfallstippar för att öka hållfasthet och minska genomvattnings. Detta leder enligt motionären till att man kan spara pengar på att missköta tipparna. I motionen framförs vidare invändningar mot att reglerna för miljökonsekvensbeskrivningar är alltför komplicerade.

Den möjlighet som kommuner och länsstyrelser har att interimistiskt skydda naturvärden i 7 kap. 24 § miljöbalken är enligt motion MJ783 (s) viktig. Emellertid anser motionärerna det angeläget att det kommer till stånd en utvärdering av hur regeln tillämpats hittills.

Enligt motion MJ749 (m) måste miljöavgifternas storlek kunna anpassas till företagens storlek för att inte slå alltför hårt mot små företag. I motionen framförs därför krav på en översyn av miljöbalken i detta avseende. Motion MJ743 (m) anger att kemikalieavgifterna, som är en stor del av KEMI:s intäkter, beräknas på kvantitet. Avgiften tas ut från ett ton till hundratusen ton. Över denna nivå tas ingen avgift ut. Många mindre företag och importörer upplever det nuvarande systemet som orättvist då vikt inte står i relation till värdet av produkterna. Regeringen bör få i uppdrag att se över nuvarande avgiftssystem så att större hänsyn kan tas till de mindre företagen och importörerna (yrkande 8). Samma uppfattning framförs i motion MJ728 (m).

Miljöbalkens förhållande till skogsvårdslagen tas upp i motion MJ309 (kd) yrkande 1. Enligt motionen är miljöbalkens regler bristfälligt anpassade till skogs- och lantbrukets förutsättningar. En skogsägares avverkningsanmälan kan komma att prövas enligt båda lagarna med olika utgång som följd. Sådana oklarheter kan komma att drabba skogsbruket hårt till nackdel för skogsvården och därmed också svensk ekonomi, menar motionärerna.

I motion MJ765 (s) framförs uppfattningen att miljöskadeförsäkringen i sin nuvarande form visat sig vara i det närmaste verkningslös. Motionärerna anser det angeläget med en skyndsam utvärdering av bestämmelserna härom.

Allemansrätten, strandskyddet, m.m.

I motionerna MJ311 (c) yrkande 3, MJ701 (c), MJ705 (m) yrkande 1, MJ736 (m) yrkande 7 och N238 (kd) yrkande 7 behandlas frågan om missbruk av allemansrätten i kommersiellt syfte. Samtliga motioner framhåller vikten av att ägaren ges rätt att neka kommersiellt utnyttjande av marken.

Frågan om strandskyddet tas upp i ett flertal motioner. I motionerna MJ708 (m) och Bo419 (m) yrkande 3 framförs uppfattningen att skyddet för stränderna inte skall vara generellt utan inrättas först sedan det konstaterats att marken är värd att bevara. Enligt motionerna N277 (kd) yrkande 5 samt N279 (kd) yrkande 8 bör i stället möjligheterna till dispens från strandskyddet öka. Samma uppfattning uttrycks i motion MJ732 (kd) (yrkande 1) som dock tillägger att kommunerna borde vara de myndigheter som bäst kan bedöma frågan om dispens från strandskyddet (yrkande 2). Motion MJ761 (s) uttrycker samma uppfattning i dessa hänseenden. Enligt motionerna Bo401 (c) yrkande 1 och MJ794 (s) bör dagens regler kompletteras med en möjlighet till lokal anpassning av strandskyddet. Motionärerna till motionerna MJ758 (s), MJ777 (c) och MJ779 (s) anser att lättnader i regelverket borde kunna göras i glest befolkade områden.

Straff, sanktioner, m.m.

Centerpartiet anser i motion Ju905 (c) yrkande 33 att miljöbalkens straffbestämmelser avviker från annan straffrättslig lagstiftning genom att miljöbalken inte skiljer på om brottet begåtts uppsåtligen eller av oaktsamhet i straffhänseende, vilket annars är det normala. Av denna anledning anser Centerpartiet att en översyn bör göras av reglerna i miljöbalken.

I motion MJ734 (s) yrkande 2 förordas en kraftig skärpning av bötesbeloppen för nedskräpning enligt 29 kap. 7 § miljöbalken. Motionären anser att syftet uppnås genom att i straffskalan ange ett minsta bötesbelopp om 1 000 kr.

Enligt motionerna MJ718 (c) yrkande 18 och Ju905 (c) yrkande 34 utgör rekvisitet ringa brott i 29 kap. 11 § miljöbalken ett hinder mot miljöbrottsbekämpningen. Om vissa i miljöbalken uppräknade brott är att anse som ringa döms inte till ansvar. Eftersom rekvisitet inte är definierat skapar det osäkerhet om gränsen för vad som är straffbart. Detta resulterar enligt motionärerna i att åtal på felaktiga grunder läggs ner. Reglerna i 20 kap. rättegångsbalken om åtalsunderlåtelse torde enligt motionärerna vara tillräckliga, varför rekvisitet ringa brott bör utmönstras ur miljöbalken.

Enligt motionerna MJ718 (c) yrkande 19 och Ju905 (c) yrkande 35 ligger den maximala miljöstraffavgiften på en alltför låg nivå. Utan att ange en högsta nivå anser Centerpartiet att avgiften skall höjas.

I motionerna MJ239 (s) och MJ517 (m, kd, c) framförs yrkanden om att koncessioner för äldre anläggningar för omhändertagande och destruktion av riskavfall skall omprövas vid all förändring av verksamheten.

Enligt motion MJ752 (v) yrkande 5 bör miljö- och hälsoskyddsfrågorna garanteras en egen förvaltning i kommunerna. Yrkandet motiveras med att det visserligen i miljöbalken anges att driften skall hållas skild från kontrollen men att det inte finns något uttryckligt förbud mot att ha sammanslagna organisationer med oklara roller. Det vore enligt motionen lämpligt att garantera det kommunala miljöarbetets integritet i samband med översynen av miljöbalken.

I motion T210 (kd) framställs yrkande om lagstiftning för terrängfordon (yrkande 5) och om att för- och nackdelarna med registreringsnummer på sådana fordons drivmattor skall utredas (yrkande 6). Enligt motionen skulle det underlätta för polisen att övervaka de ofta mycket stora områden där skoteråkning är förbjuden. Möjligheten att identifiera skotrar skulle dessutom enligt motionen underlätta räddningstjänstens arbete. Enligt motion MJ713 (mp) bör märkning av drivmattorna på skotrar införas på försök. Detta bl.a. för att öka polisens möjligheter att bekämpa tjuvjakt på rovdjur.

Utskottets överväganden

Allmänna frågor

Enligt 5 kap. miljöbalken får regeringen för vissa geografiska områden eller för hela landet meddela föreskrifter om kvaliteten på mark, vatten, luft eller miljön i övrigt, om det behövs för att varaktigt skydda människors hälsa eller miljön eller för att avhjälpa skador på eller olägenheter för människors hälsa eller miljön (miljökvalitetsnormer). Ett åtgärdsprogram skall upprättas bl.a. om det behövs för att en miljökvalitetsnorm skall uppfyllas. Frågan om ett åtgärdsprogramms rättsverkningar som åsyftas i motion MJ255 (fp) yrkande 15 behandlades av utskottet redan i samband med propositionen om införande av miljöbalken (bet. 1997/98:JoU20 s. 60 f.). Utskottet anförde då att det av propositionen framgår att åtgärdsprogrammen är bindande för myndigheter och kommuner på det sättet att de är skyldiga att säkerställa att normerna uppfylls och att dessa myndigheter för övrigt också vanligtvis skall upprätta åtgärdsprogrammen. Utskottet anförde vidare att normerna och åtgärdsprogrammen indirekt får en styrande verkan på verksamhetsutövarna genom de åtgärder myndigheter och kommuner vidtar vid exempelvis tillståndsprövning och tillsyn. Utskottet delade därför regeringens ståndpunkt att åtgärdsprogrammen inte bör vara direkt bindande för enskilda på annat sätt än att de beslut som myndigheter vid senare tidpunkt fattar utifrån åtgärdsprogrammen blir bindande. Utskottet vill i sammanhanget framhålla att det i Miljöbalkskommitténs uppdrag ligger att följa upp systemet med miljökvalitetsnormer och analysera dess genomslagskraft samt vid behov lämna förslag till förändringar. Mot bakgrund av det anförda anser sig utskottet inte berett att nu vidta några åtgärder med anledning av motionen.

Miljökvalitetsnormerna skall enligt miljöbalken ange de föroreningsnivåer eller störningsnivåer som människor kan utsättas för utan fara för olägenheter av betydelse eller som miljön eller naturen kan belastas med utan fara för påtagliga olägenheter. I betänkandet över propositionen om miljöbalk påpekade utskottet (s. 59) att det knappast är möjligt att verkställa en norm som innebär att t.ex. ett visst antal exemplar av en vild djurart skall finnas inom ett visst angivet geografiskt område. Däremot innebär bestämmelserna att en miljökvalitetsnorm kan ange den högsta eller lägsta förekomsten av organismer i yt- och grundvattnet, vilket kan tjäna till ledning för bedömning av tillståndet i miljön, s.k. bioindikatorer. Sådana indikatorer kan därför vara ett värdefullt instrument i miljöarbetet. Det kan dessutom i en norm anges den högsta eller lägsta förekomsten i mark, yt- och grundvatten, luft eller miljön i övrigt av kemiska produkter eller biotekniska organismer. Det kan exempelvis röra sig om halten av svavel- och kvävedioxid, syrehalten eller Ph-värdet. Många av de förutsättningar som krävs för biologisk mångfald kan således regleras genom miljökvalitetsnormer. Mot bakgrund av det anförda och vad som ovan redovisats om Miljöbalkskommitténs pågående arbete avstyrker utskottet motion MJ718 (c) yrkande 5.

Såsom inledningsvis anförts ingår i Miljöbalkskommitténs uppdrag att redovisa de erfarenheter som gjorts av miljöbalkens hänsynsregler och hur miljöbalken fått genomslag i den praktiska tillämpningen liksom andra frågor som rör uppföljningen av de centrala instrumenten i balken. I uppdraget ligger dessutom att närmare studera de kostnadsmässiga konsekvenserna av miljöbalkens tillämpning för de tillståndssökande och andra inblandade, avgiftssystemet och gränsdragningen mellan skatt och avgift vid myndighetsutövning. Utskottet finner därför att motionerna MJ705 (m) yrkande 2, MJ710 (c), MJ728 (m), MJ743 (m) yrkande 8, MJ749 (m) och MJ783 (s) i avvaktan på Miljöbalkskommitténs betänkande inte bör föranleda något ställningstagande av riksdagen i själva sakfrågan. Vad avser de motioner som behandlar miljö- och kemikalieavgifter kan emellertid tilläggas att dessa avgifter skall täcka en myndighets kostnader för verksamheten enligt miljöbalken, den s.k. självkostnadsprincipen (prop. 1997/98:45, del 1 s. 516). Något överskott skall enligt propositionen däremot inte uppkomma. Kemikalieutredningen (M1998:09) har fått i tilläggsuppdrag (dir. 2000:41) att göra en översyn av kemikalieinspektionens verksamhet och finansiering. Uppdraget skall redovisas den 31 december 2000.

När det gäller förhållandet mellan miljöbalken och skogsvårdslagen framgår av propositionen angående följdlagstiftning till miljöbalken m.m. (1997/98:90) att båda lagarna skall gälla parallellt i den bemärkelsen att regler om vad som skall iakttagas vid utövandet av verksamheten kan finnas i både miljöbalken och i skogsvårdslagen. Miljöbalkens målparagraf, allmänna hänsynsregler och miljökvalitetsnormer utfärdade med stöd av miljöbalken är tillämpliga på skogsmark och skogsbruk, dvs. inom skogsvårdslagens tillämpningsområde. Därav följer enligt propositionen (s. 244) att föreskrifter som meddelas med stöd av skogsvårdslagen skall vara förenliga med de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken och att de skall främja uppfyllandet av miljöbalkens mål, sådant det kommer till uttryck i 1 kap. 1 § miljöbalken. Föreskrifterna får emellertid inte heller motverka att miljökvalitets-

normer som har utfärdats enligt 5 kap. miljöbalken uppfylls. Förhållandet att en verksamhet kan omfattas av flera olika regelverk är inte ovanligt. En verksamhetsutövare är ofta skyldig att iaktta reglerna i olika lagstiftningar. När två bestämmelser som är tillämpliga på samma fråga leder till olika resultat och bestämmelserna alltså är oförenliga, måste en bedömning göras av vilken bestämmelse som skall tillämpas. Utskottet anförde vid behandlingen av propositionen (bet. 1997/98:JoU25, s. 9 f.) att av allmänna lagvalsprinciper följer i förevarande fall att de detaljerade föreskrifterna om miljöhänsyn i skogsvårdsförfattningarna skall tillämpas. Utskottet delade därvid regeringens uppfattning såsom den kom till uttryck i propositionen att någon uttrycklig reglering inte behövdes, eftersom den valda metodiken med tillräcklig tydlighet knyter an till allmänt erkända lagvalsprinciper. Utskottet avstyrkte därför en motion med innebörden att en reglering härav skulle ske. I propositionen (s. 245) anförde regeringen vidare att i likhet med vad som avsågs gälla för 12 kap. 6 § miljöbalken kommer Skogsvårdsstyrelsen att vara tillsynsmyndighet inom det område som regleras i skogsvårdsförfattningarna, även om ingripandet stöder sig på de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken. Utskottet har därför framfört uppfattningen att detta bör underlätta möjligheten att åstadkomma en enhetlighet i tillämpningen på det skogliga området (bet. 1997/98:JoU20, s. 45). Mot bakgrund av det anförda och det förhållande att det i Miljöbalkskommitténs uppdrag ligger att utvärdera hur tillsynen enligt miljöbalken fungerar, finner utskottet att motion MJ309 (kd) yrkande 1 inte bör föranleda några åtgärder från riksdagens sida.

Miljöskadeförsäkringen inrättades år 1989 och är avsedd att täcka person- och saksador samt rena förmögenhetssador i de fall den skadelidande har rätt till skadestånd men inte kan få skadeståndet betalt eller rätten att kräva ut skadeståndet gått förlorad eller det inte kan utredas vem som är ansvarig för skadan. Det är således den som är skadeståndsskyldig som i första hand skall betala ersättningen. Försäkringen täcker inte skador på miljön. I och med miljöbalkens införande kompletterades miljöskadeförsäkringen med en saneringsskadeförsäkring. Enligt vad utskottet inhämtat stod inledningsvis ett konsortium av svenska försäkringsbolag för miljöskadeförsäkringen. Efter år 1999 är det emellertid ett internationellt försäkringsbolag som står för försäkringen. Eftersom försäkringsersättning endast utgår då någon ansvarig för skadan inte kan krävas, torde utbetalning av ersättning för gamla miljöskador komma att bli aktuellt allteftersom möjligheten att kräva skadevållaren preskriberas. Det bör tilläggas att EG-kommissionen i sin vitbok om ersättning för miljöskador (KOM [2000] 66 slutlig) föreslår ett ramdirektiv med grundläggande minimikrav som i efterhand kan kompletteras. Direktivet föreslås gälla, utöver person- och saksador även betydande miljöskador, förenade områden och skador på den biologiska mångfalden i vissa förutbestämda områden, det s.k. Natura 2000-nätet. Miljöskador, med undantag för skador på den biologiska mångfalden, och sak- och personsador bör leda till ansvar endast om de förorsakas av en farlig eller potentiellt farlig verksamhet som regleras i EG-lagstiftningen. Utskottet finner mot bakgrund av vad som anförts att det inte för närvarande föreligger skäl för en sådan utvärdering som efterfrågas i motion MJ765 (s).

Frågan om allemansrätten och dess omfattning har tidigare behandlats av utskottet bl.a. i betänkande 1999/2000:MJU6. Enligt 2 kap. 3 § miljöbalken skall en verksamhetsutövare eller den som vidtar en åtgärd också vidta de försiktighetsåtgärder som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden kan medföra skada eller annan olägenhet för människors hälsa eller miljön. I betänkandet hänvisade utskottet till den flera gånger tidigare framförda uppfattningen att det inte är aktuellt att generellt reglera allemansrätten, bl.a. på grund av att det skulle vara förenat med svårigheter att generellt och exakt ange allemansrättens innebörd (s. 7). Utskottets uppfattning kvarstår. Det bör dock i sammanhanget påpekas att regeringen med stöd av 12 kap. 6 § miljöbalken kan meddela föreskrifter om anmälningsplikt för vissa verksamheter – bl.a. organiserat friluftsliv – som kan påverka naturmiljön. Med det anförda avstyrks motionerna MJ311 (c) yrkande 3, MJ701 (c), MJ705 (m) yrkande 1, MJ736 (m) yrkande 7 och N238 (kd) yrkande 7.

Enligt 7 kap. 15 § miljöbalken får regeringen eller berörd myndighet förordna att ett strandområde, som uppenbart saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften, inte skall vara omfattat av strandskydd. När det gäller rätten till undantag från strandskyddsbestämmelserna anförde utskottet i samband med behandlingen av propositionen om miljöbalken (1997/98: JoU20 s. 75 f.) att denna möjlighet borde vara lika restriktiv som förutsattes vid strandskyddsbestämmelsernas tillkomst år 1974 (prop. 1974:166 s. 197, JoU 1974:52). De överväganden som gjordes i proposition 1993/94:229 om ett differentierat strandskydd ansåg utskottet inte tog tillräcklig hänsyn till behovet av att skydda friluftslivet och naturmiljön. Frågan om att bevara stränder bör ses i ett långsiktigt perspektiv; att ett område nu är av mindre intresse för något av strandskyddets syften behöver inte innebära att området kommer att vara ointressant i framtiden. Utskottet gör i dag ingen annan bedömning. Motionerna MJ708 (m), MJ732 (kd) yrkandena 1 och 2, MJ758 (s), MJ761 (s), MJ777 (c), MJ779 (s), MJ794 (s), Bo401 (c) yrkande 1, Bo419 (m) yrkande 3, N277 (kd) yrkande 5 samt N279 (kd) yrkande 8 avstyrks.

Straff, sanktioner, m.m.

Motionerna MJ734 (s) yrkande 2 och Ju905 (c) yrkande 33 syftar till att skärpa straffen för vissa miljöbrott. I direktiven till Miljöbalkskommittén (dir. 1999:109) anges emellertid att kommittén bl.a. skall uppmärksamma den straffrättsliga regleringen i miljöbalken. Kommittén skall därvid beakta dels Riksåklagarens år 1998 avgivna rapport Effektivare miljöbrottsbekämpning vari anges förslag till åtgärder, dels riksdagens uppdrag om en nationell miljöbrottsstrategi (bet. 1997/98:JuU1). I kommitténs uppdrag ligger dessutom att följa den straffrättsliga tillämpningen av miljöbalken. I avvaktan på resultatet av detta arbete anser utskottet att motionerna bör lämnas utan åtgärd. Med det anförda lämnas också motionerna MJ718 (c) yrkande 18 och Ju905 (c) yrkande 34 utan vidare åtgärd.

I Miljöbalkskommitténs uppdrag ligger också att utvärdera effektiviteten i systemet med miljöstraffavgifter och samspelet mellan tillsynsreglerna, straffrättsliga reglerna samt föreslå de ändringar av regelverket som kan behövas. De yrkanden som Centerpartiet framfört om en höjning av den högsta miljöstraffavgiften i motionerna MJ718 (c) yrkande 19 och Ju905 (c) yrkande 35 bör därför inte heller de medföra någon riksdagens åtgärd. Det bör emellertid i sammanhanget påpekas att vid införandet av bestämmelserna det högsta beloppet för miljöstraffavgiften på riksdagens initiativ sattes till 1 miljon kronor. Jordbruksutskottet anförde därvid att om rättelse inte skett inom den tid som ett första beslut om straffavgift omfattar, kan tillsynsmyndigheten fatta ytterligare beslut. Utskottet påpekade dessutom att den som överträder bestämmelserna i miljöbalken riskerar att drabbas av såväl miljöstraffavgift som straff (bet. 1997/98:JoU20 s. 130).

Övriga frågor

Motionerna MJ239 (s) och MJ517 (m, kd, c) tar båda sikte på Konvex anläggning i Stenstorp (Falköpings kommun) som enligt motionerna har permanent tillstånd att omhänderta och destruera slakteriavfall. Enligt motionerna skiljer sig verksamheten från den som avsågs i den ursprungliga koncessionen, varför krav ställs på att all förändring av verksamheter som Konvex bör underställas samma prövning och åläggas samma krav som vid nyanläggning. Det beslut att avslå företagets ansökan om tillstånd att få bearbeta större volymer animaliskt avfall som Koncessionsnämnden för miljöskydd meddelat är överklagat till regeringen och bereds för närvarande av Regeringskansliet (Miljödepartementet). Enligt 11 kap. 7 § regeringsformen får riksdagen inte bestämma hur förvaltningsmyndighet i särskilt fall skall besluta i ett ärende. Utskottet yttrar sig därför inte över den anläggning som motionerna avser. Det bör emellertid i sammanhanget påpekas att jordbruksministern i ett interpellationssvar till riksdagen (prot. 1999/2000:87, 13 §, s. 31 f.) uttalade att en sådan typ av verksamhet som bedrivs i Stenstorp skall följa gällande bestämmelser på området och bedrivs på ett sådant sätt att bl.a. närboende inte utsätts för allvarliga olägenheter samt att verksamhetens påverkan på miljön i annat avseende begränsas till acceptabel nivå. Jordbruksministern framhöll dessutom som sin uppfattning att det är nödvändigt att utarbeta en helhetslösning i fråga om omhändertagande av animaliskt avfall, som tar hänsyn till såväl smittskydds- som miljöaspekter. I frågesvar den 4 augusti 2000 (prot. 2000/01:1, s.107 f.) uppgav jordbruksministern att hon träffat företrädare för berörda myndigheter och animalieproduktionens organisationer för att diskutera hur hanteringen av det animaliska avfallet skall tillgå i Sverige under hänsynstagande till såväl smitt- som miljöskyddsaspekter. Hon betonade därvid att det ytterst är de enskilda djuruppfödarnas samt slakterianläggningarnas ansvar att se till att det animaliska avfallet omhändertas på ett sätt som är i överensstämmelse med gällande lagstiftning. Enligt jordbruksministern är näringen införstådd med detta och har ambitionen att med stöd av berörda myndigheter lösa de problem som föreligger. Utskottet föreslår med det anförda att motionerna lämnas utan vidare åtgärd.

Det är enligt 3 kap. 9 § kommunallagen (1991:900) kommunfullmäktige som beslutar om nämndernas organisation och verksamhetsformer utom såvitt avser kommunstyrelsen som är obligatorisk. Den nuvarande regleringen lämnar således utrymme för en uppdelning av ansvarsområdena inom kommunen som kan innebära att en intressekonflikt kan uppstå i exempelvis ett tillsynsärende enligt miljöbalken. Det är därför angeläget att nämndernas organisation och verksamhetsformer inom en kommun utformas så att konflikter av den sort som beskrivs i motion MJ752 (v) yrkande 5 inte uppstår. Miljöbalkskommittén har emellertid i uppdrag att inhämta myndigheters, organisationers och enskildas erfarenheter av hur tillsynen fungerar och de allmänna hänsynsreglernas roll i sammanhanget. De praktiska erfarenheterna av denna fråga torde därför komma att få sin belysning inom ramen för kommitténs arbete. Med det anförda finner utskottet att motionen inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Bestämmelserna i 1 § terrängkörningslagen (1975:1313) anger att regeringen får föreskriva att körning med motordrivet fordon inom fjällområdet skall vara förbjudet. För tillsyn häröver får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer utse naturvårdsvakter (3 a §). Om körningen inom ett visst område, vilket även kan omfatta andra delar av landet, kan medföra olägenhet från naturvårdssynpunkt får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer även förbjuda eller meddela föreskrifter för sådan körning (3 §). Frågan om införande av krav på märkning av snöskoters drivmatta har varit föremål för förslag bl.a. i Rikspolisstyrelsens rapport Projekt för översyn av skotertrafiken (RPS 1993:5) som lämnades till Kommunikationsdepartementet i november 1993. Rapporten lämnades sedermera över till Miljödepartementet och remissbehandlades tillsammans med Skoterkörning på jordbruks- och skogsmark – kartläggning och åtgärdsförslag (SOU 1994:16) och med rapporten Snöskotern i naturen (Ds 1994:36). Utarbetade rapporter och betänkanden samt remissyttranden lämnades över till Miljövärdberedningen som i januari 1995 fått regeringens uppdrag att göra en samlad analys av miljösituationen i landets fjällområden och lämna förslag till åtgärder för en hållbar utveckling. Beredningen lämnade i oktober 1995 betänkandet Hållbar utveckling i landets fjällområden (SOU 1995:100). Betänkandet låg sedermera till grund för regeringens proposition Hållbar utveckling i landets fjällområden (prop. 1995/96:226). Regeringen avstod emellertid från att i propositionen lämna förslag till sådan märkning som avses i motionerna MJ713 (mp) och T210 (kd) yrkande 6. Produktionen av skotrar omfattas av flera internationella fabrikat. Det torde därför enligt utskottets mening i praktiken vara förenat med svårigheter att upprätthålla krav på märkning av drivmattorna. Handeln med skotrar omfattas dessutom av EG-rätten, som anger principen om varors fria rörlighet. Att i Sverige kräva märkning av importerade skotrar torde därför kunna komma att bedömas som ett otillåtet handelshinder. I sammanhanget bör dock påpekas att länsstyrelserna i Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län har i uppdrag att årligen till och med år 2001 till Naturvårdsverket redovisa åtgärder för reglering av färdsele med terrängfordon i fjällen, inklusive kommunernas arbete med inrättande av regleringsområden. Redovisningen skall utgöra underlag för en samlad utvärdering. Vidare har Naturvårdsverket enligt regleringsbrev den

22 december 1998, nr 29, i uppdrag att göra en samlad redovisning och utvärdering av lokalt och regionalt arbete med regleringen av färdsele med fordon i de svenska fjällen. Uppdraget skall redovisas senast den 1 mars 2002. Utskottet avstyrker motionerna MJ713 (mp) och T210 (kd) yrkande 6. Med det anförda avstyrks jämväl motion T210 (kd) yrkande 5.

Den allmänna miljöpolitiken

Bakgrund

I maj 1998 lade regeringen fram miljöpropositionen Svenska miljömål – Miljöpolitik för ett hållbart Sverige (prop. 1997/98:145). I propositionen föreslogs bl.a. en ny struktur för arbetet med miljömål. Propositionen behandlades i utskottet tillsammans med skrivelsen Hållbara Sverige – uppföljning och fortsatta åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling (skr. 1998/99:5) samt en rad följdmotioner och motioner från den allmänna motionstiden (1998/99:MJU6). Riksdagen antog därvid 15 nationella miljökvalitetsmål för det fortsatta miljömålsarbetet.

Regeringen har härutöver presenterat en rad propositioner med koppling till hållbar utveckling. Som exempel härpå kan nämnas Hållbart fiske och jordbruk (prop. 1997/98:2), Uppföljning av skogspolitiken (prop. 1997/98:158) och skrivelsen Konsumenterna och miljön – en handlingsplan för hållbar utveckling (skr. 1997/98:67).

Hur arbetet med att nå en ekologiskt hållbar utveckling fortskrider redovisas numera årligen. Senast gjordes detta genom skrivelse 1999/2000:13 Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling. Den behandlades av utskottet i betänkande 1999/2000:MJU6.

Vid behandlingen av miljöpropositionen (prop. 1997/98:145) uppdrog riksdagen åt regeringen att lämna förslag till delmålen för de nationella miljökvalitetsmålen. Regeringen hade redan i samband med propositionen tillkallat en parlamentarisk beredning med uppgift att göra en samlad översyn av vilka delmål som behövs för att de nationella miljökvalitetsmålen, med undantag för miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan, skall kunna nås inom en generation (dir. 1998:45). Denna kommitté, som antog namnet Miljömålskommittén, skulle i samverkan med berörda myndigheter kartlägga och analysera behovet av delmål. Den skulle utgå från myndigheternas redovisningar av de uppdrag om delmål och åtgärder som aviserats i propositionen samt förändringar i samhällsutvecklingen och kunskapsutvecklingen under utredningstiden. Regeringen utfärdade den 11 november 1999 tilläggsdirektiv till kommittén (dir. 1999:96). Enligt tilläggsdirektivet skulle kommittén dessutom lämna förslag till system för uppföljning och revidering av delmål och åtgärdsstrategier. Kommittén skulle också studera det pågående regionala och lokala miljömålsarbetet och redovisa behovet av ytterligare åtgärder på området. Kommitténs samlade arbete redovisades i slutbetänkande i juni 2000 Framtidens miljö – allas vårt ansvar (SOU 2000:52). Betänkandet bereds för närvarande av regeringen, som har aviserat en miljöpolitisk proposition innefattande bl.a. de olika delmålen för de nationella miljökvalitetsmålen under slutet av år 2000.

I april 2000 presenterade Klimatkommittén (M 1998:06) – som fått i uppdrag att lägga förslag till en samlad svensk strategi och ett åtgärdsprogram på grundval av resultaten vid klimatkonventionens tredje partsmöte i Kyoto, Sveriges ansvar för EU:s gemensamma åtagande och med utgångspunkt i riksdagens klimat- och energipolitiska beslut – sitt betänkande Förslag till svensk klimatstrategi (SOU 2000:23). Samtidigt presenterade Utredningen om möjligheterna att utnyttja Kyotoprotokollets flexibla mekanismer i Sverige (N 1999:05) sitt betänkande Handla för att uppnå klimatmål (SOU 2000:45). Dessa betänkanden är också föremål för beredning inom Regeringskansliet.

Motionerna

Målen för ekologisk hållbarhet

Centerpartiet anser i motion MJ718 (c) yrkande 1 att barnperspektivet bör synliggöras i miljöarbetet på alla nivåer. Bland annat bör detta ske i arbetet med miljö kvalitetsmålen och Agenda 21.

Enligt motion N390 (mp) yrkande 2 behöver de femton miljömålen kompletteras med fyra systemvillkor: Naturen bör inte utsättas för systematisk koncentrationsökning av ämnen från berggrunden (1) eller från samhällets produktion (2). Den bör inte utsättas för systematisk undanträngning genom överuttag eller manipulation (3). Slutligen bör hushållningen med resurser vara så effektiv och rättvis att mänskliga behov tillgodoses överallt (4).

Arbetet med framtagande av realistiska delmål är enligt motion MJ736 (m) framtidsinriktat. Enligt motionen är det olyckligt om arbetet bedrivs under alltför stor tidspress, varför Miljömålskommitténs arbete bör förlängas (yrkande 1).

Den offentliga sektorn och miljöarbetet

Enligt motion MJ703 (m) bör staten ta ett mer heltäckande ansvar för de enskilda kommunernas arbetssituation. Detta innebär enligt motionen att det bör införas långtgående krav på samordning av föreskrifter och allmänna råd och att det bör utredas om det är möjligt att låta ackrediterade organisationer sköta vissa kontroller. Moderata samlingspartiet anser dessutom i motion MJ736 (m) yrkande 2 att förvaltningen och skötseln av naturen i ökad utsträckning bör privatiseras. Naturvårdande uppgifter bör läggas ut på entreprenad och äganderätten till vattenresurser bli tydligare. Dessutom bör möjligheten att lösa miljökonflikter genom juridiska processer öka och miljöbesluten bör grundas på generella regler i syfte att minska riskerna för godtycke och konkurrenssnedvridning. Enligt motionen bör statens uppgifter dessutom renodlas så att de framför allt handlar om att få miljöarbetet att fungera så effektivt som möjligt. Staten skall därför inte i detalj styra det sätt på vilket ett miljömål skall uppnås utan detta skall göras inom respektive näring. I motionen betonas också den ekonomiska tillväxtens avgörande betydelse för en god miljö; den fria marknaden bör vara en drivkraft i miljöarbetet. Slutli-

gen framförs åsikten att Sverige på ett mer aktivt och konsekvent sätt bör driva de gränsöverskridande miljöfrågorna inom bl.a. FN och EU.

I motion MJ752 (v) ställs krav på att Naturvårdsverkets strategiska roll i miljöomställningen tydligare skall framgå av verksinstruktionen. Naturvårdsverket bör enligt motionärerna renodlas som miljöorgan (yrkande 2).

Ekonomiska styrmedel

Sverige behöver på ett bättre sätt göra en samlad mätning av ekonomi- och miljöutvecklingen enligt motion U504 (kd) yrkande 3. Därför bör enligt motionen Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet och Naturvårdsverket få utökade resurser för att snabbare ta fram användbara mått, såsom en miljöjusterad nettonationalprodukt.

Enligt Miljöpartiet i motion MJ807 (mp) bör Sverige utarbeta en strategi för faktor 10 (yrkande 9). I motionen hävdas också att för att uppnå ett rättvist miljöutrymme krävs att ett ekologiskt tänkande integreras i de ekonomiska modellerna och att Sverige omprövar gamla värderingar och lösningar (yrkande 10). Motionärerna till motion MJ36 (c) yrkande 7 anser att regeringen i sitt arbete med att ta fram strategier för ett ekologiskt hållbart näringsliv tillsammans med Miljövårdsberedningen i dialogen med näringslivet bör driva på och uppmuntra faktor 4- och faktor 10-tänkande.

Enligt motion MJ801 (s) måste arbetet med en hållbar utveckling gå hand i hand med arbetet för en rättvis fördelning även internationellt sett. Förutom kunskapen om vad den enskilde kan åstadkomma skall även ekonomiska styrmedel gynna miljötekniken.

Kunskap och delaktighet

I motion MJ734 (s) yrkande 1 efterfrågas en landsomfattande kampanj på temat "Ett renare Sverige" med Naturvårdsverket som huvudman. En informationskampanj angående alternativa energikällor och energiutvinning från avfall m.m. bör enligt motion MJ243 (s) startas.

Enligt motion MJ752 (v) yrkande 3 saknar många kommuner ett centralt grepp i Agenda 21-arbetet från regering och riksdag, och motionärerna anser att det pågående miljömålsarbetet kan vara en möjlighet att skapa ett handlingsprogram – en nationell Agenda 21.

Handel med utsläppsrätter

Enligt motion MJ736 (m) yrkande 3 utgör handel med utsläppsrätter ett kostnadseffektivt miljöverktyg. I motion MJ747 (m) hävdas att det vore effektivt att bryta ner ett svenskt utsläppstak (bubbla) till regionala bubblor. Modellen borde enligt motionären inledningsvis prövas i Skåne. I motion MJ751 (fp) framförs åsikten om en försöksverksamhet med handel med utsläppsrätter.

Målen för ekologisk hållbarhet

Den i motion MJ718 (c) yrkande 1 efterfrågade strategin att särskilt beakta barnperspektivet i miljöarbetet omfattas av det övergripande målet för miljöpolitiken att skydda människors hälsa. Att främja en god hälsa innebär att det i livsmiljöerna skapas förutsättningar för att vi skall uppnå fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande. Sverige har en lång tradition av en hög nivå på hälsoskydd och förebyggande hälsoarbete i samhället. Miljömålskommittén anför i sitt betänkande *Framtidens miljö – allas vårt ansvar* (SOU 2000:52 s. 104 f.) bl.a. att Miljöhälsoutredningen (SOU 1996:124) är Sveriges förslag till ett sådant handlingsprogram mot hälsorisker i miljön som WHO:s medlemsländer åtagit sig att upprätta i enlighet med *Declaration on Action on Environment and Health in Europe* (1994). Kommittén betonar särskilt att Miljöhälsoutredningen skall beaktas vid genomförandet av miljömålen. Dessutom påpekar kommittén att i *Declaration of the Third Ministerial Conference on Environment and Health* (1999) preciseras åtgärder inom särskilt prioriterade områden såsom bl.a. barns hälsa. Slutligen framhåller kommittén att miljö kvalitetsmålen utgår från att hela befolkningen, dvs. också känsliga grupper som bl.a. barn, skall skyddas mot negativ påverkan. Miljömålskommitténs betänkande bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Motionen bör i avvaktan på regeringens förslag angående de miljöpolitiska delmålen inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Som en del i definitionen av ekologisk hållbarhet ingår bl.a. kravet på att material- och energianvändningen effektiviseras och de nationella miljö kvalitetsmålen behandlar också sådana frågor som undanträngning och genmodifiering som tas upp i motion N390 (mp) yrkande 2. Miljö kvalitetsmålen Ett rikt odlingslandskap och Levande skogar anger såsom exempel härpå att främmande arter och genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden inte skall introduceras (prop. 1997/98:145 s. 36 ff. och 120). Miljömålskommittén har i sitt betänkande lämnat förslag till en rad del- och etappmål som tar sikte just på de frågor motionen behandlar. Som utgångspunkt för arbetet har legat att grundläggande värden som bl.a. människors hälsa, den biologiska mångfalden och naturmiljön, ekosystemets långsiktiga produktionsförmåga och en god hushållning med naturresurser skall tillgodoses (s. 101). Motionen bör i avvaktan på regeringens kommande förslag angående de miljöpolitiska delmålen inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Miljömålskommittén har lämnat sitt betänkande och när det gäller det fortsatta arbetet uppmanar kommittén till en dialog mellan myndigheter och andra berörda för en fortsatt samverkan i miljöfrågorna. Kommittén lämnar dessutom förslag på en rad kompletterande utredningar. Utskottet avstyrker motion MJ736 (m) yrkande 1.

Genom miljöbalken har länsstyrelserna fått en förstärkt roll som regionala tillsynsmyndigheter i miljöhänsen. Enligt skrivelsen Hållbara Sverige (skr. 1999/2000:13 s. 63) pågår inom Finansdepartementet arbete med att verka för en helhetssyn i samhällsplaneringen genom att utveckla samordningen. Länsstyrelserna har som ett led härifrån fått i uppdrag att samordna anpassningen av miljö kvalitetsmål och sektorsmål i sina län och att verka för att målen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen. Målen skall inarbetas i STRAM, länsstyrelsernas strategier för regional miljö. Länsstyrelserna skall enligt skrivelsen dessutom fortlöpande ansvara för och samordna uppföljningen av miljö kvalitetsmålen på regional nivå samt stödja kommunerna med underlag för att formulera lokala mål och åtgärdsprogram. Arbetet sker i samverkan mellan centrala verk, regionala myndigheter, kommuner, m.fl. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion MJ703 (m) till sitt syfte får anses i huvudsak tillgodosedd. Motionen bör därför lämnas utan åtgärd.

Utskottet kan i stor utsträckning instämma i de synpunkter som framförs i motion MJ736 (m) yrkande 2 om ett spritt ägande och ett personligt ansvars tagande för naturvården. I ett läge där statens resurser för naturvård är begränsade är det viktigt att utnyttja de insatser som kan göras av enskilda markägare och företagare, liksom av ideella organisationer. Detta överensstämmer med den hållning utskottet tidigare intagit till motioner av liknande innebörd (bet. 1997/98:JoU26 s. 42 f.). Det bör i sammanhanget dessutom framhållas att genom miljöbalken får det juridiska ansvaret för miljöfrågor anses ha gjorts tydligare, bl.a. genom att möjligheten att lösa konflikter genom juridiska processer ökat. I enlighet med vad som närmare utvecklas i avsnittet om miljöarbetet inom EU har regeringen i Årsboken om EU (skr. 1999/2000:60) redovisat Sveriges miljöengagemang därstädes. Sverige har i detta sammanhang varit pådrivande, och utskottet förutsätter att regeringen vid beredningen av Miljömålskommitténs betänkande beaktar vad kommittén anført om vikten av det internationella perspektivet i miljöarbetet. Utskottet anser att motionen, såsom i huvudsak tillgodosedd, bör lämnas utan vidare åtgärd.

Regeringen har till uppgift att utfärda instruktion för Naturvårdsverket. I instruktionen (SFS 1988:518, omtryckt 1992:239, senast ändrad 1999:904) understryks bl.a. verkets samlande och pådrivande roll i miljöarbetet. Naturvårdsverket arbetar sedan den 1 januari 1998 i en ny organisation, och utskottet har tidigare instämt i att beslutet att inrätta en miljörettsavdelning och att ge projektarbetet en starkare ställning utgör viktiga delar i arbetet för en ekologiskt hållbar utveckling (bet. 1998/99:MJU2 s. 13). För att samordna landets olika tillsynsmyndigheter i miljöhänsen har regeringen dessutom från och med den 1 januari 1999 inrättat ett Tillsyns- och föreskriftsråd vid Naturvårdsverket. Detta råd skall vara ett samrådsorgan för myndigheternas arbete i frågor som rör tillsyn och föreskrifter enligt miljöbalken. Rådet består av företrädare för myndigheter som har centralt ansvar för tillsynsvägledning enligt förordningen om tillsyn enligt miljöbalken, generalläkaren samt av två företrädare för kommunerna respektive länsstyrelserna. Det har

inom Naturvårdsverket inrättats ett kansli med uppgift att biträda rådet. Syftet med motion MJ752 (v) yrkande 2 får mot bakgrund av det anförda anses i huvudsak tillgodosett.

Ekonomiska styrmedel

Långtidsutredningen har i sitt huvudbetänkande En hållbar tillväxt (SOU 2000:7 s. 141 f.) föreslagit en metod för att mäta utvecklingens hållbarhet. Förslaget innebär en redovisning av en miljöjusterad nettonationalprodukt och bygger på ett samarbete mellan Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet och Naturvårdsverket och syftar till att vidga förståelsen för sambandet mellan ekonomi och miljö genom att miljöstatistik utformas så att den kan hänföras till olika verksamheter i enlighet med nationalräkenskapernas uppbyggnad och genom att ekonomiska modeller utvidgas till att även inkludera vissa miljövariabler. Enligt vad utskottet inhämtat bereds för närvarande inom Finansdepartementet utredningens arbete. Motion U504 (kd) yrkande 3 är med det anförda tillgodosedd.

De krav på åtgärdsstrategier för en hållbar utveckling som efterlyses i motionerna MJ36 (c) yrkande 7, MJ801 (s) samt MJ807 (mp) yrkandena 9 och 10 utgör sådana frågor som omfattas av riksdagens enhälliga beslut om redovisning och förslag från regeringens sida angående de miljöpolitiska delmålen. I sammanhanget bör emellertid tilläggas att regeringen i sin årliga redovisning (Hållbara Sverige – uppföljning och fortsatta åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling, skr. 1998/99:5 och Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling, skr. 1999/2000:13) lämnat utförliga redogörelser för arbetet med att föra Sverige mot en ekologisk hållbarhet, baserad på de åtgärdsprogram som angavs i regeringens skrivelse Ekologisk hållbarhet (skr. 1997/98:13, bet. 1997/98:JoU11). Skrivelserna innehåller bl.a. värdefulla redovisningar av arbetet med de lokala investeringsprogrammen, liksom några av de initiativ Sverige har tagit internationellt med inriktningen att vara en pådrivande kraft och ett föregångsland för en ekologiskt hållbar utveckling. Som framgår av skrivelsen Hållbara Sverige (skr. 1999/2000:13 s. 5 f.) bygger en ekologiskt hållbar utveckling på en helhetssyn på samhällsutvecklingen, där hänsyn till ekologiska förutsättningar förenas med en god ekonomisk, social och kulturell utveckling. Av budgetpropositionen för år 2001 (prop. 2000/01:1) framgår vidare att regeringen totalt avsätter 7,2 miljarder kronor för perioden 1998–2003 i stöd till lokala investeringsprogram med syfte att minska energiförbrukningen, oljeanvändningen och utsläpp i mark och vatten. I propositionen presenterar regeringen dessutom en strategi för en successivt ökad miljörelatering av skattesystemet. På grund av det anförda och i avvaktan på regeringens förslag angående de miljöpolitiska delmålen bör motionerna MJ36 (c) yrkande 7, MJ801 (s) samt MJ807 (mp) yrkandena 9 och 10 inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

I skrivelsen Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling (skr. 1999/2000:13 s. 27 f.) anför regeringen att en förutsättning för att omställningsarbetet skall vara framgångsrikt är ett brett deltagande från samhällets alla aktörer varför det finns behov av ett långsiktigt folkbildningsarbete i klassisk mening, där ökade kunskaper leder till engagemang och förändring av både människors beteende och samhälleliga beslut. I skrivelsen framhålls också att folkbildningen, som genom sin verksamhet även kan nå ut till personer som inte söker sig till formella utbildningsvägar, har stor betydelse. Enligt redovisningen har Skolverket lämnat förslag till nya program mål för gymnasieskolans utbildningar, och verket arbetar med en översyn av gällande kursplaner för utbildning i såväl grundskolan som gymnasieskolan och därmed också för kommunal gymnasial vuxenutbildning, allt med avseende på bl.a. miljöfrågor. Ett särskilt stöd lämnas under perioden 1999–2000 till kompetensutveckling av lärare i bl.a. miljökunskap. Utskottet föreslår att motionerna MJ243 (s) och MJ734 (s) yrkande 1 med det anförda lämnas utan ytterligare åtgärd.

Regeringen tillsatte i april 1998 en särskild utredare (M 1998:04) vars huvudsakliga arbetsuppgifter skulle vara att föra en aktiv dialog om Agenda 21-arbetet med lokala Agenda 21-kommittéer, företag och andra lokala aktörer, sprida erfarenheter och information om metoder och arbetssätt bl. a. genom ett forum för ekologisk omställning, förmedla förslag till förändringar till de myndigheter som ansvarar för den nationella samordningen av Agenda 21. Delrapport skulle ha lämnats våren 2000. Emellertid tillkallades i juni 2000 en nationalkommitté för att ytterligare förankra, samordna och utveckla arbetet med Sveriges åtaganden inom Agenda 21 och Habitatagendan. Uppdraget innebär att nationalkommittén övertar samordnarens uppgifter. Nationalkommittén skall samordna det svenska arbetet med dels Agenda 21 och hållbar utveckling, dels de åtaganden som ryms inom Habitatagendan. I uppdraget ingår att lämna underlag till redovisningen vid FN:s uppföljningsmöten om Habitatagendan år 2001 och om Agenda 21 år 2002. I uppdraget ingår också att följa och stimulera det fortsatta Habitat- och Agenda 21-arbetet och därvid på lämpligt sätt samarbeta med berörda myndigheter, kommuner, ideella organisationer och med näringslivet. Vidare ingår att ta del av relevanta delar av de lokala investeringsprogrammen, de lokala utvecklingsavtalen, de regionala tillväxtavtalen samt arbetet inom Agenda 21 för Östersjöområdet – Baltic 21 och av det arbete inom EU som rör hållbar stadsutveckling. Därutöver skall biståndets roll för hållbar utveckling tas i beaktande. Kommittén lämnade i oktober 2000 till regeringen en lägesredovisning av sin arbetsplanering. Slutligen skall en samlad slutrapport med förslag och riktlinjer för fortsatt arbete lämnas senast den 1 oktober 2002. Utskottet anser att motion MJ752 (v) yrkande 3 i avvaktan på Nationalkommitténs arbete bör lämnas utan vidare åtgärd.

Sverige godkände år 1993 den ramkonvention om klimatförändringar som undertecknades under FN:s konferens om utveckling och miljö i Rio de Janeiro år 1992 (prop. 1992/93:179, bet. 1992/93:JoU19, rskr. 1992/93:361). Vid den tredje partskonferensen i Kyoto år 1997 antogs ett protokoll med en överenskommelse om industriländernas utsläpp av växthusgaser under perioden 2008-2012, det s.k. Kyotoprotokollet. Detta innehåller tre mekanismer som innebär att länder kan göra investeringar utomlands och under vissa omständigheter få räkna sig utsläppsreduktionerna till godo. En av dessa mekanismer är handel med utsläppsrätter. Frågor om utformningen och omfattningen av dessa mekanismer behandlades vid klimatkonventionens fjärde partsmöte i Buenos Aires i slutet av år 1998. Den av regeringen tillsatta utredningen om möjligheterna att utnyttja Kyotoprotokollets flexibla mekanismer lade fram sitt slutbetänkande i mars 2000, Handla för att uppnå klimatmål (SOU 2000:45). Utredaren föreslår att Sverige genast bör inleda förberedelser för att utveckla ett handelssystem med andra länder inom EU, ansökarländer och EES-länder. Systemet är tänkt att starta från år 2005 dvs. före Kyotoprotokollets första åtagandeperiod (s. 23 f.). Sedan EU presenterat en grönbok om handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom EU (KOM (00) 87), vars avsikt är att inleda en diskussion om handeln med utsläppsrätter, fick utredningen uppdrag att även analysera denna grönbok (dir. 2000:22). Den i maj 1998 tillkallade Klimatkommittén anför i sitt slutbetänkande Förslag till svensk klimatstrategi (SOU 2000:23 s. 77 och 79) att Sverige inom EU skall vara pådrivande för att en europeisk handel med utsläppsrätter för växthusgaser skall införas i ett successivt allt vidare tillämpningsområde vad gäller utsläppskällor och att ett system skall kunna införas tidigare än år 2005. Vidare föreslår kommittén att ett nationellt system för handel bör utredas för att användas om ett EU-system dröjer. Betänkandena bereds för närvarande inom Regeringskansliet och utskottet anser att motionerna MJ736 (m) yrkande 3, MJ747 (m) och MJ751 (fp) i avvaktan på resultatet härav inte bör föranleda något riksdagens uttalande i själva sakfrågan.

Vatten- och luftvård

Motionerna

I motion MJ254 (kd) yrkande 10 tas upp olika aspekter på miljösituationen i Östersjön. Motionärerna förordar utökat internationellt samarbete, skärpt lagstiftning, samordning av avfallssystemen vid hamnarna, stärkt kustbevakning m.m. Liknande frågor tas upp i motion MJ255 (fp) där man förordar ökade resurser för att minska oljeutsläppen i Östersjön och en långsiktig plan för minskade utsläpp av miljöföroreningar i Östersjön och bevarandet av den biologiska mångfalden. Arbetet för att minska utsläppen till sjöar och vattendrag i allmänhet bör intensifieras (yrkandena 10–12).

I motion MJ405 (m) yrkande 1 uppmärksammas problemen med övergödning i bl.a. Östersjön. Det internationella samarbetet bör intensifieras, och det är särskilt viktigt att få med de forna östländerna i EU-arbetet. I motion

MJ736 (m) yrkande 5 framförs i en omfattande motivtext synpunkter på problemen med försurning och övergödning och föreslås åtgärder inom ett flertal sektorer som t.ex. minskad användning av fossila bränslen inom energisektorn, minskade utsläpp från kommunikationssektorn, minskad kvävetillförsel från mark och reningsverk, köp- och säljbara utsläppsrätter, anläggning av våtmarker, ökad skogskalkning m.m. I motion MJ709 (m) förordas enhetliga regler för miljöstationer för fritidsbåtar. I motion MJ786 (s) föreslås åtgärder för en förbättrad vattenkvalitet i våra skärgårdar.

Enligt motion MJ800 (c) bör det tillsättas ett Nordsjöråd med uppgift att utarbeta en samlad miljöpolitik för Nordsjön.

I motionerna MJ721 (mp) och MJ753 (mp) yrkande 10 anförs att ett nytt västerhavsprojekt i nordisk regi är nödvändigt. Regeringen bör ta till sig forskarnas resultat och öka satsningen på att rädda de marina ekosystemen. Enligt motion MJ768 (m) är det nödvändigt med en fortsatt och högkvalitativ miljöövervakning av västerhavet.

Enligt motion MJ773 (v) bör regeringen utreda frågan om att inrätta ett statligt verk som tillhandahåller en fiskeflotta för restaurering av insjöar.

Frågan om de norska och danska provborrningarna efter olja i Skagerrak och Kattegatt tas upp i motionerna MJ722 (mp), MJ756 (s) och MJ796 (c). Motionerna innebär i huvudsak att den svenska regeringen bör agera för att stoppa provborrningarna.

Tillgångarna på dricksvatten och grundvatten behandlas i motion MJ770 (s). Motionärerna efterlyser skärpta krav på dricksvattenkvalitet som bl.a. syftar till att spara grusförekomster som vattenmagasin. Vid beräkning av möjliga grustillgångar bör tillgången på grundvatten beaktas. Liknande frågor tas upp i motion MJ727 (kd) yrkandena 2 och 3. Motionärerna anser att grushushållningsplaner bör upprättas och att landets vattentillgångar bör kartläggas. Kartläggningen bör redovisa kommunernas nuvarande och framtida behov av vattenförsörjning.

Ett övergripande klimatpolitiskt handlingsprogram förordas i motion MJ254 (kd) yrkande 1. Enligt yrkande 2 bör ett sekretariat för klimatfrågor upprättas. Regeringen bör snarast redovisa förhandlingarna om det s.k. takdirektivet och verka för så låga utsläppsnivåer som möjligt (yrkande 3).

I motion MJ736 (m) yrkande 6 anförs kritiska synpunkter angående Sveriges agerande i klimatarbetet. Det behövs enligt motionen en mer genomtänkt svensk politik i klimatfrågorna. Liknande synpunkter framförs i motion N228 (m) yrkande 17.

Enligt motion MJ739 (v) bör regeringen utveckla samarbetet med kommunerna i klimatpolitiken. Kommunernas klimatarbete skall vara en viktig del i den nationella strategin. De hinder som finns för kommunernas klimatarbete bör undanröjas.

I motion MJ807 (mp) anförs att Sverige bör agera kraftfullt för att minska bidraget till växthuseffekten i fråga om utsläppen av koldioxid, metan och dikväveoxid. Tidigare riksdagsbeslut måste gälla. Klimatkommittén bör snarast avge konkreta förslag om hur utsläppen av klimatpåverkande gaser kan minska (yrkandena 1 och 2).

I motion MJ719 (s) föreslås ett tillkännagivande angående förbud mot halmbränning.

I motion So226 (fp) yrkande 8 understryks i tämligen allmänna ordalag att en fortsatt utveckling av bilarnas avgasreningssystem och övergång till renare drivmedel är av betydelse för den framtida hälsoutvecklingen.

2000/01:MJU3

Utskottets överväganden

Utskottet har i det föregående redovisat riksdagens beslut angående de miljöpolitiska målen och delmålen enligt betänkande 1998/99:MJU6. Enligt utskottets mening omfattas huvuddelen av motionerna om vatten- och luftvård av riksdagens enhälliga beslut angående förslag och redovisning från regeringens sida beträffande delmålen. Dessa motioner bör därför inte nu föranleda något ställningstagande av riksdagen i själva sakfrågan. I övrigt föranleder motionerna följande kommentarer.

Frågor om miljösituationen i våra hav, sjöar och vattendrag omfattas i första hand av de fyra nationella miljökvalitetsmålen Ingen övergödning, Grundvatten av god kvalitet, Levande sjöar och vattendrag och Hav i balans samt levande kust och skärgård. Förslag om delmål och etappmål samt om nödvändiga åtgärder för att nå målen har framlagts av Miljömålskommittén (SOU 2000:52). Vidare har riksdagen nyligen behandlat en proposition, 1999/2000:133, om genomförande av Östersjöstrategin (2000/01:TU5). Beslutet innebär bl.a. lagändringar som gör det möjligt att genomföra Östersjöstrategin för mottagningsanordningar för fartygsgenererat avfall och tillhörande frågor, som arbetats fram inom ramen för Helsingforskonventionen. Syftet med strategin är att skydda miljön i Östersjöområdet från skadlig påverkan från fartyg. Detta skall åstadkommas genom ett antal åtgärder såsom t.ex. obligatorisk avfallslämning från fartyg till mottagningsanordningar i land och ett enhetligt avgiftssystem för mottagningen av avfall. När det gäller vattenkvaliteten i skärgårdarna kan nämnas att Miljövårdsberedningen tar upp frågan om vattenmiljön i skärgårdarna i sitt nyligen framlagda betänkande Levande skärgård (SOU 2000:67).

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna MJ254 (kd) yrkande 10, MJ255 (fp) yrkandena 10–12, MJ405 (m) yrkande 1, MJ709 (m), MJ721 (mp), MJ736 (m) yrkande 5, MJ753 (mp) yrkande 10, MJ768 (m) och MJ786 (s).

När det gäller danska och norska provborrningar efter olja i Skagerrak och Kattegatt hänvisar utskottet till sina uttalanden i betänkande 1998/99:MJU6 (s. 48) och till miljöministerns frågesvar senast den 10 november 1999. Utskottet utgår liksom tidigare från att regeringen noga följer dessa frågor och även i fortsättningen aktivt verkar för att skydda den marina miljön. Motionerna MJ722 (mp), MJ756 (s) och MJ796 (c) påkallar i övrigt ingen åtgärd från riksdagens sida.

Frågor om bildande av ett nordsjöråd eller en nordsjökommission har behandlats av utskottet vid ett flertal tillfällen (bl.a. 1998/99:MJU6 s. 49). Inom Oslo/Paris-konventionen (OSPAR) finns två fasta kommittéer och ett antal fasta arbetsgrupper som bör kunna fylla de funktioner som avses i motionen. Utskottet har ej ändrad uppfattning i denna huvudsakligen administrativa fråga och avstyrker motion MJ800 (c).

Som framhålls i några motioner (s, kd) är landets grusförekomster av stor betydelse när det gäller tillgången på dricksvatten m.m. Detta framgår inte minst av SGU:s miljömålsrapport om miljömålet Grundvatten av god kvalitet och Miljömålskommitténs överväganden. I kommitténs betänkande SOU 2000:52 redovisas utförligt de styrmedel som finns för att skydda viktiga vattenförsörjningsområden (s. 375 f.). Frågan om inventering och kartläggning av vattenbehov och tillgången på lämpliga vattenresurser ägnas stor uppmärksamhet. Med hänvisning härtill avstyrks motionerna MJ770 (s) och MJ727 (kd) yrkandena 2 och 3.

Utskottet är inte övertygat om att inrättandet av ett nytt statligt verk med uppgifter enligt motion MJ773 (v) är det bästa sättet att utnyttja de begränsade ekonomiska resurserna för miljöarbetet. Givetvis är det viktigt att förbättra miljösituationen i våra insjöar. De miljöpolitiska medlen för detta arbete omfattas av det pågående arbetet med delmålen. Det bör också framhållas att EG:s ramdirektiv för vatten bl.a. omfattar frågor om förvaltning och administration när det gäller vården av yt- och grundvatten. Utskottet avstyrker motionen och hänvisar i övrigt till Miljömålskommitténs överväganden om regionala och lokala mål och åtgärder samt ansvarsfördelningen mellan berörda organ och myndigheter under miljömålet Levande sjöar och vattendrag (bet. s. 422 f.).

Frågor om luftvård (klimatpåverkande gaser, försurning, avgaser m.m.) omfattas i första hand av de fyra nationella miljö kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning och Skyddande ozonskikt. I Miljömålskommitténs betänkande SOU 2000:52 redovisas även Klimatkommitténs förslag enligt betänkande SOU 2000:23. Utskottet avstyrker motionerna MJ254 (kd) yrkandena 1–3, MJ736 (m) yrkande 6, N228 (m) yrkande 17, MJ739 (v), MJ807 (mp) yrkandena 1 och 2 och So226 (fp) yrkande 8. Samtliga motioner tar upp frågor som på ett självklart sätt ingår i det pågående arbetet med miljömålen och vilka styrmedel som kan komma i fråga.

Motion MJ719 (s) avstyrks.

Kemikaliekontroll

Motionerna

Nya arbets sätt i kemikaliepolitiken

Enligt motion MJ718 (c) har Kemikalieinspektionen (KEMI) när det gäller målet Giftfri miljö, på uppdrag av regeringen, gjort en utredning om delmål och handlingsvägar för att nå generationsmålet. De delmål som KEMI föreslår i sin utredning är helt otillräckliga för att nå det beslutade generationsmålet. I förslaget finns en tydlig strävan efter att förskjuta tyngdpunkten i generationsmålet från nolltolerans för farliga ämnen till traditionell gränsvärdesfilosofi. Enligt motionärerna kan detta inte accepteras (yrkande 10). Enligt motion MJ731 (v) bör användningen av stabila naturfrämmande ämnen upphöra. Man bör även sluta att använda lätt nedbrytbara ämnen om inte tillverkaren kan bevisa att de är ofarliga för människa och miljö. Använd-

ningen av farliga naturliga ämnen måste begränsas så att nivåerna av dessa återgår till vad som är naturligt förekommande (yrkande 11). Enligt motion MJ743 (m) måste man analysera risk och nytta vid säkerhetsarbetet på kemikalieområdet. Det gäller att finna en lämplig strategi för hur risker förknippade med kemiska produkter skall balanseras mot nyttan med produkterna. Att väga olika hälsorisker mot miljö- och säkerhetsrisker är inte alltid enkelt. I en risk/nyttaanalys måste kriterier för såväl kvalitet som kvantitet och kostnader beaktas (yrkande 1). Enligt motionärerna innebär Esbjergdeklarationen att alla utsläpp av ämnen eller grupper av organiska ämnen som är persistenta, bioackumulerbara och toxiska skall upphöra inom en generation (25 år). Sverige arbetar för närvarande för att kriteriet toxiska skall negligeras och att alla ämnen som är persistenta och bioackumulerbara, oavsett giftighet, skall fasas ut eller förbjudas. Förutom det toxiska kriteriet släpper man nu också kravet att det skall handla om ämnen i havsmiljön. I stället framhålls att kravet skall omfatta all användning av sådana ämnen, även om de inte förekommer eller släpps ut till havsmiljön. Enligt motionärerna skall Sverige först klara av att uppfylla Esbjergdeklarationens krav innan vi går vidare med arbetet att fasa ut enbart persistenta och bioackumulerbara ämnen. Detta arbete bör dessutom bedrivas internationellt och samordnat (yrkande 9).

Enligt motion MJ255 (fp) yrkande 16 bör utbytesregeln omfatta även varor som behandlats med kemiska produkter. Enligt motion MJ714 (mp) bör substitutionsprincipen gälla för användningen av kemikalier vid lädertillverkning. Det finns en lång tradition av en helt annan tillverkning med användning av naturliga, mer ofarliga ämnen (yrkande 3). Behovet av regler vid tillverkning av ett nytt kemiskt ämne uppmärksammas i motion MJ716 (mp). Försiktighet och framförhållning bör gälla vid framtagning av nya kemiska ämnen. Ett kemiskt ämne har många gånger visat sig ha långt fler biverkningar än vad man från början har insett. En bra regel vore då att ett kemiskt ämne inte skulle få tillverkas om det inte var nödvändigt för samhället och endast om tillverkaren kunde bevisa att det var ofarligt. Nu måste i stället samhället bevisa dess skadlighet (yrkande 2). Enligt motion MJ743 (m) inrymmer produktvalsregeln nyanser och tolkningsvariationer som kan skapa osäkerhet och i vissa fall problem. Graden av farlighet och riskens storlek måste på ett nyanserat sätt styra produktval och produktbyte. Dessa bör baseras på riskanalys och dokumenterad kunskap. En viss risknivå måste kunna accepteras utan att produktvalsregeln aktualiseras. Svårigheter kommer alltid att uppstå vid avvägningar när substitutionsprincipen skall tillämpas. Marginella riskreduktioner till stora kostnader måste anses som mindre meningsfulla. En avvägning bör ske så att insatta åtgärder gör den största nyttan och alternativa ämnen är likvärdigt utredda så att de kan bedömas och jämföras med avseende på riskerna (yrkande 6). Enligt motion 2000/01:MJ757 (mp) yrkande 1 bör Sverige återgå till det tidigare använda sättet att fasa ut giftiga kemikalier, dvs. genom att utfärda förbud som driver på utvecklingen.

Enligt motion MJ714 (mp) bör en varningstext placeras på lädervaror innehållande s.k. azo-färgämnen. Dessa ämnen är klassade som cancerogena (yrkande 4). I motionen framhålls vidare att konserveringsmedel används för att förhindra att bl.a. läderprodukter möglar. Användningen anses nödvändig på grund av de långa transportererna. Ett sådant konserveringsmedel är pentaklorfenol. Detta ämne är förbjudet som träimpregneringsmedel men tillåtet i skor. Enligt motionären måste ett totalförbud mot pentaklorfenoler komma till stånd (yrkande 5).

I motion MJ715 (mp) framhålls att det nu framlagda förslaget om år 2004 som slutdatum för avvecklingen av de bromerade flamskyddsmedlen PBB (polybromerade bifenyler) och PBDE (polybromerade difenyletrar) verkligen måste bli genomfört. Det räcker inte längre med frivilliga insatser för att genomföra en avveckling. I dag finns ersättning för bromerade flamskyddsmedel i de allra flesta tillämpningar, vilket inte minst visas av att några företag nu fasar ut dem. Det behövs dock fortfarande mer forskning på området. Sverige bör även medverka till att EU inför ett förbud. Enligt motion MJ743 (m) yrkande 3 har PBDE och PBB uppmärksammats internationellt. Inom OECD har branschorganisationer gjort frivilliga överenskommelser för PBDE och PBB. EU har regler om att PBB inte får användas i textilier med hudkontakt. Inom EU:s program för existerande ämnen pågår utvärdering av risker för hälsan och miljön med PBDE. Enligt motionärerna är det viktigt att Sverige här avvaktar resultaten av det gemensamma kemikaliearbetet som pågår inom EU och inte tar egna initiativ. Skulle Sverige ta egna initiativ utanför samarbetet skulle detta uppfattas som att vi inte godkände det europeiska kemikalieprogrammet och det skulle få allvarliga konsekvenser för ett fortsatt samarbete. Om de aktuella bromerade flamskyddsmedlen visar sig ha sådana egenskaper och medföra sådana risker att användningen bör begränsas, måste det ske på en nivå över den nationella, dvs. på EU-nivå eller ännu hellre med global omfattning.

Enligt motion MJ716 (mp) har man under lång tid känt till att nonylfenol är ett bioackumulerande miljögift. Ämnets verkan som miljögift är således känd och ändå har det inte blivit förbjudet. Nonylfenol finns inte bara i avloppsvatten utan återfinns i hela vattensystemet, i sjöar och i dricksvatten. Enligt motionären kan den s.k. substitutionsprincipen (utbytesregeln) användas för att snarast ta bort nonylfenol ur produktionen (yrkande 1).

När det gäller PVC har det enligt motion MJ743 (m) förts en osaklig kampanj för ett förbud mot all användning av PVC i Sverige. En samlad expertis har inget att invända mot PVC i sig. Effekter på hälsa och miljö är väl dokumenterade och motiverar inte ett totalförbud. Detta utesluter inte att för människa och miljö farliga tillsatser i PVC skall fasas ut och ersättas av ämnen som är anpassade till en för miljön långsiktigt hållbar utveckling. Inom PVC-branschen och i olika medlemsländer inom EU pågår ett intensivt arbete med PVC-problematiken. Resultatet av detta arbete bör avvaktas innan något eller några nationella beslut fattas (yrkande 2).

Enligt motion MJ759 (mp) är isocyanater föreningar som används bl.a. som utgångsmaterial vid framställning av polyuretan (PUR). Ämnet finns

även i skumplaster, gummimaterial, lacker, limmer, färger och vävbeläggningar. Då en produkt innehållande PUR upphettas till temperaturer på 150–200 grader frigörs isocyanater liksom vid härdning av limmer. Isocyanater är mycket allergiframkallande. Det är angeläget att starta en avveckling för att så småningom få bort isocyanatproblemen. När det gäller limmer, där alternativ redan finns, borde isocyanatprodukterna fasas ut. För andra produkter med isocyanat och polyuretan är det angeläget med en plan för utfasning.

I motion MJ762 (mp) uppmärksammas de klorerade fettsyror. Dessa binds i kroppens fettvävnad och i cellernas väggar (membran). Cellmembranens uppgifter för cellfunktionen skulle kunna störas av för höga halter klorerade fettsyror. Enligt forskare kan det misstänkas att klorerade fettsyror ger störningar i förmågan att fortplanta sig. Kroppen känner igen dem som hormoner, men de fungerar inte. På samma sätt har man visat att nonylfenoler fungerar. Det är angeläget att snarast ta fram förslag för att komma till rätta med problemet med klorerade fettsyror.

I motion MJ789 (mp) yrkas att bekämpningsmedel inkluderas i miljöövervakningen, även de nya s.k. lågdospreparaten (yrkande 1). Vidare bör frågan om hur ansvaret för läckage av bekämpningsmedlen skall utkrävas enligt PPP-principen bli föremål för en särskild utredning (yrkande 2). Dessutom bör en avvecklingsplan för bekämpningsmedel utarbetas (yrkande 3). Den pågående översynen inom EU beträffande vilka bekämpningsmedel som skall vara godkända innebär enligt motionären att inget medlemsland skall gå före. Att få tillbaka tidigare förbjudna substanser vore detsamma som att flytta miljöpolitiken 30 år tillbaka i tiden (yrkande 4).

Enligt motion MJ808 (mp) var beslutet att avskaffa subventionerna för amalgamfyllningar en viktig signal om att det är dags att upphöra att sätta in kvicksilverhaltiga material i människokroppen. Riksdagen bör dock gå ett steg längre och fattar beslut om ett omedelbart amalgamförbud. Det skall avvecklas av både miljö- och hälsoskäl (yrkandena 1 och 2).

Övriga frågor

Enligt motion MJ714 (mp) yrkande 2 bör forskning initieras om riskerna med läderhantering och dess samband med cancer.

När det gäller ekologiska aspekter på läkemedel framhålls i motion MJ716 (mp) att långvariga utsläpp av bl.a. läkemedel ger stora effekter på miljön. En framförhållning av vilka skador som kan uppstå och att utnyttja försiktighetsprincipen måste utgöra en förutsättning vid alla introduktioner av nya ämnen. Vid tillverkning av läkemedel bör hänsyn tas till de ekologiska effekter som användningen kan resultera i (yrkande 3).

Enligt motion MJ731 (v) yrkande 13 bör försäljning av produkter som innehåller miljöfarliga ämnen likställas med att sprida de miljöfarliga ämnena direkt i miljön. Ett utökat ansvar för försäljning av miljöfarliga produkter bör införas för att påskynda omställningen.

I motion MJ737 (m) framförs krav på en översyn av förordningen (1998:941) om kemiska produkter och biotekniska organismer så att bl.a. kallpressad linolja och liknande produkter kan undantas från kemikalieavgift.

Förädling av linolja har utvecklats under de senaste tio åren. Starka skäl talar för att KEMI bör få i uppdrag att se över bilagan till förordningen som innehåller de anmälningspliktiga och därmed avgiftsbelagda varorna. I andra hand kunde KEMI överväga att för vissa av de uppräknade produkterna överväga en högre viktgräns. Möjligheten att särskilja kallpressade oljor från kokade eller processade på annat sätt bör också övervägas. Detta gäller även rapsolja.

I motion MJ791 (kd) uppmärksammas behovet av enklare och mer gynnsamma regler för användandet av mobila reningsverk. Ny teknik för elektrolytisk rening gör det möjligt att med mobila reningsverk rena ca 90 % av alla förorenade vätskor. Den nya tekniken medför dessutom att det farliga avfallet blir väldigt komprimerat, vilket minskar belastningen på reningsverken och behovet av transporter. Problemet är dock att de svenska reglerna gällande tillstånd för sådan verksamhet är tillkrånglade och att behandlingstiden är alltför lång. Enligt motionärerna bör regeringen snarast ta initiativ till en förändring inom området, så att tillståndsgivningen för dylika reningsverk kan ske snabbare och enklare (yrkande 1). Vidare framhålls att lokala myndigheter bör ges i uppdrag att kontrollera företagets inköp och användning av miljöfarliga kemikalier. Det görs genom att varje företag åläggs att redovisa inköpta kvantiteter och användningsområden, vilka sedan kontrolleras mot kvitton på omhändertagande av kemikalierna. På så sätt kan man få en bättre överblick över kemikaliernas väg från inköp till rening/förvaring. Ett sådant regelverk för kommunal miljörevision beträffande miljöfarliga kemikalier ger en helt annan möjlighet att ta ett helhetsgrepp på kemikaliehanteringen i vårt land (yrkande 2).

Utskottets överväganden

Nya arbets sätt i kemikaliepolitiken

Frågor om den framtida kemikaliepolitiken omfattas i första hand av det nationella miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Miljö kvalitetsmålet innebär att halterna av ämnen som förekommer naturligt i miljön är nära bakgrunds nivåerna och att halterna av naturfrämmande ämnen i miljön är nära noll. I samband med det ovan redovisade riksdagsbeslutet angående de miljö politiska besluten framhölls bl.a. att det framtida kemikaliesäkerhetsarbetet bör utgå från riskvärderingar. Dagens arbetsmetoder kompletteras med ett mer generellt angreppssätt som riktas mot kemiska ämnen med dokumenterat hälsofarliga egenskaper samt mot organiska, av människan framställda, ämnen som är bioackumulerande och långlivade. I det fortsatta arbetet med att nå delmålet bör följande riktlinjer gälla. Nyproducerade varor som introduceras på marknaden är i huvudsak fria från organiska, av människan framställda, ämnen som är långlivade och bioackumulerbara samt ämnen som ger upphov till dessa ämnen och fria från av människan framställda ämnen som är cancerframkallande, arvsmassepåverkande och hormonstörande inklusive fortplantningsstörande. Vidare är nyproducerade varor som introduceras på marknaden i huvudsak fria från kvicksilver, kadmium, bly och deras föreningar och metaller används i sådana tillämpningar att metallerna inte kom-

mer ut i miljön i en omfattning som kan medföra att miljö och människors hälsa kan komma till skada. Organiska, av människan framställda, ämnen som är långlivade och bioackumulerbara förekommer i produktionsprocesser endast om företaget kan visa att hälsa eller miljö inte kommer till skada. Kemikalieutredningen har haft i uppdrag att föreslå hur de nya riktlinjerna inom kemikaliepolitiken skall genomföras. Utredningen har nyligen avslutat sitt arbete i denna del och redovisat sina förslag i betänkandet Varor utan faror (SOU 2000:53). Utredningen lämnar förslag om bl.a. närmare definitioner i form av gränser m.m. för de egenskaper och effekter som avses i de tidigare föreslagna riktlinjerna. Vidare föreslås gränser som anger när ett ämne är så långlivat och bioackumulerande att det skall omfattas av kravet på utfasning. Utredningen har vidare analyserat behovet av och lämnat förslag till ytterligare styrmedel för att åstadkomma en skärpt kontroll av ämnen som omfattas av riktlinjerna. Förslagen lämnas med beaktande av EU:s regelverk. I detta sammanhang bör även uppmärksammas att kommissionen har för avsikt att före utgången av år 2000 presentera en vitbok med förslag till en gemenskapsstrategi när det gäller kemiska ämnen. Vid rådets möte (miljö) den 22 juni innevarande år informerade kommissionen om utgångspunkterna för arbetet med vitboken. Bl.a. framhölls behovet av en hög skydds nivå för nuvarande och kommande generationers hälsa och miljö. Försiktighetsprincipen, substitutionsprincipen och principen om att förorenaren skall betala är också viktiga förutsättningar. Harmonisering är ett annat ledord i kommissionens arbete. Industrin måste ta sitt ansvar genom att bl.a. tillhandahålla nödvändig information och göra riskbedömningar. Behovet av att begränsa användningsområdet för nya ämnen bör analyseras. För kemikalier som redan finns på marknaden är det angeläget att få fram mer kunskap. En tidtabell skall upprättas för industrin när det gäller att tillhandahålla information om existerande ämnen. Kommissionen uppmanade de länder som tagit fram nationella strategier för kemikalier att dela med sig av dessa. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna MJ718 (c) yrkande 10, MJ731 (v) yrkande 11, MJ743 (m) yrkande 9 och 2000/01: MJ757 (mp) yrkande 1.

Regeringen har också för avsikt att år 2003 genomföra en översyn och utvärdering av de kemikaliepolitiska målen och styrmedlen. Översynen skall inte bara gälla hur riktlinjerna efterlevs utan också innefatta en analys av konsekvenser för miljö samt ekonomi och samhällsutveckling (se prop. 1997/98:145). Med hänvisning härtill avstyrks motion MJ743 (m) yrkande 1.

Enligt miljöbalken skall alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd undvika att använda eller sälja sådana kemiska produkter eller biotekniska organismer som kan befaras medföra risker för människors hälsa eller miljön, om de kan ersättas med sådana produkter eller organismer som kan antas vara mindre farliga. Motsvarande krav gäller i fråga om varor som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt eller bioteknisk organism (2 kap. 6 §). Produktvalsprincipen har införts i miljöbalken som en central allmän hänsynsregel och avser både kemiska produkter och biotekniska organismer. Produktvalsprincipens syfte är att tillgodose miljöbalkens mål genom att ett miljömässigt val skall göras av kemiska ämnen och beredningar som kan befaras medföra risker för männi-

skors hälsa eller miljön eller varor som innehåller eller har behandlats med sådana. Det är i första hand vid användning av en kemisk produkt, vara eller bioteknisk organism som föreskrivet produktval kan göras. Därutöver gäller produktvalsprincipen även vid försäljning. I förslaget till miljöbalk framhölls bl.a. att produktvalsprincipen inte är att se som en förbudsregel annat än för användning och försäljning i vissa fall. Det är en hänsynsregel som alla skall iaktta, ett förhållningssätt och inte ett förbud mot försäljning och användning av vissa kemikalier (se prop. 1997/98: 45 s. 227 f.). Med det anförda föreslår utskottet att motionerna MJ255 (fp) yrkande 16, MJ714 (mp) yrkande 3, MJ716 (mp) yrkande 2 och MJ743 (m) yrkande 6 lämnas utan någon riksdagens vidare åtgärd.

Avvecklingen av vissa skadliga ämnen

Det är inte tillåtet att använda pentaklorfenol i Sverige. Det finns däremot inget förbud mot förekomst i importerade produkter. Sverige hade fram till den 31 december 1998 övergångsregler när det gällde begränsningar för bl.a. pentaklorfenol. I maj 1999 antog kommissionen ett tilläggsdirektiv till begränsningsdirektivet som påverkade användningen av bl.a. pentaklorfenol. Tilläggsdirektivet innebär att all användning av pentaklorfenol i princip är förbjuden i hela gemenskapen. Frankrike, Irland, Portugal, Spanien och Storbritannien har dock medgivits undantag från förbudet fram t.o.m. år 2008. Frågan om ett förbud mot förekomsten av pentaklorfenol i textilier och lädervaror har aktualiserats av Kemikalieinspektionen (KEMI) som haft regeringens uppdrag att se över gällande regelverk på detta område. Eftersom tilläggsdirektivet inte omfattar förekomsten av pentaklorfenol i importerade varor skulle ett nationellt förbud kunna aktualiseras. Enligt utskottets mening får det dock i första hand ankomma på regeringen att pröva frågan om ett nationellt förbud mot förekomsten av pentaklorfenol i produkter. Utskottet föreslår därför att motion MJ714 (mp) yrkande 5 lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Bromerade flamskyddsmedel är en stor grupp ämnen som tillsätts material för att förändra deras brandegenskaper. Kemikalieinspektionen (KEMI) har identifierat nära 250 bromerade föreningar som används som flamskyddsmedel. I samband med 1991 års miljöpolitiska beslut (prop. 1990/91:90, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338) sattes målet upp om en begränsning av användningen av bromerade flamskyddsmedel och om en snabb avveckling av de ämnen inom ämnesgruppen som är mest skadliga för miljön. Mot den bakgrunden har KEMI, på regeringens uppdrag, utarbetat ett förslag till en snar avveckling av PBB och PBDE inklusive eventuella förbud. Förslaget innebär att Sverige inför ett förbud mot att saluhålla, överlåta eller yrkesmässigt använda PBDE och PBB. Det blir även förbjudet att saluhålla eller överlåta varor som innehåller ämnena. För att berörda leverantörer skall hinna att ta fram nya produkter, som uppfyller de nya kraven, har KEMI föreslagit att förbudet skall träda i kraft först fem år efter det att förslaget notifierats hos EG-kommissionen. Bromerade flamskyddsmedel har sedan år 1988 ingått i OECD:s riskbegränsningsprogram, International Program on Chemical Safety (IPCS), som har gett ut ett antal rekommendationer. I Esb-

jergdeklarationen år 1995 enades miljöministrarna om att bromerade flamskyddsmedel skall ersättas med mindre farliga ämnen där det finns alternativ. Sverige driver även frågan om bromerade flamskyddsmedel inom Oslo- och Pariskonventionen. Inom EU är vissa bromerade flamskyddsmedel reglerade i begränsningsdirektivet (76/769/EEG). Användning av PBB och tris(2,3)-dibrompropylfosfat i textilier med hudkontakt har förbjudits. Fem bromerade ämnen ingår i en pågående riskbedömning inom EU:s program för existerande ämnen. Vid miljörådet den 30 mars innevarande år uppgav kommissionen att riskbedömning har gjorts för pentaBDPE, som behandlats av den vetenskapliga kommittén i fråga om miljöeffekter. Kommittén skall också yttra sig om hälsoaspekterna. OctaPBDE och decaPBDE kommer att behandlas på motsvarande sätt under året. Utbyte av ämnen enligt försiktighetsprincipen kommer också att ingå i det kommande förslaget om elektronikprodukter. Enligt ansvarig kommissionär behövs skraddarsydda förfaranden för att få en effektiv riskhantering.

Som utskottet tidigare anfört (se 1998/99:MJU6) innebär den föreslagna avvecklingen av PBB och PBDE en fortsättning av det arbete som har påbörjats av den svenska industrin i syfte att minska risken för dessa ämnens skadliga effekter i miljön. Behovet av ökade kunskaper ligger i linje med den utredningsskyldighet som vilar på tillverkare och importörer av kemiska produkter i Sverige. Bromerade flamskyddsmedel omfattas, utöver nu beskrivna åtgärder, även av den utfasning som följer av ovan nämnda riktlinjer om de innehar sådana egenskaper eller ger upphov till sådana effekter som riktlinjerna avser. KEMI har fått i uppdrag att senast den 31 december 2000 till regeringen redovisa en lägesbeskrivning avseende avvecklingsarbetet med bl.a. bromerade flamskyddsmedel. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motionerna MJ715 (mp) och MJ743 (m) yrkande 3 nu lämnas utan vidare åtgärd.

I samband med 1991 års miljöpolitiska beslut uttalades att minst 90 % av användningen av nonylfenoletoxylater (NFE) bör ha upphört till år 2000 genom frivilliga åtgärder inom berörda branscher. Efter denna tidpunkt bör NFE endast användas om risken för spridning till miljön är mycket liten. Det uppsatta målet har i stort sett uppnåtts, och utskottet anförde våren 1999, i samband med riksdagens behandling av propositionen om de övergripande nationella miljö kvalitetsmålen, att det positiva resultatet från avvecklingsarbetet innebär att även den fortsatta avvecklingen kan ske på frivillig väg. Detta innebär att resterande användning av NFE, som leder till direkta utsläpp, skall fasas ut snarast eller senast år 2000. På sikt bör all användning av NFE ersättas med mindre miljöskadliga alternativ (1998/99:MJU6 s. 115). KEMI har fått i uppdrag att senast den 31 december 2000 till regeringen redovisa en lägesbeskrivning avseende avvecklingsarbetet med bl.a. nonylfenoletoxylater. Enligt utskottets mening ankommer det på KEMI och Naturvårdsverket som centrala tillsynsmyndigheter att följa avvecklingen av NFE och deras nedbrytningsprodukter. Ytterligare åtgärder bör även kunna föreslås utifrån resultatet av EU:s riskutvärdering. Motion MJ716 (mp) yrkande 1 påkallar i övrigt ingen åtgärd från riksdagens sida.

I samband med riksdagens behandling av ovan nämnda proposition om de övergripande nationella miljö kvalitetsmålen konstaterade utskottet att Sve-

rige är en liten marknad internationellt sett och att det därför kan vara svårt att införa svenska särkrav riktade mot produkter som i dag tillverkas av PVC. Svensk industri har dock visat att det på frivillig väg är möjligt att i vissa produktgrupper ersätta farliga tillsatser i PVC och i andra produktgrupper byta ut PVC mot andra material. Utskottet framhöll samtidigt betydelsen av att tillverkare och importörer fortsätter att verka för att minska miljöbelastningen från PVC, utveckla bättre PVC och ersätta PVC med andra material där användningen av PVC-material misstänks skada miljön och människors hälsa (1998/99:MJU6). När det gäller avvecklingen av skadliga och misstänkt skadliga mjukgörare i PVC har KEMI regeringens uppdrag att följa utvecklingen beträffande tidigare redovisade avvecklingsplaner. Vidare skall KEMI se till att tillverkare och importörer fortsätter att verka för att minska miljöbelastningen från PVC, utveckla bättre PVC och ersätta PVC med andra material där användningen av PVC misstänks skada miljön och människors hälsa. KEMI skall återkomma till regeringen med förslag till åtgärder om avvecklingen inte kommer till stånd på frivillig väg. Senast den 31 december 2000 skall en lägesbeskrivning avseende avvecklingsarbetet redovisas. Mot bakgrund av det anförda är utskottet inte berett att föreslå något uttalande från riksdagens sida med anledning av motion MJ743 (m) yrkande 2. Motionen avstyrks i berörd del.

Isocyanathantering innebär ett svårt arbetsmiljöproblem. Hälsoriskerna är kända sedan länge. På senare tid har särskilt uppmärksammats risker som uppkommer vid sönderdelning av polyuretanplast (PUR) och produkter som innehåller vissa bindemedel, t.ex. mineralull. Det är emellertid enligt utskottets mening i första hand Arbetarskyddsstyrelsen (ASS), Yrkesinspektionen (YI) och arbetsmarknadens organisationer som måste bevaka dessa frågor. I föreskrifter från ASS finns särskilda krav för arbete som innebär risk för exponering för isocyanater. I ett frågesvar den 14 december 1999 (se prot. 1999/2000:46) konstaterade det ansvariga statsrådet att det sedan några år pågår ett intensivt arbete med att motverka isocyanatskadorna och att den forskning som finns beaktas. Regeringen kommer att uppmärksamt följa utvecklingen i frågan. I detta sammanhang bör även uppmärksammas att KEMI under år 1999 utförde en informations- och kontrollinsats, riktad mot företag som anmält kemiska produkter innehållande isocyanater till produktregistret. Syftet med insatsen var att informera om och kontrollera de strängare märkningsregler som gäller sedan 1999 för denna produktgrupp. Vidare kan konstateras att en stor del av de produkter som innehåller isocyanater importeras till Sverige, och det är därför nödvändigt att åtgärder vidtas på minst EU-nivå. Med det anförda föreslår utskottet att motion MJ759 (mp) lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Som framhållits ovan skall som riktlinje i strävandena att nå delmålet Giftfri miljö bl.a. gälla att nyproducerade varor som introduceras på marknaden i huvudsak är fria från av människan framställda ämnen som är hormonstörande inklusive fortplantningsstörande. I dag pågår viss forskning om kloretrade fettsyror. För att ytterligare förstärka miljöforskningen har Naturvårdsverket fått ett nytt anslag för forskning på 50 miljoner kronor för år 2000. Anslaget beräknas till 100 miljoner kronor för vardera året 2001 och 2002. Från dessa anslag skulle det kunna bli aktuellt att avsätta medel för ytterli-

gare forskning om dessa ämnens och andra klorerade ämnens effekter och förekomst. Hur dessa medel skall fördelas beslutas av Naturvårdsverkets forskningsnämnd. Härutöver bör framhållas att kommissionen har presenterat sitt meddelande om Gemenskapens strategi för hormonstörande ämnen. Kommissionen föreslår i sitt meddelande åtgärder på kort, medellång och lång sikt. På kort sikt skall en lista upprättas över ämnen som behöver utvärderas med avseende på hormonstörande ämnen. Allmänheten bör också få ta del av en tydlig information. Samarbete och samordning på internationell nivå är ett nyckelkrav i arbetet. På medellång sikt är det enligt kommissionen bl.a. viktigt att den tillsammans med medlemsländerna ser till att tillräckliga resurser avsätts för vedertagna testmetoder. På lång sikt säger man att det är viktigt att föreslå en anpassning eller ändring av lagstiftningen så att hormonstörande verkningar tas om hand i relevanta instrument. Med anledning härav antogs rådslutsatser enhälligt vid miljörådet den 30 mars 2000. Med det anförda avstyrker utskottet motion MJ762 (mp) i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

I Jordbruksverkets och KEMI:s rapport Förslag till handlingsprogram för att minska hälso- och miljöriskerna vid användning av bekämpningsmedel till år 2001 (JV 1996:2) föreslås att ansvaret för bekämpningsmedelsundersökningar flyttas från länsstyrelsen till Naturvårdsverket. Undersökningarna föreslås avse bekämpningsmedel i ytvatten, sediment, nederbörd och grundvatten. Vidare föreslås att dessa genomförs inom ramen för det nationella miljöövervakningsprogrammet. För att myndigheterna skall kunna driva en sådan miljöövervakning föreslås att ytterligare 5 miljoner kronor per år tilldelas den nationella miljöövervakningen. Miljöövervakningsnämnden tog ett beslut i mars 1999 om att revidera programmet för miljöövervakning som innebar en förstärkning av samt ytterligare resurser till miljöövervakning. Av årets ekonomiska vårproposition framgår att regeringen avser att skjuta till ytterligare resurser till miljöövervakning (prop. 1999/2000:100, s. 187). Enligt utskottets bedömning är syftet med motion MJ789 (mp) yrkande 1 med det anförda i allt väsentligt tillgodosett. Yrkandet påkallar således ingen ytterligare riksdagens åtgärd.

Inom ramen för det existerande direktivet 91/414/EEG som avser bekämpningsmedel inom jordbruket och trädgårdsodlingen finns ett tioårsprogram för utvärdering av alla verksamma ämnen som i dag används i bekämpningsmedlen. Inom EG har hittills totalt 107 verksamma ämnen samt tre biologiska organismer utvärderats. Avsikten är att de ämnen som motsvarar kraven skall föras upp på en lista över tillåtna verksamma ämnen som får ingå i bekämpningsmedel. Godkända bekämpningsmedel skall i princip kunna marknadsföras inom hela unionen. Direktivet innehåller även en möjlighet att beakta nationella aspekter vid godkännande av bekämpningsmedel i varje medlemsstat. Under perioden 1997–1999 fattades beslut för totalt sex respektive åtta verksamma ämnen. Av de verksamma ämnen som förbjudits har tre förbjudits på grund av hälso- och miljörisker. Det slutliga beslutet om biociddirektivet (98/8/EG) togs i maj 1998 och direktivet trädde i kraft i maj innevarande år. Kommissionen kommer att inrätta ett program för biocider för genomgång och bedömning av de verksamma ämnen som används. Ett motsvarande program finns för växtskyddsmedel. Jämfört med nuvarande

svenska regler innebär biociddirektivet bl.a. att en del nya produkttyper, t.ex. desinfektionsmedel och konserveringsmedel, måste förhandsgranskas innan de saluförs. När det gäller allmänkemikalier som används som biocider tillämpas förenklade prövningsystem. Utskottet konstaterar avslutningsvis att Sverige är en av de mer inflytelserika medlemsstaterna i arbetsgrupperna inom växtskyddsdirektivet där KEMI har arbetat ihärdigt för en hög skyddsnivå och för att effektivisera arbetet. Det svenska agerandet har varit betydelsefullt för den utveckling som lett till att flera ämnen kan komma att tas bort från den europeiska marknaden men också till att processerna förenklas. Med det anförda föreslår utskottet att motion MJ789 (mp) yrkandena 2, 3 och 4 lämnas utan vidare åtgärd.

Som en följd av regeringens förslag om reformerat tandvårdsstöd (prop. 1997/98:112), som godkänts av riksdagen, slopades tandvårdsersättning för amalgamfyllningar fr.o.m. år 1999 som ett led i strävan att avveckla dessa fyllningar. I både denna proposition och i regeringens miljömålsproposition (prop. 1997/98:145) betonar regeringen att det är angeläget att användningen av amalgam inom tandvården snarast upphör. Enligt vad utskottet erfarit undersöker Miljödepartementet för närvarande möjligheterna att reglera kvicksilver i amalgam i det s.k. begränsningsdirektivet. Kommissionen planerar att ta upp kvicksilver inom ramen för detta direktiv. I det sammanhanget kan Sverige verka för att amalgamet tas med. Motion MJ808 (mp) yrkandena 1 och 2 bör med det anförda lämnas utan vidare åtgärd.

KEMI har på regeringens uppdrag föreslagit ett förbud mot s.k. azofärgämnen i textilier och lädervaror. Ett förbud mot dessa färgämnen behandlas för närvarande även inom EU-systemet. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motion MJ714 (mp) yrkande 4 lämnas utan vidare åtgärd.

Övriga frågor

Specificerade forsknings- och resursfördelningsfrågor har behandlats av utskottet vid ett flertal tillfällen (senast 1998/99:MJU6, s. 106). Utskottet har därvid konstaterat att dessa frågor delegerats till berörda högskoleorgan och till de forskningsfinansierande organen. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motion MJ714 (mp) yrkande 2 lämnas utan vidare åtgärd.

I regeringens miljömålsproposition (prop. 1997/98:145) aviserades en utredning om den miljöpåverkan som användningen av läkemedel (såväl human- som veterinärmedicinska) medför. Enligt vad utskottet erfarit har utredningen ännu inte igångsatts på grund av resursbrist. Utskottet anser det lämpligt att avvakta resultatet av den fortsatta beredningen i denna fråga och föreslår att motion MJ716 (mp) yrkande 3 lämnas utan någon riksdagens vidare åtgärd.

Utskottet har tidigare tagit ställning till frågan om att likställa försäljning av produkter som innehåller miljöfarliga ämnen med att sprida dessa ämnen direkt i miljön och därvid framhållit bl.a. följande. Den rättsliga innebörden torde vara att försäljning av miljö- och hälsofarliga produkter skall definieras som miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. miljöbalken. En sådan ändring i miljöbalkens systematik skulle få omfattande och svåröverskådliga conse-

kvenser för bl.a. prövningen av mål och ärenden enligt 16–23 kap. miljöbalken. Utskottet vill i stället hänvisa till det väl utvecklade regelsystemet i 14 kap. och tillhörande tillämpningsförfattningar angående hantering (inklusive försäljning) av kemiska produkter. I detta regelsystem finns utförliga skydds- och kontrollbestämmelser angående hanteringen av hälso- och miljöfarliga produkter (1999/2000:MJU7, s. 27). Motion MJ731 (v) yrkande 13 bör med det anförda lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller de i motion MJ737 framförda synpunkterna beträffande kallpressad linolja och kravet på en översyn av förordningen (1998:941) om kemiska produkter och biotekniska organismer vill utskottet anföra följande. KEMI har i rapporten Att finna farliga flöden (rapport 5036/99) anfört att man avser att inom ramen för sitt löpande arbete ge förslag till hur förordningen 1998:941 och föreskrifterna om anmälan till produktregistret bör förändras. KEMI beräknar att förslaget kommer att presenteras under år 2000. Utskottet föreslår mot bakgrund av det anförda att motion MJ737 (m) lämnas utan vidare åtgärd.

Hantering och omhändertagande av farligt avfall måste ske på ett miljömässigt godtagbart sätt. Dessa frågor regleras därför i förordningen (1996:971) om farligt avfall. Förordningen reglerar bl.a. tillstånds- eller anmälningsplikt för yrkesmässig transport, mellanlagring, återvinning eller bortskaffande. Detta måste också vara en grundläggande förutsättning när det gäller användningen av mobila reningsverk. Som framhålls i motion MJ791 är det inte bra när lagstiftningen är alltför omständlig så att den hindrar eller motverkar en önskvärd teknikutveckling på ett visst område. Samtidigt måste man dock beakta de risker som är förknippade med hanteringen av farligt avfall och som utgör ett starkt motiv för att bibehålla tillståndskravet. Utskottet utgår från att ansvariga myndigheter är medvetna om de i motionen aktualiserade problemen och att tillståndsgivningen så långt möjligt hanteras på ett sådant sätt att användningen av ny teknik inte motverkas. Motion MJ791 (kd) yrkande 1 påkallar i övrigt ingen åtgärd från riksdagens sida.

Med anledning av de i motion MJ791 (kd) yrkande 2 framförda synpunkterna beträffande behovet av en kommunal miljörevision vill utskottet framhålla bl.a. följande. Miljöbalken innehåller allmänna hänsynsregler för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet som gäller alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet och för alla som avser att vidta en åtgärd (2 kap.). I förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll finns ytterligare regler. Förordningen ställer bl.a. upp krav på en förteckning av de kemiska produkter som hanteras inom verksamheten och som kan innebära risker från hälso- eller miljösynpunkt. I enlighet med miljöbalken 14 kap. skall kemiska produkter som yrkesmässigt tillverkas i eller förs in till Sverige registreras i ett produktregister. Förordningen (1998:941) om kemiska produkter och biotekniska organismer innehåller mer detaljerade krav på anmälningskyldighet. Som utskottet redovisat i det föregående gäller förordningen (1996:971) om farligt avfall beträffande hantering och omhändertagande av farligt avfall. Förordningen reglerar bl.a. tillstånds- eller anmälningsplikt, yrkesmässig transport, mellanlagring, återvinning och bortskaffande. Ytterligare instrument är miljöcertifiering av företag enligt EMAS och ISO 14001. Det anförda tillgodoser enligt utskot-

Naturvård och biologisk mångfald

Motionerna

Levande sjöar och vattendrag

I motion MJ255 (fp) begärs att Naturvårdsverket ges i uppdrag att genomföra en inventering av uppdämda vattendrag som kan restaureras i syfte att åter skapa strömmande vatten (yrkande 4). Skyddet av Emån och dess lax behandlas i motion MJ740 (v). Behovet av bättre hushållning med vattenresurserna påtalas i motion MJ727 (kd) yrkande 1. Åtgärder för skydd av Vätterns vatten efterlyses i motion MJ802 (c).

Myllrande våtmarker

Vikten av att skydda och anlägga våtmarker betonas i motion MJ255 (fp). Det är enligt motionärerna angeläget att restaurera och nyanlägga våtmarker, särskilt våtmarker på s.k. Ramsarområden (yrkande 6). Behovet av en översyn av skyddet av myrar påtalas i motionerna MJ704 (mp) och MJ753 (mp) yrkande 8.

Hav i balans samt levande kust och skärgård

Enligt motionerna MJ720 (mp) och MJ753 (mp) yrkande 9 bör arbetet med marina reservat fördjupas, konkretiseras och påskyndas. I motion MJ741 (v) begärs förslag till en åtgärdsplan och skärpt lagstiftning som stärker havsöringsstammen i de två nordliga länen. Enligt motion MJ717 (c) bör statsbidrag införas för strandstädning i Bohuslän.

Levande skogar

Enligt motion MJ255 (fp) måste mer skog skyddas i reservat (yrkande 1). Frågan om reservatsbildande tas upp även i motion MJ306 (m). Eventuella storreservat bör så långt möjligt förläggas till statlig mark. Motionärerna varnar för att på riksnivå utarbete hela uppsättningar av kvantifierade delmål, framför allt på miljösidan. Inom vissa ramar bör näringsutövarna ges frihet att finna lösningar som är lokalt anpassade och kostnadseffektiva (yrkande 9). I motion MJ310 (fp) framhålls att arbetet med inrättande av naturreservat och förstärkt biotopskydd bör intensifieras. Enligt motion MJ754 (v) bör befintliga skogsreservat och nationalparker utvidgas (yrkande 3). Behovet av fortsatt fältundersökning av sumpskog i syfte att klassificera densamma påtalas i motion MJ729 (mp) yrkande 1 liksom av en plan för bevarande av sumpskog (yrkande 2). Identiska yrkanden återfinns i motion MJ753 yrkandena 6 respektive 7 från samma parti. I motion MJ772 (s) uppmärksammas behovet av skötsel och rådgivning i bevarandet av naturvärdena i nyckelbiotoper. Det framhålls som angeläget att undanta skogsmark från framtida

skogsbruk. Skogsvårdsorganisationerna skall kunna ge markägare skötselråd och skapa intresse för vården av nyckelbiotoper. Direktstödet till skogsägarna bör stärkas, t.ex. genom ökade anslag till NOKÅS, dvs. natur- och kulturmiljövårdsåtgärder i skogen.

Ett rikt odlingslandskap

Enligt motion MJ748 (m) bör kostnadseffektivitet prägla anläggandet av våtmarker för näringsreduktion (yrkande 1). De västskånska vattendragsorganisationerna bör erhålla statlig medfinansiering i sitt arbete med åtgärdsprogram (yrkande 2). Statens ansvar för restaureringen av det sydsvenska landskapet genom anläggande av dammar, småvatten, våtmarker och skyddszoner påtalas (yrkande 3). Vikten av information och kunskapsspridning till markägare vad avser anläggning av dammar, småvatten, våtmarker och skyddszoner betonas (yrkande 5). Behovet av utökad kunskap om utbredning, status och bevarandemöjligheter för landets groddjur tas upp i motion MJ774 (mp) yrkande 1. Vidare betonas behovet av insatser för att befrämja forskningen om groddjur (yrkande 2), av skydd av dammar och våtmarker med hotade groddarter särskilt vad gäller små gårds- och kreatursdammar jämte andra småvatten (yrkande 3) och av skydds zoner runt dammar och vattendrag (yrkande 4). Slutligen framhålls småvattnens stora betydelse för den biologiska mångfalden och behovet att skydda och anlägga nya sådana (yrkande 7). Ett flertal förslag för förstärkt skydd av naturbetesmarker förs fram i motion MJ798 (v).

God bebyggd miljö

Frågan om den biologiska mångfalden i våra stadsmiljöer tas upp i motion Bo231 (c). Motionärerna anser att grönyrtornas skötsel och utbredning bör ses som en integrerad del av en god stadsmiljö (yrkande 6). Enligt motion MJ725 (s) måste uttaget av naturgrus begränsas.

Biologisk mångfald

Enligt motion MJ255 (fp) bör direktiven till Natura 2000 vidgas till att passa även nordeuropeisk natur. Regeringen bör agera mer kraftfullt för att få svenska naturområden klassade på EU:s lista (yrkande 5). I motion MJ742 (m) framläggs ett flertal förslag som syftar till att förstärka skyddet för den biologiska mångfalden. Bland annat bör miljöprogrammet revideras och våtmarker bevaras och utvecklas genom bl.a. kommunala reningsverk med kvävefällor och kalkning av sjöar och vattendrag. Forskningsinsatserna för bevarande av biologisk mångfald bör stärkas. Nationalparker skall ägas av staten och naturreservat av enskilda, organisationer, företag eller kommuner. Privata markägare skall ha ersättning för det intrång i äganderätten som bevarandeåtgärder medför. En samlad bedömning bör göras av frågor som rör renskötsel, turism och annan verksamhet som negativt kan påverka naturen i fjällområdena. Regeringen bör arbeta mer aktivt för gemensamma lösningar på miljöproblemen i Östersjön och Västerhavet (yrkande 1.) Genom

försäljning av statens Assi Domän-aktier kan ytterligare värdefulla naturmiljöer säkras. Av försäljningssumman bör en miljard kronor avsättas till en fond för bevarande av biologisk mångfald (yrkande 2).

Motionärerna i motion MJ746 (m) anser att EU:s art- och habitatdirektiv ändras så att skyddsklassen sänks för de svenska och finska bestånden av björn och lodjur (yrkande 1). Efter 20 år behövs en genomgripande översyn av EG:s fågeldirektiv och dess tillämpning (yrkande 2).

I motion MJ745 (s) begärs en utredning om möjligheterna till en nationell fågelvaksorganisation. Åtgärder för bevarande av myskoxen efterlyses i motion MJ763 (mp) och i motion MJ803 (mp) betonas fördelen av miljöövervakning av smågnagare. Enligt motion MJ735 (kd) bör regeringen överväga utformandet av ett nationellt stöd som tillförsäkrar Kolmårdens djurpark medel för bevarandearbetet.

Den svenska valfångstpolitiken och det svenska agerandet i IWC (International Whaling Commission) behandlas i motion MJ711 (mp). Sverige bör stödja en restriktiv valfångstpolitik (yrkande 1). Vidare bör Sverige snarast fördöma Japans vetenskapliga valfångst (yrkande 2) och användningen av elektrisk lans vid valjakt (yrkande 3) samt stödja det australiska förslaget om inrättande av ett globalt reservat för valar (yrkande 4).

Nationalparker, naturreservat m.m.

I motion MJ744 (m) begärs att olika alternativ prövas för att skydda Ombergs natur.

Enligt ett flertal motioner – MJ760 (kd), MJ778 (mp), MJ785 (s), MJ793 (fp) och MJ806 (c) – bör Omberg skyddas och förvaltas som nationalpark. En besöksanläggning bör enligt motion MJ787 (s) uppföras i Tåkern-Ombergområdet. I motion MJ781 (s) begärs att Ridö/Sundbyholmsarkipelagen i Mälaren inrättas som nationalpark och enligt motion MJ804 (mp) bör Lovö inrättas som nationalpark.

Utskottets överväganden

Som utskottet redovisat ovan har riksdagen fattat beslut om 15 övergripande nationella miljö kvalitetsmål. Riksdagens beslut innebar dessutom att regeringen skall återkomma till riksdagen med redovisning och förslag om de delmål som behövs för att miljö kvalitetsmålen skall kunna uppnås (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6). Enligt utskottets mening omfattas en stor del av motionerna om naturvård och biologisk mångfald av riksdagens enhälliga beslut om förslag och redovisning från regeringens sida beträffande delmålen. Dessa motioner bör därför inte i detta sammanhang medföra något ställningstagande av riksdagen i själva sakfrågan. I övrigt vill utskottet anföra följande.

Levande sjöar och vattendrag

De frågor som tas upp i motion MJ255 (fp) yrkande 4 omfattas i första hand av miljö kvalitetsmål 3 *Levande sjöar och vattendrag*. Förslag om delmål,

etappmål och om de åtgärder som bedöms nödvändiga för att nå målen har lagts fram av Miljömålskommittén (SOU 2000:52). Kommitténs uppdrag har även omfattat överväganden om hur vattendrag som är skadade av vattenkraftsutbyggnad delvis kan restaureras så att vandringsfisk och andra vattenorganismer kan överleva och fortleva i livskraftiga bestånd på fler ställen än vad som är fallet i dag. Frågan om inventering av dämnda vattendrag kommer även att aktualiseras i samband med ett svenskt genomförande av det nyligen antagna ramdirektivet för vatten. Direktivet innebär att medlemsländerna till år 2003 skall redovisa vilka administrativa arrangemang som valts för upprättande av s.k. behöriga myndigheter för de olika vattendistrikten, hur dessa distrikt avgränsas geografiskt samt hur direktivet genomförts i den nationella lagstiftningen. Åtgärdsprogram och förvaltningsplaner skall vara upprättade senast år 2009. Enligt regeringen har direktivets slutliga utformning i många delar fått en utformning som motsvarar svenska intressen. Direktivets inriktning mot uppnående av vissa specificerade miljömål stämmer väl överens med Miljömålskommitténs förslag. I dessa delar stämmer dessutom direktivet väl överens med miljöbalkens utformning, eftersom balken innehåller de juridiska instrumenten miljö kvalitetsnormer liksom åtgärdsprogram och åtgärdsplaner för att uppnå dessa mål. Även i andra delar har ett svenskt arbetssätt enligt regeringen fått genomslag i direktivets utformning. När det gäller kraven på karaktärisering av vatten- och avrinningsdistrikt och i kraven på miljöövervakning är regeringens uppfattning att direktivets krav är mer anpassade till de specifika förhållanden som råder i de skandinaviska länderna med deras stora mångfald av sjöar och vattendrag (prop. 2000/01:1, utg.omr. 20). Ett antal pilotprojekt i vattenavrinningsområden har inletts för att få erfarenheter av administrativ samordning mellan berörda myndigheter och samverkan mellan lokala aktörer och sakägare. Tillsammans med berörda myndigheter arbetar Naturvårdsverket med ett vattenprojekt i syfte att utforma anvisningar för det praktiska genomförande av skyldigheterna enligt direktivet. Med hänvisning till det anförda bör motion MJ255 (fp) i denna del inte medföra någon riksdagens vidare åtgärd.

Enligt vad utskottet inhämtat pågår sedan ca fem år arbete med restaurering av Emåns hela avrinningsområde. Arbetet finansieras med medel från EU, Fiskeriverket, Naturvårdsverket, länsstyrelsen och berörda kommuner. Arbetet kan ses som ett exempel inför genomförandet av ramdirektivet för vatten. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motion MJ740 (v) om skydd av Emån och dess lax i den mån motionen inte kan anses tillgodosedd.

Som utskottet tidigare anført kommer miljö kvalitetsmål 3 att kompletteras med delmål avseende bl.a. användning av sjöar och vattendrag som dricks-vattentäkt (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6). Även under miljö kvalitetsmål 11 *God bebyggd miljö* kommer riksdagen att ta ställning till förslag om delmål och åtgärder som syftar till att utvinningen av naturgrus med stor betydelse för dricksvattenförsörjningen skall upphöra helt. Frågor omushållning med våra vattenresurser kommer dessutom att bli aktuella i samband med det svenska genomförandet av ramdirektivet för vatten. Det anförda innebär att motionerna MJ727 (kd) yrkande 1 och MJ802 (c) inte bör medföra någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Under miljö kvalitetsmål 4 *Myllrande våtmarker* kommer riksdagen att under detta riksmöte ta ställning till regeringens aviserade förslag om delmål och åtgärder för bevarande av alla naturligt förekommande våtmarkstyper i hela landet. När det gäller det nya landsbygdsprogrammet för jordbruket har riksdagen hösten 1999 anslutit sig till regeringens förslag om en uppdelning på två insatsområden. Under insatsområde 1, Åtgärder för ett ekologiskt hållbart jordbruk, har ersättningen för anläggande av våtmarker och småvatten delats upp i dels ersättning för anläggningskostnad, dels skötselersättning, vilket ger möjlighet till bättre anpassning till de verkliga kostnaderna. Regeringen har också valt att inte begränsa möjligheten till restaurering och nyanläggning till utpekade, särskilt värdefulla områden. Programmet är nu öppet för markägare i områden med intensivt läckage (skr. 1999/2000:14, bet. 1999/2000:MJU2). Härutöver vill utskottet erinra om att Naturvårdsverket har lämnat förslag om ytterligare 21 områden för skydd enligt Ramsarkonventionen. Förslaget bereds i Regeringskansliet. Områden för skydd enligt konventionen är utvalda i sin egenskap av oförstörda områden. Det är därför sällan aktuellt att nyanlägga våtmarker eller restaurera våtmarker inom dessa områden. Det anförda innebär att utskottet finner syftet med motion MJ255 (fp) yrkande 6 i allt väsentligt tillgodosett.

Miljömålskommittén har i sitt betänkande (SOU 2000:52) framlagt förslag om etappmål för skyddet av myrar. Riksdagen kommer därmed att ta ställning till frågan sedan regeringen, vilket aviserats, i slutet av år 2000 kommer att lägga fram en proposition med förslag till delmål under miljö kvalitetsmålet. Härutöver har utskottet inhämtat att skyddsarbete pågår i enlighet med myrskyddsplanen. Norrbottens län, med ca 40 % av landets myrar, är det enda län där kartläggningen inte är avslutad. Ytterligare två års arbete beräknas kvarstå. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna MJ704 (mp) och MJ753 (mp) yrkande 8 i den mån motionerna inte kan anses tillgodosedda.

Hav i balans samt levande kust och skärgård

Miljö kvalitetsmål 5 *Hav i balans samt levande kust och skärgård* innebär bl.a. att unika marina biotoper skall skyddas (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6). Som regeringen anför i budgetpropositionen för år 2001, utg.omr. 20, är inrättande av skyddade områden i marin miljö i skyddsvärda kust- och havsområden längs Sveriges kust en viktig del av de nationella åtaganden som internationella överenskommelser innebär. Regeringen anser det därför angeläget att Naturvårdsverket, Fiskeriverket och länsstyrelserna intensifierar sin samverkan för att utveckla former för bevarandet av den biologiska mångfalden i havsmiljö, inte minst för att Sverige skall kunna leva upp till internationella överenskommelser i bl.a. Helsingforskonventionen. Utskottet förutsätter att riksdagen kommer att ges tillfälle att ta ställning till förslag till delmål och åtgärder i samband med den proposition om delmål för att uppnå miljö kvalitetsmålen som aviserats av regeringen. Utskottet, som i stort delar de synpunkter som framförs i motionerna MJ720 (mp) och

MJ753 (mp) yrkande 9, finner därmed att syftet med motionerna i allt väsentligt kommer att bli tillgodosett utan något särskilt riksdagsuttalande i frågan.

Enligt vad utskottet erfarit samarbetar Fiskeriverket med den finska fiskerimyndigheten med en kartläggning av havsöringen vad avser beståndsstorlek, fisketryck m.m. Rapporten beräknas framläggas före årsskiftet 2000/01. I samband med genomförandet av ramdirektivet för vatten kommer dessutom möjlighet ges att upprätta åtgärdsprogram för att skydda och bevara specifika arter. Härutöver vill utskottet hänvisa till den utförliga redogörelse av fiskets effekter på marina arter i Östersjön som lämnades hösten 1999 i betänkande 1999/2000:MJU8. Med det anförda avstyrker utskottet motion MJ741 (v) i den mån motionen inte kan anses tillgodosedd.

Frågan om statlig ersättning för strandstädning på västkusten har vid ett flertal tillfällen varit föremål för utskottets ställningstagande. Så sent som våren 2000 hänvisade miljöministern i två frågesvar till Sveriges arbete inom ramen för bl.a. Londonkonventionen, OSPAR-konventionen och HELCOM för att förhindra dumpning av avfall till havs. Enligt miljöministern är det dock kommunerna som har det huvudsakliga ansvaret för renhållningen, och det är kommunernas uppgift att genom samarbete säkerställa strandstädningen som en permanent verksamhet (frågesvar 1999/2000:756 och 775, prot. 1999/2000:95). I ett interpellationssvar den 16 maj 2000 (9 §, prot. 1999/2000:110) utvecklade miljöministern ytterligare sin redogörelse för det internationella arbetet och erinrade om förhandlingarna om ett EG-direktiv om mottagningsanläggningar för avfall från fartyg. Förslaget till direktiv innehåller krav i linje med dem som återfinns i Östersjöstrategin. Miljöministern upprepade sin inställning att det huvudsakliga ansvaret för renhållning vilar på kommunerna men framhöll att möjligheter till kompletterande långsiktiga lösningar måste undersökas. En möjlighet som han pekade på är regeringens förslag till s.k. aktivitetsgaranti som lades fram i vårpropositionen år 2000 och i propositionen Förnyad arbetsmarknadspolitik för delaktighet och tillväxt (prop. 1999/2000:98, bet. 1999/2000:AU7). Enligt den sistnämnda propositionen skall personer som är 20 år eller äldre och som söker arbete genom den offentliga arbetsförmedlingen och som är eller löper risk att bli långtidssjukskrivna kunna erbjudas åtgärden. Aktivitetsgarantin trädde i kraft den 1 augusti 2000. Med det anförda avstyrker utskottet motion MJ717 (c) i den mån motionen inte kan anses tillgodosedd.

Levande skogar

Våren 1999 godkände utskottet regeringens förslag till miljö kvalitetsmål 8 *Levande skogar* vilket bl.a. innebär att skogsekosystemens naturliga funktioner och processer upprätthålls, att inhemska växt- och djurarter fortlever under naturliga betingelser och att hotade arter och naturtyper skyddas (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99: MJU6). Utskottet anförde vidare att miljö kvalitetsmålet bör kompletteras med delmål för hotade arter och skydd av skogsmark. Utskottet framhöll som särskilt angeläget att mätbara mål och parametrar för bevarande av skogens biologiska mångfald vidareutvecklas. I likhet med regeringen ansåg utskottet att de viktigaste insatserna för att uppnå miljö kvalitetsmålet utgörs dels av den ökade ambitionsnivån när det gäller

skyddet av särskilt värdefulla skogsområden, dels av ett fortsatt arbete med att förbättra naturvårdshänsynen i skogsbruket samt av en ekologisk planering i ett landskapsperspektiv på de marker där ägarstrukturen tillåter detta. Vidare uttalade utskottet att informationen om skogens natur- och kulturmiljövärden bör fortsätta. Nästa uppföljning av skogspolitiken skall redovisas av Skogsstyrelsen före utgången av år 2001. I budgetpropositionen för år 2001, utg.omr. 23, uttalar regeringen sin avsikt att år 2002 för riksdagen redovisa denna uppföljning och de förslag till åtgärder som den kan föranleda.

När det gäller medel för ändamålet vill utskottet erinra om att den förstärkning som föreslogs i 1998 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för år 1999 om 370 miljoner kronor har i budgetpropositionen för år 2000 förlängts till att omfatta år 2002. Samtidigt anförde regeringen att de kraftigt ökade statliga insatserna för att bevara den biologiska mångfalden inriktar sig på långsiktigt bevarande i hela skogslandskapet. Att permanent undanta skogsmark från framtida skogsbruk är enligt regeringen en angelägen insats. Av årets budgetproposition (prop. 2000/2001:1, utg.omr. 23) framgår att vid utgången av år 1999 uppgick de områden som skyddats genom naturvårdsavtal och biotopskydd till 10 290 respektive 3 132 hektar, varav 7 865 respektive 804 hektar tillkom under år 1999. Den största delen av biotoparealen var urskogsartade objekt. Det kan tilläggas att skogsbruket under år 1999 på eget initiativ har miljöcertifierat sin verksamhet i stor utsträckning. Cirka 9 miljoner hektar, i huvudsak storskogsbrukets marker, har certifierats enligt den s.k. FSC-standarden. Cirka 800 000 hektar mark tillhörande småskogsbruket har certifierats genom skogsägareföreningarna enligt den s.k. PEFC-standarden.

Av årets budgetproposition framgår vidare att regeringen, som en följd av behovet av resursförstärkning till länsstyrelserna för den prioriterade uppgift som skyddet av naturskogarna innebär, har beräknat en höjning av anslaget till länsstyrelserna med 25 miljoner kronor per år under åren 2001, 2002 och 2003 (utg.omr. 18).

Hösten 1999 anförde utskottet, som delade regeringens uppfattning i frågan, att det nu är viktigt att Skogsvårdsorganisationen effektivt arbetar för den inriktning av skogspolitiken som beslutades i november 1998. Detta innebär aktiva insatser i form av information, rådgivning och tillsyn på produktions- och miljöområdena. I det sammanhanget är kampanjen Grönare skog ett effektivt inslag som ger förutsättningar för en god balans mellan de båda skogspolitiska målen för och arbetet med att nå dem. Kampanjen inleddes i september 1999. Vid beräkning av anslaget till Skogsvårdsorganisationen för år 2000 togs också hänsyn till den förstärkta rådgivning som redovisades närmare i propositionen Uppföljning av skogspolitiken (prop. 1997/98:158, bet. 1998/99:MJU3, prop. 1999/2000:1, utg.omr. 23, bet. 1999/2000:MJU2). För budgetåret 1999 har sålunda beräknats en förstärkning med ytterligare 7 miljoner kronor i förhållande till budgetåret 1999, och för budgetåret 2001 har beräknats en ytterligare förstärkning med 5 miljoner kronor. Därmed kommer sammanlagt 34 miljoner kronor att satsas på extra rådgivning under perioden 1999–2001. Slutligen vill utskottet erinra om att enligt 7 kap. 4 § miljöbalken inrättande av naturreservat ankommer på länsstyrelse eller kommun.

Det ovan anförda innebär att utskottet avstyrker motionerna MJ255 (fp) yrkande 1, MJ306 (m) yrkande 9, MJ310 (fp), MJ754 (v) yrkande 3, MJ729 (mp), MJ753 (mp) yrkandena 6 och 7 och MJ772 (s).

Med anledning av den del av motion MJ772 (s) som begär ökat direktstöd till NOKÅS (natur- och kulturvårdande åtgärder i skogsbruket) vill utskottet tillägga att medel för ändamålet anvisas över anslaget H 2 Insatser för skogsbruket, utg.omr. 23.

Ett rikt odlingslandskap

Miljö kvalitetsmål 9 *Ett rikt odlingslandskap* innebär att odlingslandskapets värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks. Detta innebär bl.a. att odlingslandskapet brukas på ett sådant sätt att negativa miljöeffekter minimeras, att den biologiska mångfalden gynnas och att hotade arter och naturtyper samt kulturmiljöer bevaras. Våren 1999 behandlade utskottet en motion överensstämmande med motion MJ748 (m) om restaurering av vattenhållande landskap (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6). Utskottet, som i allt väsentligt delade motionärernas synpunkter, redogjorde då utförligt för tidigare beslut och åtgärder på området. Härutöver vill utskottet erinra om miljöprogrammet inom ramen för det nya landsbygdsprogrammet där delprogram 1 huvudsakligen syftar till att uppnå miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. Vid sin behandling av regeringens skrivelse om ett nytt landsbygdsprogram anförde utskottet att anläggning av våtmarker är den åtgärd inom miljöprogrammet som är mest kostnadseffektiv. Utskottet anslöt sig till regeringens bedömning att Miljöprogramutredningens förslag att dela upp ersättningen till anläggning av våtmarker och småvatten i en ersättning för anläggningskostnader och en ersättning för skötsel bör genomföras. Enligt utskottets mening förbättrar en uppdelning jordbrukarnas möjligheter att anlägga våtmarker och småvatten men möjliggör även en bra avvägning mellan ersättning och de verkliga initialkostnaderna (skr. 1999/2000:14, bet. 1999/2000:MJU2). Med det anförda finner utskottet syftet med motion MJ748 (m) yrkandena 1–3 och 5 i allt väsentligt tillgodosett. Motionsyrkandena bör inte medföra någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Även en motion som i allt väsentligt överensstämmer med motion MJ774 (mp) om skydd för landets groddjur behandlades av utskottet våren 1999 (1998/99:MJU6). Som utskottet anförde innehöll den då aktuella propositionen ett flertal förslag till miljö kvalitetsmål som syftar till att bevara den biologiska mångfalden och främja arternas möjligheter att sprida sig inom ramen för sina naturliga spridningsområden. Frågan om delmålens närmare utformning kommer utskottet att kunna ta ställning till i samband med regeringens proposition härom. När det gäller redan genomförda åtgärder och det arbete som i övrigt pågår med rödlistade arter hänvisar utskottet till sitt uttalande våren 1999 (bet. 1998/99:MJU6). Det kan tilläggas att Naturvårdsverket inom kort kommer att avsluta sitt arbete med utveckling av aktionsplaner för sex av de sju hotade groddjuren i Sverige. Inventeringen av det sjunde groddjuret, långbensgrodan, pågår. Härmed, och med vad utskottet anför

ovan om miljöprogrammet, finner utskottet att de krav som framförs i motion MJ774 (mp) yrkandena 1–4 och 7 kan anses tillgodosedda.

Som regeringen framhöll i propositionen Svenska miljömål (1997/98:145) har betesmarker och framför allt naturbetesmarkerna stort värde för natur- och kulturmiljövården. Denna uppfattning kom även till uttryck vid utformningen av miljöprogrammet, där ersättningarna för slåttermarker utvidgades till att omfatta även betesmarker samtidigt som regelverket förenklades (skr. 1999/2000:14, bet. 1999/2000:MJU2). Enligt vad utskottet har inhämtat är miljöprogrammet för jordbruket beräknat för att kunna ge ersättning till de 450 000 hektar betesmarker som Jordbruksverket bedömer fortfarande är i drift. Därutöver finns möjligheter till en viss restaureringsverksamhet. Det utvärderingsprogram som Jordbruksverket genomför tillsammans med Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet kommer att särskilt utvärdera situationen för slåtter- och betesmarker år 2002. Länsstyrelserna upprättar för närvarande skötselplaner för alla särskilt värdefulla naturbetesmarker med målet att dessa skall kunna delta i tilläggsersättningsprogrammet redan år 2001. Med det anförda finner utskottet att syftet med motion MJ798 (v) i allt väsentligt kan anses tillgodosett.

God bebyggd miljö

Redan våren 1991 tog riksdagen ställning för att behovet av grönområden skall tillgodoses i den kommunala planeringen (prop. 1990/91:90, bet. 1990/91:JoU30). Det av riksdagen våren 1999 antagna miljökvalitetsmål 11 *God bebyggd miljö* innebär bl.a. att de parker och naturområden som finns i och i anslutning till landets större städer är en mycket värdefull resurs för rekreation, natur- och kulturupplevelser, lokalklimat m.m. Målet innebär också att den biologiska mångfalden och det kulturhistoriska arbetet som är knutet till parker och naturområden bevaras och utvecklas (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6). Utskottet gjorde samma bedömning som regeringen att det är angeläget att fastställa delmål för bevarande av sådana områden samt deras natur- och kulturvärden i samband med miljökvalitetsmålet. Ett viktigt led i denna strävan kan enligt regeringen utgöras av att program och planer tas fram för bevarande av parker och naturområden i landets större städer och tätorter. Som utskottet anför ovan kan en proposition om delmål under miljökvalitetsmålen väntas före årsskiftet 2000/01. Utskottet vill även hänvisa till den nationalkommitté som regeringen tillkallade i juni 2000 för att ytterligare förankra, samordna och utveckla arbetet med Sveriges åtaganden inom Agenda 21 och Habitatagendan (dir. 2000:48). En samlad redovisning som skall utgöra underlag för den rapport som Sverige skall lämna till FN vid 2001 års uppföljning av Riokonferensen skall lämnas senast den 1 april 2002 och en slutrapport skall lämnas senast den 1 oktober 2002. Slutligen vill utskottet hänvisa till årets budgetproposition (prop. 2000/01:1, utg.omr. 20), där regeringen anför att de tätortsnära natur- och rekreationsområdena bör bevaras och utvecklas. Med det anförda finner utskottet syftet med motion Bo231 (c) yrkande 6 i allt väsentligt tillgodosett.

Enligt 12 kap. miljöbalken har tillståndsplikten för bl.a. grustäkt skärpts betydligt och omfattar numera även husbehovstäcker i områden som behöver

ges bättre skydd. Tillståndsplikten omfattar inte bara området som sådant utan även det täktmaterial som bör skyddas, vilket vanligen torde vara naturgrus (1997/98:JoU20 s. 87 f.). Under miljö kvalitetsmålet En god bebyggd miljö anför regeringen att användningen av naturgrus bör minimeras och utnyttjas endast när ersättningsmaterial inte kan komma i fråga. En proposition om delmål under miljö kvalitetsmålen kan väntas före årsskiftet 2000/01. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion MJ725 (s) i den mån motionen inte kan anses tillgodosedd.

Biologisk mångfald

Med anledning av synpunkterna i motion MJ255 (fp) om ändringar i Natura 2000 – ett EU-projekt som syftar till att bidra till bevarandet av biologisk mångfald samt skydda och bevara arter och naturtyper som tas upp i EG:s naturvårdsdirektiv – vill utskottet anföra följande. I medlemskapsförhandlingarna accepterades i princip sådana arter och naturtyper som inte förekom i någon av de dåvarande medlemsstaterna. Under förhandlingarna tillkom dock ett antal arter och naturtyper för Finland och Sverige som ensamma i Europa företräder det s.k. boreala växtgeografiska området. Naturvårdsverket lämnade den 15 november 1999 en delredovisning och den 14 april 2000 en slutredovisning av ett regeringsuppdrag med förslag om ytterligare områden enligt Natura 2000. Enligt vad utskottet erfarit torde, tillsammans med de av Finland föreslagna finska områdena, förslagen täcka den nordiska naturen i nätverken, som innehåller flera exempel på unika nordiska arter och naturtyper. Den svenska modellen innebär emellertid en tidskrävande samrådsprocess. Naturvårdsverket genomför regeringens uppdrag i samarbete med länsstyrelserna och i samråd med Jordbruksverket, Skogsstyrelsen och Fiskeriverket. Därefter kommer Naturvårdsverket att redovisa sitt uppdrag till regeringen som kommer att lägga fram förslag om aktuella områden för kommissionen. Nästa planerade utvärdering av alpin region sker i september 2000, av boreal region i mars 2001 och av kontinental region hösten 2001. Utskottet har erfarit att frågan om komplettering av direktivet kan bli aktuell i samband med EU:s utvidgning. Enligt kommissionen saknas emellertid förutsättningar för en total översyn eftersom gällande direktiv ännu inte uppfyllts av samtliga medlemsländer. Av årets budgetproposition framgår att länsstyrelserna och Naturvårdsverket under hösten 1999 och våren 2000 har redovisat ytterligare förslag till områden som lämpar sig att ingå i nätverket. Under våren och sommaren 2000 har regeringens föreslagit att ytterligare sammanlagt 565 områden bör föreslås för Natura 2000 enligt habitatdirektivet (92/43/EEG). Samtidigt anmäldes 98 områden enligt fågeldirektivet (79/409/EEG). Därmed har Sverige föreslagit sammanlagt 2 453 särskilt värdefulla naturområden som kandidater till nätverket. De 391 områden som klassas som särskilda skyddsområden enligt fågeldirektivet ingår redan i dag i nätverket. I budgetpropositionen ger regeringen arbetet med genomförande av Natura 2000 fortsatt hög prioritet och konstaterar att det fortfarande finns brister i den svenska delen av Natura 2000. Enligt regeringen är det av stor vikt att arbetet med att komplettera den nationella listan över områden avslutas senast under år 2001 så att Sverige kan uppfylla sina åtaganden enligt

direktiven. Naturvårdsverket har därför fått regeringens uppdrag att i samarbete och samråd med länsstyrelserna slutföra den nationella listan med förslag till områden. Slutredovisningen skall ske under år 2001. Med det anförda avstyrker utskottet motion MJ255 (fp) yrkande 5 i den mån motionen i denna del inte kan anses tillgodosedd.

Flertalet av de förslag till principer för skyddet av biologisk mångfald som förs fram i motion MJ742 (m) yrkande 1 behandlades ingående av utskottet våren 1999 i samband med propositionen om nationella miljökvalitetsmål (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6). Härutöver vill utskottet erinra om det nya miljöprogrammet för jordbruket, där åtgärderna inom ramen för delprogram 1, förutom förenklingar av ansökningsförfarandet och övrig administration, huvudsakligen syftar till att uppnå miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap (bet. 1999/2000:MJU2). När det gäller frågan om forskningsinsatser för bevarande av biologisk mångfald hänvisar utskottet till riksdagens budgetbeslut hösten 1999, vilket bl.a. innebar att ett nytt anslag för miljöforskning inrättades och att ett forskningsråd för miljö, areella näringar och samhällsbyggande skall bildas från och med år 2001. Av den i budgetpropositionen för år 2000 aviserad ökningen på 50 miljoner kronor, förs år 2001 45 miljoner kronor till det nya forskningsrådet. I enlighet med vad som aviserades i den ekonomiska vårpropositionen för år 2000 beräknade regeringen att anslaget förstärks med 20 miljoner kronor år 2003. I vårpropositionen anförde regeringen vidare att naturvårdens sociala och etiska dimensioner behöver utvecklas liksom friluftsliv, ekoturism och möjligheterna till lokal förvaltning. Regeringen ansåg att det därför bör beredas möjligheter för pilotprojekt för lokal förvaltning av naturreservat m.m. (prop. 1999/2000:100, utg.omr. 20). Utskottet utgår från att regeringen närmare kommer att utveckla dessa synpunkter i samband med den aviserade propositionen om delmål under miljökvalitetsmålen. Med det anförda avstyrker utskottet motion MJ742 (m) yrkande 1 i den mån motionsyrkandet inte kan anses tillgodosett.

Med anledning av motion MJ742 (m) yrkande 2 med förslag om finansiering av säkerställandet av värdefulla naturmiljöer genom försäljning av statens aktier i Assi Domän AB vill utskottet erinra om riksdagens beslut våren 2000 att avslå en motion (m) om en plan för privatisering av statlig verksamhet, bl.a. Assi Domän AB (bet. 1999/2000:NU13). Med hänvisning härtill avstyrks motionen i denna del.

Enligt vad utskottet erfarit föreligger samsyn mellan Sverige och Finland i frågor som rör ändring av skyddsklassen för de svenska och finska bestånden av björn och lodjur. Utskottet har inhämtat att diskussioner har inletts mellan ländernas respektive myndigheter om lämpligt tillvägagångssätt för att åstadkomma de ändringar som efterlyses i motion MJ746 (m) yrkande 1. När det gäller kravet i yrkande 2 på en översyn av EU:s fågeldirektiv har utskottet erfarit att frågan om komplettering av direktivet kommer att bli aktuell i anslutning till EU:s utvidgning. Kommissionen är emellertid av den uppfattningen att förutsättningar saknas för en total översyn eftersom gällande direktiv ännu inte uppfyllts av samtliga medlemsländer. Med det anförda avstyrker utskottet motionen i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

Utskottet kan i allt väsentligt instämma i synpunkterna i motion MJ745 (s) när det gäller det hot mot våra utrotningshotade djur och växter som den illegala handeln med dessa arter utgör. Som anförs i motionen är det en angelägen uppgift att förhindra denna typ av kriminalitet. Utskottet är emellertid inte berett att tillmötesgå motionärernas förslag om en nationell fågelvaksorganisation och avstyrker motionen.

Enligt vad utskottet inhämtat lade Naturvårdsverket i augusti 2000 fram ett program med förslag om åtgärder för att stärka den svenska myskoxestammen. Syftet med motion MJ763 (mp) kommer således att bli tillgodosett utan någon vidare åtgärd från riksdagens sida.

Våren 1999 behandlade utskottet en motion om svampar som miljöindikatorer (1998/99:MJU6). Motionen avstyrktes bl.a. med hänvisning till det olämpliga i att riksdagen i ett tillkännagivande och utan krav på preciserade åtgärder uttalar sig till förmån för en speciell metod inom miljöforskningen. Med anledning av den nu aktuella motionen om miljöövervakning av smågnagare vill utskottet återropa dels sitt tidigare uttalande, dels ett svar på en interpellation om bl.a. sork och miljöövervakning (prot. 1999/2000:31 15 §). Miljöministern hänvisade i sitt svar till Miljöövervakningsnämnden vid Naturvårdsverket vilken är ansvarig för användningen av anslaget för miljöövervakning för att upprätta program för miljöövervakning samt för att prioritera insatserna på området. I februari 1999 antog Miljöövervakningsnämnden ett nytt utökat program för miljöövervakning som bl.a. är mer anpassat att följa de miljö kvalitetsmål som har antagits av riksdagen. Nämnden tillsätts av regeringen och har en bred kompetens. Representanter för myndigheter som Naturvårdsverket, Socialstyrelsen, Kemikalieinspektionen och Skogsstyrelsen ingår i nämnden. Som miljöministern anförde ankommer det på nämnden att bedöma hur miljöövervakningen skall bedrivas och vilka insatser som skall prioriteras. Ett riksdagsuttalande som framhäver just det angelägna i att miljöövervakningen koncentreras på eller särskilt beaktar smågnagare skulle enligt utskottets mening lätt kunna uppfattas som att riksdagen anser att andra hävdvunna och beprövade forskningsmetoder skulle vara av mindre vikt. Utskottet avstyrker därför motion MJ803 (mp).

Tillsammans med andra djurparker och friluftsmuseer gör Kolmårdens djurpark en betydelsefull insats för att bevara bl.a. hotade svenska tamdjur, kulturväxter och vissa vilda arter. Deras folkbildande insatser är omfattande. Med anledning av några motioner, varav en av samme motionär som den nu aktuella motion MJ735 (kd), har riksdagen våren 2000 beslutat uppdraga åt regeringen att lägga fram ett förslag om en sänkning av mervärdesskatten för djurparker från 25 till 6 % fr.o.m. årsskiftet 2000/01 (bet. 1999/2000:SkU21). Kolmårdens djurpark är en av de djurparker som omfattas av ställningstagandet. Regeringen har nyligen lagt fram en proposition i enlighet med riksdagens beslut (prop. 2000/01:23, bet. 2000/01:SkU7). Det kan tilläggas att i den aviserade propositionen om delmål under miljö kvalitetsmålen kan förväntas ytterligare förslag om insatser för bevarande av hotade djurarter. Med det anförda avstyrker utskottet motionen i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

I dag gäller ett moratorium för all valfångst med undantag av vissa ursprungsbefolkningars traditionella jakt. När det gäller fångstmetoder stöder

Sverige sedan länge IWC:s (International Whaling Commission) ståndpunkt att de fångstmetoder skall användas som är mest effektiva och för djuret mest skonsamma. Detta innebär att Sverige anser att Japan bör upphöra med fångst med elektrisk lans. I ett frågesvar i mars i år (prot. 1999/2000:79) betonade miljöministern vikten av att Sverige inte skulle stödja de norska och japanska förslagen på CITES partsmöte i april angående nedlistning av de fyra grå- och vikvalspopulationerna. Enligt miljöministern skulle en nedlistning av dessa valar försvåra möjligheten att åstadkomma ett internationellt acceptabelt förvaltningssystem och en helhetslösning på valfångstfrågan inom ramen för IWC. I ytterligare ett frågesvar från juli i år (Svar på fråga 1999/2000:1188) redogjorde miljöministern för IWC:s nyligen avslutade möte i Australien och anförde att Sverige stödde Australiens förslag om ett reservat för samtliga arter av val. Förslaget vann emellertid inte erforderligt stöd. Genom att Sveriges representant i IWC vid mötet valdes till ordförande i kommissionen för de närmaste tre åren kommer Sverige att få en ledande roll i det fortsatta arbetet med att bevara valarterna. Miljöministern betonade i frågesvaret att Sverige intar och kommer att även fortsättningsvis inta en restriktiv hållning i frågor om valfångst. Med det anförda finner utskottet syftet med motion MJ711 (mp) tillgodosett. Motionen bör inte medföra någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Nationalparker, naturreservat m.m.

Som utskottet vid flera tidigare tillfällen anført är inrättande av nationalparker ett långsiktigt arbete som grundar sig på den nationalparksplan som år 1989 presenterades av Naturvårdsverket. Planen bygger på ett urval av särskilt skyddsvärda områden som bör bli nationalparker. Varken Omberg, Ridö/Sundbyholmsarkipelagen eller Lovö finns med i nationalparksplanen. När det gäller andra skyddsformer vill utskottet erinra om att, enligt 7 kap. 4 § miljöbalken, inrättande av naturreservat ankommer på länsstyrelse eller kommun. Det anförda innebär att utskottet avstyrker motionerna MJ744 (m), MJ760 (kd), MJ778 (mp), MJ781 (s), MJ785 (s), MJ793 (fp), MJ804 (mp) och MJ806 (c).

Med anledning av motion MJ787 (s) om en besöksanläggning i Tåkern–Ombergsområdet vill utskottet upprepa sitt tidigare ställningstagande att inget hindrar berörda myndigheter att ta initiativ till en anläggning av det slag motionen avser (bet. 1995/96:JoU1). Motionen avstyrks.

Miljöarbetet inom EU

Bakgrund

Regeringen lämnar till riksdagen årlig rapport över miljöarbetet inom EU. Senast skedde detta i mars 2000 i Årsboken om EU – Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 1999 (skr. 1999/2000:60). Skrivelsen har behandlats av utrikesutskottet (bet. 1999/2000:UU10).

Bestämmelserna om miljögarantin behandlas i flera motioner. Enligt motion U513 (mp) bör Sverige verka för att miljögarantin utformas så att den inte inskränks av reglerna för den inre marknaden (yrkande 18). Sverige bör därför aktivt och offensivt verka för att miljöfrågorna inom EU alltid skall vara minimiregler som möjliggör för det enskilda medlemslandet att besluta om strängare regler (yrkande 17). Enligt motion MJ254 (kd) yrkande 11 bör Sverige verka för en stärkt miljögaranti på så sätt att bevisbördan blir omvänd, ekologisk skatteväxling genomförs och en ny energistadga antas. I motion U514 (kd) yrkande 3 hävdas att Sverige bör verka för möjligheten att enskilda medlemsländer av miljöskäl, och inte av protektionistiska skäl, skall kunna införa hårdare miljöregler. Också i motion U512 (c) yrkande 10 framställs krav på att enskilda medlemsländer skall kunna behålla och införa strängare miljöregler än EU:s. I motionen framförs dessutom krav på att Sveriges skall verka för en uppgörelse om miniminivåer för miljöbeskattning och att beslut om gemensamma miniminivåer för ekonomiska styrmedel skall kunna fattas utan vetorätt. Vidare anser motionärerna att Sverige skall verka för en ordning inom EU som innebär att principen om varors fria rörlighet inte skall få snedvrída konkurrensen och pressa ambitiösa medlemsländer att sänka sina skyddsnivåer. Slutligen efterlyses att EG-bestämmelserna om offentlig upphandling ändras så att de i högre grad beaktar miljöfaktorer samt att EU påtar sig rollen som pådrivare för avvecklingen av kärnkraften.

Enligt motion U513 (mp) yrkande 19 har svensk kemikaliepolitik försvagats i och med medlemskapet i EU. I motionen anförs att denna tendens måste brytas och att Sverige under ordförandeskapet bör verka för att få bort farliga kemikalier från marknaden.

I motion U514 (kd) yrkande 10 framförs åsikten att Sverige bör verka för att det kommande EG-direktivet om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön utformas på ett kraftfullt sätt med försiktighetsprincipen som grund. I motionen framförs också åsikten att samma princip bör gälla för EU:s agerande inom WTO (Världshandelsorganisationen, World Trade Organization).

Enligt motion T201 (kd) yrkande 3 bör Västerhavets miljöfrågor lyftas fram för gemensamma åtgärder inom EU. Regeringen bör därför enligt motionen inom unionen söka de ekonomiska medel som behövs för att rädda Västerhavets miljö.

Utskottets överväganden

I Årsboken om EU framhålls att genom Amsterdamfördraget, som trädde i kraft den 1 maj 1999, har målet om hållbar utveckling skrivits in i EG- och unionsfördragen och att detta inneburit en viktig utveckling av de grundläggande principerna för skyddet av miljön. Hållbar utveckling slås fast som ett övergripande mål för alla politikområden i EU, och på svenskt initiativ vid Europeiska rådets möte i Luxemburg 1997 beslöts att man skulle utarbeta en strategi för att integrera miljöhänsyn.

Såsom utskottet tidigare framhållit (bet. 1998/99:MJU6 s. 136 f.) innebär Amsterdamfördraget en viktig utveckling av de grundläggande principerna för skyddet av miljön. Fördraget innebär att kommissionen i sina förslag om bl.a. miljöskydd skall utgå från en hög skyddsnivå och särskilt beakta ny utveckling som grundas på vetenskapliga fakta. Också parlamentet och rådet skall sträva efter detta. Även om den nya lydelsen inte innebär en absolut förpliktelse för rådet eller parlamentet att regler som antas skall ligga på en hög skyddsnivå, är det en viktig bekräftelse på att samma ambitionsnivå skall gälla för miljöregler på den inre marknaden som för miljöregler som grundas på miljöartiklarna. Utskottet anförde därvid att den viktigaste målsättningen bör vara att säkerställa att de gemensamma regler som beslutas ligger på en hög skyddsnivå. Härutöver pekade utskottet även på möjligheten att använda andra styrmedel än bindande krav om de gemensamma reglerna ligger på en för låg nivå. Ett framgångsrikt svenskt exempel är skattedifferentieringen för fordonsbränslen, som i praktiken lett till att EU:s kravnivåer saknar betydelse i fråga om dieselbränsle.

Av Årsboken om EU framgår vidare att Europeiska rådet har antagit ett antal slutsatser med syfte att stärka principerna om hållbar utveckling och att viktigare policyförslag från kommissionen skall åtföljas av en bedömning av förslagets miljöeffekter. Regeringen anför vidare: I Helsingfors avrapporterade sex rådskonstellationer – transport, energi, jordbruk, industri, inre marknaden och bistånd – om dels miljömål, dels en tidsplan för att rapportera om integrationen av miljön. Nya sektorer är Ekofin-rådet, allmänna rådet och fiskerådet. Stats- och regeringscheferna antog i Helsingfors slutsatser om de nio sektorsrådets rapportering som skall ske på det planerade toppmötet i Göteborg i juni 2001 och uppmanade rådet att slutföra arbetet med indikatorer och tidsplanering. I slutsatserna föreslogs också bl.a. att kommissionen skall presentera ett förslag till en övergripande EG-strategi för hållbar utveckling till toppmötet i Göteborg samt lägga fram ett förslag till ett sjätte miljöhandlingsprogram under år 2000. Det framfördes önskemål av bl.a. Sverige att det i syfte att övervaka framstegen bör utvecklas indikatorer för miljötillståndet, sektorsintegration och hållbar utveckling. Sverige har varit pådrivande för att få dessa slutsatser antagna (s. 163 f.).

Såsom utrikesutskottet påpekade i betänkandet över årsboken innebär utkastet till program för det svenska ordförandeskapet, som presenterades för riksdagen i februari år 2000, att den svenska ordförandeskapsperioden kommer att präglas av en hög ambitionsnivå vad gäller hållbar utveckling och arbetet för en bättre miljö. I utkastet framhålls bl.a. följande: EU-samarbetet innebär ett betydande mervärde när det gäller att värna miljön och främja en hållbar utveckling. Samarbetet prioriteras högt av det svenska ordförandeskapet, som kommer att driva utvecklandet av en strategi för en hållbar utveckling där de miljömässiga, ekonomiska och sociala aspekterna balanseras mot varandra. Vid Europeiska rådets möte i Göteborg skall riktlinjerna för en sådan strategi diskuteras med utgångspunkt i ett av kommissionen presenterat förslag. Sverige kommer också att fortsätta arbetet med att integrera miljöhänsyn i EU:s olika politikområden i enlighet med kommissionens rapport "From Cardiff to Helsinki and beyond" och slutsatserna från Europeiska rådets möte i Helsingfors. Andra angelägna frågor är arbetet med att

förverkliga en ny kemikaliestrategi och en integrerad, miljöanpassad, produktpolitik samt att föra arbetet framåt med ett nytt, 6:e, miljöhandlingsprogram med utgångspunkt i det förslag som kommissionen skall förbereda till slutet av år 2000. EU är en viktig partner i det internationella miljösamarbetet. Det svenska ordförandeskapet kommer bl.a. att följa upp besluten vid klimatkonventionens sjätte partskonferens inklusive den samordning som krävs för att uppfylla EU-gemensamma åtgärder för ratifikationsprocessen.

Mot bakgrund av det anförda och i avvaktan på resultatet av det pågående arbetet anser utskottet att motionerna MJ254 (kd) yrkande 11, U512 (c) yrkande 10 delvis, U513 (mp) yrkandena 17 och 18 samt U514 (kd) yrkande 3 inte bör föranleda någon åtgärd.

Miljömålskommittén anför i sitt slutbetänkande Framtidens miljö – allas vårt ansvar (SOU 2000:52) i anslutning till miljömålet om en säker strålmiljö som ett etappmål att halterna av radioaktiva ämnen som släpps ut i miljön från alla verksamheter år 2010 skall vara så låga att människors hälsa och den biologiska mångfalden skyddas. För att uppnå detta etappmål föreslår kommittén att insatser, som för närvarande uppgår till ca 50 miljoner kronor per år, måste göras för att minska risken för olyckor i kärnkraften i öst. Enligt kommittén behöver ny teknik vid östeuropeiska kärnkraftverk införas för att höja säkerhetsnivån och insatser göras för att påskynda nedläggning av reaktorer som inte kan nå erforderlig säkerhetsnivå. Internationell samverkan via EU och IAEA (International Atomic Energy Agency) är väsentlig för att ge en tyngd och hög utväxling på insatta medel enligt kommittén (s. 357). I Årsboken om EU anger regeringen dessutom att WENRA (Western European Nuclear Regulators' Association, ett fristående samarbetsorgan för kärnsäkerhetsmyndigheterna i bl.a. Sverige, vars syfte är att tillföra EU oberoende analyser av kärnsäkerhetsrelaterade frågor i kandidatländerna) har lämnat en rapport om statusen när det gäller kärnsäkerheten i sju ansökarländer. Rapporten har överlämnats till parlamentet, rådet och kommissionen (s. 174). I avvaktan på resultatet av det pågående arbetet avstyrker utskottet motion U512 (c) yrkande 10 delvis om att Sverige skall verka för att EU påtar sig rollen som pådrivande för kärnkraftens avveckling.

Enligt regeringens redovisning (Årsboken om EU, s. 171 f.) har, mot bakgrund av den i många fall långsamma takten i arbetet på kemikalieområdet inom EU, kraven på ett nytt angreppssätt växt sig allt starkare. Vid miljörådets sammanträde i juni 1999 antog rådet slutsatser som är avsedda att tjäna som vägledning för kommissionen i dess arbete med en kemikaliestrategi. Enligt vad som framkom vid miljörådets möte i Bryssel den 22 juni 2000 avser kommissionen att före utgången av år 2000 presentera en vitbok med förslag till kemikaliestrategi inom EU. Enligt redovisningen från mötet är utgångspunkten för arbetet med vitboken en hög skyddsnivå för nuvarande och kommande generationers hälsa och miljö. Försiktighetsprincipen, substitutionsprincipen och principen om att förorenaren skall betala är viktiga förutsättningar. Harmonisering är ett annat ledord i kommissionens arbete. Industrin måste ta sitt ansvar genom att bl.a. tillhandahålla nödvändig information och göra riskbedömningar. Behovet av att begränsa användningsområdet för nya ämnen bör analyseras. För kemikalier som redan finns på marknaden är det angeläget att få fram mer kunskap. En tidtabell skall upp-

rättas för industrin när det gäller att tillhandahålla information om existerande ämnen. Kommissionen uppmanade de länder som tagit fram nationella strategier för kemikalier att dela med sig av dessa.

I betänkandet Varor utan faror (SOU 2000:53) som presenterades av utredningen Genomförande av nya riktlinjer inom kemikaliepolitiken (dir. 1998:91) i juni 2000 framläggs bl.a. en omfattande utredning med förslag till förändringar av och tillägg till EU:s regelverk. Utredningen understryker vikten av att det tas fram en gemensam miljövarupolicy inom EU, där bl.a. kemikaliefrågor integreras i övriga politikområden. Också Miljömålskommittén framhåller i sitt betänkande Framtidens miljö – allas vårt ansvar (SOU 2000:52) vikten av en offensiv satsning på området med ett gemensamt regelverk inom EU som en betydelsefull del. Utskottet förutsätter att regeringen i arbetet med dessa frågor bl.a. under Sveriges ordförandeskap beaktar vad som anförts i dessa utredningar. Mot bakgrund av det anförda bör motion U513 (mp) yrkande 19 inte föranleda något initiativ från riksdagens sida.

Utskottet har under innevarande mandatperiod vid flera tillfällen behandlat frågan om genteknik inom EU och internationellt (bet. 1999/2000:MJU12 och 1999/2000:MJU14). Inom EU pågår arbete med nya bestämmelser vad avser avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön. I direktivförslaget slås fast att försiktighetsprincipen skall vara grundläggande för tillämpningen. Sverige har haft en framskjuten position i arbetet med genteknik både inom EU och internationellt. Sverige har också varit pådrivande vid översynen av bestämmelserna om genmodifiering. Utskottet konstaterar att det ändrade förslaget till direktiv innefattar en mängd förbättringar såsom bl.a. krav på märkning av produkter innehållande genmodifierade organismer, obligatorisk övervakning av marknadsgodkända produkter, tidsbegränsade tillstånd och ökad öppenhet i beslutsprocessen. Därutöver vill utskottet betona att Sverige också var ett av de tongivande länderna i förhandlingarna om biosäkerhet, vilka ledde fram till Cartagena-protokollet om biosäkerhet. Avtalet reglerar handeln med genmodifierade organismer i livsmedel, utsäde och djurfoder och innebär att en säker hantering av genmodifierade organismer stärks på global nivå. Syftet med motion U514 (kd) yrkande 10 får därmed anses i huvudsak tillgodosett.

I Årsboken om EU (s. 178) redovisas också det pågående samarbetet för bekämpning av utsläpp till sjöss. Således antog rådet i slutet av december 1999 gemensam ståndpunkt om ett sjuårigt ramprogram för samarbete om oavsiktlig eller avsiktlig förorening av havet. Därigenom har man i en rättsakt integrerat de informationssystem och åtgärdsprogram som redan är i drift. Dessutom tilläts gemenskapsfinansiering. Syftet med ramprogrammet är att förbättra medlemsstaternas förmåga att skapa förutsättningar för ett förbättrat samarbete länderna emellan. I Europa finns fyra samarbetsorgan för utsläppsbekämpning och miljöräddning, varav ett omfattar Östersjön och Nordsjön. Dessa hel- eller delfinansieras från EG:s budget. Enligt regeringen skulle Sverige normalt inte ha haft ekonomiska möjligheter att genomföra insatserna på egen hand. Utskottet finner med det anförda att motion T201 (kd) yrkande 3 därmed i huvudsak är tillgodosedd.

Utskottet har funnit att ett 70-tal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2000 i huvudsak utgör upprepningar av de motioner från år 1999 som behandlas i detta betänkande. I några motioner återkommer yrkanden som ursprungligen framfördes med anledning av skrivelse 1999/2000:114 om en miljöorienterad produktpolitik. De nya motionerna föranleder ingen ändring av utskottets bedömningar och ställningstaganden under de olika ämnesrubrikerna i det föregående. Motionerna redovisas på s. 15 f. i detta betänkande och inarbetas i de moment i utskottets hemställan där motsvarande motioner från år 1999 och följdmotionen till skrivelsen behandlas.

Hemställan

Utskottet hemställer

En miljöorienterad produktpolitik (skr. 1999/2000:114)

1. beträffande *en gemensam miljövarupolicy inom EU*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ36 yrkande 9,
2. beträffande *lokala investeringsprogram*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ36 yrkande 2,
res. 1 (kd, m, c)
3. beträffande *produkters miljöpåverkan i ett livscykelperspektiv*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:MJ36 yrkande 1 och 2000/01:MJ711 yrkande 4,
res. 2 (c)
4. beträffande *produktrelaterad miljöinformation*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ743 yrkandena 4 och 5,
5. beträffande *en översyn av producentansvaret m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:MJ36 yrkande 4, 2000/01: MJ711 yrkande 35, 2000/01:MJ795 yrkande 2, 2000/01:MJ841 yrkandena 18 och 19, 2000/01:N390 yrkande 3 och 2000/01:Bo539 yrkandena 1 och 2,
res. 3 (mp)
res. 4 (c)
6. beträffande *en strategi för export av svensk miljöteknik*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:MJ36 yrkande 3, 1999/2000:MJ718 yrkande 8 och 2000/01:MJ711 yrkande 6,
res. 5 (c)
7. beträffande *ekonomiskt stöd till ideella miljöorganisationer*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:MJ36 yrkande 8 och 2000/01:MJ711 yrkande 23,
8. beträffande *riktlinjer för hanteringen av avfall*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:MJ36 yrkande 5 och 2000/01:MJ711 yrkande 36,
9. beträffande *förbränning av sopor*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ36 yrkande 6,

10. beträffande *skrivelsen*
att riksdagen lägger skrivelse 1999/2000:114 till handlingarna,

2000/01:MJU3

Miljölagstiftningen

11. beträffande *bindande åtgärdsprogram*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:MJ255 yrkande 15 och 2000/01:MJ841 yrkande 16,

12. beträffande *miljö kvalitetsnormer för biologisk mångfald*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:MJ718 yrkande 5 och 2000/01:MJ711 yrkande 21,

13. beträffande *tillämpningen av miljöbalken*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ705 (m) yrkande 2,

14. beträffande *utvärdering och översyn av miljöbalken*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:MJ710 och 1999/2000: MJ783,

15. beträffande *miljöbalkens avgiftssystem*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:MJ728, 1999/2000: MJ743 yrkande 8 och 1999/2000:MJ749,

16. beträffande *miljöbalkens förhållande till skogsvårdslagen*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ309 yrkande 1,
res. 6 (kd, m, c)

17. beträffande *utvärdering av miljöskadeförsäkringen*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ765,

18. beträffande *allemansrätten*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:MJ311 yrkande 3, 1999/2000:MJ701, 1999/2000:MJ705 yrkande 1, 1999/2000:MJ736 yrkande 7, 1999/2000:N238 yrkande 7, 2000/01:MJ710, 2000/01: MJ721, 2000/01:MJ745, 2000/01:MJ753, 2000/01:MJ764 yrkande 7, 2000/01:MJ829 och 2000/01:N243 yrkande 11,
res. 7 (kd, m, c)

19. beträffande *bestämmelserna om strandskydd*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:MJ708, 1999/2000:MJ732 yrkandena 1 och 2, 1999/2000:MJ758, 1999/2000:MJ761, 1999/2000: MJ777, 1999/2000:MJ779, 1999/2000:MJ794, 1999/2000:Bo401 yrkande 1, 1999/2000:Bo419 yrkande 3, 1999/2000:N277 yrkande 5, 1999/2000:N279 yrkande 8, 2000/01:MJ704, 2000/01:MJ709, 2000/01:MJ711 yrkande 44, 2000/01:MJ716, 2000/01:MJ758, 2000/01:MJ774, 2000/01:MJ778, 2000/01:MJ782, 2000/01:MJ786, 2000/01:MJ794, 2000/01:MJ834, 2000/01:Bo233 yrkande 19, 2000/01:Bo514 yrkande 4, 2000/01:N385 yrkande 15 och 2000/01:Sk1025 yrkande 8,

res. 8 (m)

res. 9 (kd, c)

20. beträffande *översyn av 29 kap. miljöbalken*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ju905 yrkande 33,

21. beträffande *skärpning av straffskalan vid miljöbrott*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ734 yrkande 2,

22. beträffande *rekvisitet ringa brott i miljöbalken*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000: MJ718 yrkande 18 och
1999/2000: Ju905 yrkande 34,

23. beträffande *höjning av miljöstraffsavgiften*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000: MJ718 yrkande 19 och
1999/2000: Ju905 yrkande 35,

24. beträffande *omprövning av koncessioner för omhändertagande
av riskavfall*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000: MJ239 och 1999/2000:
MJ517,

25. beträffande *förvaltningen av miljö- och hälsoskyddsfrågorna i
kommunerna*
att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ752 yrkande 5,

26. beträffande *lagstiftning för terrängfordon*
att riksdagen avslår motion 1999/2000: T210 yrkande 5,

27. beträffande *registreringsnummer på snöskotrar*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000: MJ713, 1999/2000: T210
yrkande 6 och 2000/01: MJ730 yrkande 2,

Den allmänna miljöpolitiken

28. beträffande *hänsyn till barn i miljöarbetet*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000: MJ718 yrkande 1 och
2000/01: MJ711 yrkande 1,

res. 10 (c)

29. beträffande *komplettering av miljömålen med systemvillkor*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000: N390 yrkande 2 och
2000/01: N389 yrkande 2,

30. beträffande *Miljömålskommitténs arbete*
att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ736 yrkande 1,

31. beträffande *samordning av myndighetskulturer*
att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ703,

32. beträffande *utgångspunkter för det fortsatta miljöarbetet*
att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ736 yrkande 2,

res. 11 (m)

33. beträffande *Naturvårdsverkets instruktion*
att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ752 yrkande 2,

res. 12 (v)

34. beträffande *miljöjusterad netto nationalprodukt*
att riksdagen avslår motion 1999/2000: U504 yrkande 3,

35. beträffande *strategi för effektivare utnyttjande av resurser, m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000: MJ36 yrkande 7,
1999/2000: MJ807 yrkandena 9 och 10 samt 2000/01: MJ711 yrkande
3,

res. 13 (c)

res. 14 (mp)

36. beträffande *arbetet med en hållbar utveckling*
att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ801,

37. beträffande *informationskampanj för bättre utomhusmiljö, m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:MJ243 och 1999/2000:
MJ734 yrkande 1,

38. beträffande *Agenda 21, m.m.*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ752 yrkande 3,
res. 15 (v)

39. beträffande *handel med utsläppsrätter*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:MJ736 yrkande 3,
1999/2000:MJ751, 2000/01:MJ711 yrkande 7, 2000/01:MJ764 yr-
kande 9, 2000/01:MJ841 yrkande 2 och 2000/01:K398 yrkande 21,
res. 16 (m, fp)
res. 17 (c)

40. beträffande *en skånsk bubbla*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ747,

Vatten- och luftvård

41. beträffande *miljösituationen i Östersjön*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:MJ254 yrkande 10,
1999/2000:MJ255 yrkandena 10 och 11 och 2000/01:MJ841 yrkan-
dena 13 och 14,

42. beträffande *minskade utsläpp till sjöar och vattendrag*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:MJ255 yrkande 12 och
2000/01:MJ841 yrkande 15,

43. beträffande *övergödning och försurning m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:MJ405 yrkande 1,
1999/2000:MJ736 yrkande 5 och 2000/01:MJ796 yrkande 1,

44. beträffande *miljöstationer för fritidsbåtar*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ709,

45. beträffande *Västerhavet*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:MJ721 och 1999/2000:
MJ753 yrkande 10,

46. beträffande *ett Nordsjöråd*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ800,
res. 18 (c)

47. beträffande *provbörningar i Skagerrak och Kattegatt*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:MJ722, 1999/2000:MJ756
och 1999/2000:MJ796,

res. 19 (mp, c, v)

48. beträffande *miljöövervakning av Västerhavet*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ768,

49. beträffande *ett statligt verk för restaurering av insjöar*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ773,

50. beträffande *vattenkvaliteten i skärgårdarna*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ786,

51. beträffande *dricksvatten och grustillgångar m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:MJ727 yrkandena 2 och 3,
1999/2000:MJ770 och 2000/01:MJ837 yrkande 4,

52. beträffande *klimatpolitiskt handlingsprogram m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:MJ254 yrkandena 1–3,
1999/2000:M736 yrkande 6, 1999/2000:N228 yrkande 17,
2000/01:MJ764 yrkande 16 och 2000/01:MJ837 yrkande 1,
53. beträffande *kommunernas klimatarbete*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ739,
54. beträffande *nationella utsläppsmål för klimatpåverkande gaser m.m.*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ807 yrkandena 1 och 2,
55. beträffande *avgasrening*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:So226 yrkande 8,
56. beträffande *förbud mot halmbränning*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ719,

Kemikaliekontroll m.m.

57. beträffande *nya arbetssätt i kemikaliepolitiken*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:MJ718 yrkande 10,
1999/2000:MJ731 yrkande 11, 1999/2000:MJ743 yrkande 9 och
2000/01:MJ757 yrkande 1,
res. 20 (mp)
58. beträffande *säkerhetsarbetet på kemikalieområdet*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ743 yrkande 1,
res. 21 (m)
59. beträffande *produktvalsprincipen*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:MJ255 yrkande 16,
1999/2000:MJ714 yrkande 3, 1999/2000:MJ716 yrkande 2 och
1999/2000:MJ743 yrkande 6,
res. 22 (m)
res. 23 (mp)
60. beträffande *pentaklorfenoler*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ714 yrkande 5,
61. beträffande *bromerade flamskyddsmedel*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:MJ715, 1999/2000:MJ743
yrkande 3 och 2000/01:MJ732 yrkande 3,
62. beträffande *nonylfenoletoxylater*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ716 yrkande 1,
63. beträffande *PVC*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ743 yrkande 2,
64. beträffande *isocyanater*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ759,
65. beträffande *klorerade fettsyror*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ762,
66. beträffande *miljöövervakningens omfattning*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ789 yrkande 1,
67. beträffande *bekämpningsmedel*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ789 yrkandena 2–4,
68. beträffande *amalgamförbud m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000: MJ808 yrkandena 1 och 2 samt 2000/01: MJ763 yrkandena 1 och 2

69. beträffande *azo-färgämnen*

att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ714 yrkande 4,

70. beträffande *forskning om läderhanteringens risker*

att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ714 yrkande 2,

71. beträffande *ekologiska aspekter på läkemedel*

att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ716 yrkande 3,

res. 24 (mp)

72. beträffande *försäljning av miljöfarliga produkter*

att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ731 yrkande 13,

73. beträffande *kallpressad linolja*

att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ737,

74. beträffande *mobila reningsverk*

att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ791 yrkande 1,

res. 25 (kd)

75. beträffande *kommunal miljörevision*

att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ791 yrkande 2,

Naturvård och biologisk mångfald

76. beträffande *inventering av uppdämda vattendrag*

att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ255 yrkande 4,

res. 26 (fp)

77. beträffande *skydd av Emån*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000: MJ740 och 2000/01: MJ405,

78. beträffande *hushållning med vattenresurser m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000: MJ727 yrkande 1,

1999/2000: MJ802 och 2000/01: MJ726 yrkandena 1 och 2,

79. beträffande *skydd av våtmarker*

att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ255 yrkande 6,

80. beträffande *skydd av myrar*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000: MJ704 och 1999/2000: MJ753 yrkande 8,

81. beträffande *marina reservat*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000: MJ720 och 1999/2000: MJ753 yrkande 9,

82. beträffande *havsöringsstammen*

att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ741,

res. 27 (v)

83. beträffande *strandstädning*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000: MJ717, 2000/01: MJ734, 2000/01: MJ741 och 2000/01: Bo508 yrkande 5,

84. beträffande *skydd av skogsmark m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000: MJ255 yrkande 1,

1999/2000: MJ306 yrkande 9, 1999/2000: MJ310, 1999/2000: MJ754

yrkande 3 och 1999/2000: MJ772,

res. 28 (m, c)

85. beträffande *skydd av sumpskog*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000: MJ729 och 1999/2000: MJ753 yrkandena 6 och 7,

86. beträffande *våtmarker m.m.*
att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ748 yrkandena 1–3 och 5,

87. beträffande *skydd av biotoper med groddjur*
att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ774 yrkandena 1–4 och 7,

88. beträffande *naturbetesmarker*
att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ798,

89. beträffande *grönytor i bebyggd miljö*
att riksdagen avslår motion 1999/2000: Bo231 yrkande 6,

90. beträffande *användningen av naturgrus*
att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ725,

91. beträffande *Natura 2000*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000: MJ255 yrkande 5 och 2000/01: MJ841 yrkande 10,

92. beträffande *principer för bevarande och utvecklande av biologisk mångfald m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000: MJ742 och 1999/2000: MJ746,

93. beträffande *en nationell fågelvaksorganisation*
att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ745,

94. beträffande *bevarande av myskoxen*
att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ763,

95. beträffande *miljöövervakning av smågnagare*
att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ803,

96. beträffande *Kolmårdens djurpark*
att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ735,

97. beträffande *svensk valfångstpolitik*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000: MJ711, 2000/01: MJ742 och 2000/01: MJ777,

res. 29 (mp, fp)

98. beträffande *skydd av Omberg m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000: MJ744, 1999/2000: MJ760, 1999/2000: MJ778, 1999/2000: MJ785, 1999/2000: MJ787 (s), 1999/2000: MJ793 och 1999/2000: MJ806,

res. 30 (mp, fp)

99. beträffande *Ridö/Sundbyholmsarkipelagen*
att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ781,

100. beträffande *Lövö*
att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ804 (mp),

res. 31 (mp)

101. beträffande *möjligheten att införa strängare miljöregler*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:U512 yrkande 10,
1999/2000:U513 yrkande 17, 1999/2000:U514 yrkande 3 och
2000/01:U511 yrkande 12,

102. beträffande *miljögarantin*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:U513 yrkande 11,
1999/2000:U513 yrkande 18, 2000/01:U217 yrkande 14 och
2000/01:U511 yrkande 13,

103. beträffande *farliga kemikalier*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:U513 yrkande 19,

104. beträffande *reformer av lagstiftningen gällande genetiskt
modifierade produkter*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:U514 yrkande 10,
res. 32 (kd, mp)

105. beträffande *ekonomiska medel för att rädda Västerhavets vat-
tenmiljö*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:T201 yrkande 3.

Stockholm den 9 november 2000

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Ulf Björklund

I beslutet har deltagit: Ulf Björklund (kd), Kaj Larsson (s), Ingvar Eriksson (m), Alf Eriksson (s), Carl G Nilsson (m), Ingemar Josefsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Gudrun Lindvall (mp), Eskil Erlandsson (c), Harald Nordlund (fp), Michael Hagberg (s), Lars Lindblad (m), Carina Ohlsson (s), Maggi Mikaelsson (v), Ester Lindstedt-Staaf (kd) och Karin Svensson Smith (v).

Reservationer

1. Lokala investeringsprogram (mom. 2)

Ulf Björklund (kd), Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Eskil Erlandsson (c), Lars Lindblad (m) och Ester Lindstedt-Staaf (kd) anför:

Samtidigt som marknaden för miljöteknik och den förväntade tillväxten för denna marknad inrymmer en enorm potential väljer regeringen att satsa på lokala investeringsprogram. Enligt vår mening ger dessa program alldeles för små miljömässiga och arbetsmarknadsmässiga resultat i relation till de satsade pengarna. Det är enkelt att konstatera att vägen till ett ekologiskt uthålligt samhälle inte går genom de lokala investeringsprogrammen. Att under-

lätta svensk miljöteknikexport är effektivare både från miljö- och arbetsmarknadssynpunkt. Detta tillsammans med en satsning på det lokala arbetet, bland annat Agenda 21, ger en större miljönytta då både företag och privatpersoner ändrar beteende. Ingångna avtal om lokala investeringsprogram bör fullföljas. I övrigt bör de lokala investeringsprogrammen avslutas och de återstående pengarna användas på ett för miljön och sysselsättningen effektivare sätt.

Vi anser att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *lokala investeringsprogram*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:MJ36 yrkande 2
som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

2. Produkters miljöpåverkan i ett livscykelperspektiv (mom. 3)

Eskil Erlandsson (c) anför:

Regeringen framhåller betydelsen av en helhetssyn på miljöpolitiken men utelämnar funktionstänkandet helt och hållet. Centerpartiet anser att det är nödvändigt att tänka i funktioner. Det är inte produkten i sig som skall efterfrågas utan det är funktionen som produkten tillhandahåller som skall efterfrågas. Funktionstänkandet gör att nya och kanske okonventionella lösningar kommer att utvecklas. En viktig del av den miljödrivna utvecklingen är således att på ett effektivt sätt tillhandahålla funktioner. Att regeringen bortser från detta är olyckligt. Det är att missa kärnan i miljöpolitiken när man bara nämner funktioner och funktionstänkande i förbigående.

Jag anser att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *produkters miljöpåverkan i ett livscykelperspektiv*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:MJ36 yrkande 1 och 2000/01:MJ711 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

3. En översyn av producentansvaret m.m. (mom. 5)

Gudrun Lindvall (mp) anför:

Inom byggsektorn finns inget lagstadgat producentansvar. Byggsektorn har dock inrättat ett kretsloppsråd. Rådet framhåller att byggindustrin inte kan behandlas på samma sätt som t.ex. förpackningsindustrin eller däckbranschen. Inom byggsektorn är det inte möjligt att finna en producentansvarig eller att lägga ansvaret på endast en part. Det finns flera aktörer som ofta delar på ansvaret för om material m.m. är miljöanpassat. I dag har det blivit ett säljande argument att kunna peka på att företaget tar miljöhänsyn och kanske är anslutet till EMAS eller ISO 14 000. Detta är bra men samtidigt måste sådana åtgärder vidtas som garanterar att företaget orkar fortsätta på den inslagna vägen. Miljöpartiet anser att regeringen bör utvärdera byggsektorns åtagande och återkomma med förslag om hur ansvarsdelen skall utformas. Viktigt är att normera vilka material som kommer in i byggnationen från början och att de deltagande entreprenörernas miljöpolicy finns klart

uttalade. I utredningen bör också frågan om lagstiftat producentansvar för byggsektorn tas upp.

2000/01:MJU3

Jag anser att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *en översyn av producentansvaret m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 2000/01:Bo539 yrkandena 1 och 2 samt med avslag på motionerna 1999/2000:MJ36 yrkande 4, 2000/01:MJ711 yrkande 35, 2000/01:MJ795 yrkande 2, 2000/01: MJ841 yrkandena 18 och 19 samt 2000/01:N390 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

4. En översyn av producentansvaret m.m. (mom. 5)

Eskil Erlandsson (c) anför:

Lagen om producentansvar har på ett verkningsfullt sätt drivit på återvinningen fram till i dag. Nu behöver den ses över som en följd av riksdagsbeslutet om deponiskatt, deponiförbud för brännbart material år 2002 och deponiförbud för komposterbart material år 2005. Dessa beslut leder rimligen till ett ökat tryck på källsorteringen. Därför föreslår Centerpartiet att en utredning tillsätts som omfattar insamlingsmålen, huvudmannskapet för sopor/återvinningsmaterial och uppdelningen av ansvaret för papper på flera materialbolag. Regeringen bör dessutom återkomma till riksdagen med förslag om ett generellt producentansvar i linje med vad som presenterats av Kretsloppsdelegationen.

Jag anser att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *en översyn av producentansvaret m.m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:MJ36 yrkande 4, 2000/01:MJ711 yrkande 35, 2000/01:MJ795 yrkande 2 och med avslag på motionerna 2000/01:MJ841 yrkandena 18 och 19, 2000/01: N390 yrkande 3 och 2000/01:Bo539 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

5. En strategi för export av svensk miljöteknik (mom. 6)

Eskil Erlandsson (c) anför:

Svenska miljöteknikföretag har genom bl.a. miljölagstiftning och kundkrav haft ett försprång gentemot sina utländska konkurrenter, och Sverige är i dag nettoimportör av renodlad miljöteknik. Mot denna bakgrund anser Centerpartiet att delar av de medel som avsatts för lokala investeringsprogram bör nyttjas för att genomföra den samlade strategi som presenterades av Miljöexportutredningen i "Sustainable Sweden – a SUCCESS story" (SOU 1998:118). Detta skulle kunna säkerställa ett jämt tillflöde av nya miljöanpassade företag, lösningar och teknologier. Effekterna för miljön, sysselsättningen och näringslivet av ett genomförande av ovanstående skulle vara många gånger större än de lokala investeringsprogrammen, dessutom till en mycket lägre kostnad vilket gör att medel frigörs till andra angelägna miljö-satsningar.

Jag anser att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

2000/01:MJU3

6. beträffande *en strategi för export av svensk miljöteknik*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:MJ36 yrkande 3, 1999/2000:MJ718 yrkande 8 och 2000/01:MJ711 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

6. Miljöbalkens förhållande till skogsvårdslagen (mom. 16)

Ulf Björklund (kd), Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Eskil Erlandsson (c), Lars Lindblad (m) och Ester Lindstedt-Staaf (kd) anför:

Skogsvårdslagen, där miljö- och produktionsmål jämföras, bygger på förvaltarstankens tanken, ansvaret gentemot kommande generationer. Lagen skall ge skydd åt den biologiska mångfalden samtidigt som virkesförsörjningen skall vara säkrad för den svenska skogsindustrin. Lagstiftningen har bara gällt några år vilket är en kort tid i skogens omloppstid. Miljöbalkens regler däremot är bristfälligt anpassade till skogs- och lantbrukets förutsättningar. Oklarheterna kan därmed komma att drabba skogsbruket hårt till nackdel för skogsvården och därmed också för svensk ekonomi. Exempelvis gäller för en skogsägare som gör en avverkningsanmälan att anmälan kan komma att prövas av två myndigheter utifrån skilda lagar med olika effekter. Detta förhållande bör rättas till.

Vi anser att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *miljöbalkens förhållande till skogsvårdslagen*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:MJ309 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

7. Allemansrätten (mom. 18)

Ulf Björklund (kd), Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Eskil Erlandsson (c), Lars Lindblad (m) och Ester Lindstedt-Staaf (kd) anför:

Det är viktigt att värna allemansrätten och det är avgörande att den inte missbrukas. Det är därför stötande att det är möjligt att organisera kommersiell verksamhet på annans mark utan att fastighetsägaren behöver informeras eller ge sin tillåtelse till verksamheten. Lagstiftningen bör ändras så att det klart framgår att kommersiellt organiserade former av verksamhet i princip inte får ske utan den berörda markägarens medgivande. En förutsättning för organiserat friluftsliv i kommersiellt syfte skall således vara att ett avtal har slutits med markägaren. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag härom.

Vi anser att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *allemansrätten*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:MJ311 yrkande 3, 1999/2000:MJ701, 1999/2000:MJ705 yrkande 1, 1999/2000: MJ736 yrkande 7, 1999/2000:N238 yrkande 7, 2000/01:MJ710,

2000/01:MJ721, 2000/01:MJ745, 2000/01:MJ753, 2000/01:MJ764
yrkande 7, 2000/01:MJ829 och 2000/01:N243 yrkande 11 som sin
mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

2000/01:MJU3

8. Bestämmelserna om strandskydd (mom. 19)

Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Catharina Elmsäter-Svärd (m) och
Lars Lindblad (m) anför:

Ägare av strandnära mark måste kunna ges möjlighet att nyttja sin egen mark
på det sätt som de själva väljer. Om staten, i motsats till den generella be-
stämmelsen om strandskydd som gäller i dag, tvingades ange vilka stränder
som var skyddsvärda skulle övriga stränder kunna utvecklas och anpassas till
förmån för bofasta och det lokala näringslivet. Att bygga och bo i strandnära
lägen bör därför generellt tillåtas och endast i undantagsfall förbjudas om
stranden anses vara särskilt skyddsvärd. Regeringen bör därför se över be-
stämmelserna om strandskydd och återkomma till riksdagen med förslag som
syftar till att skydda skyddsvärda stränder i stället för att hindra all utveck-
ling.

Vi anser att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *bestämmelserna om strandskydd*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:MJ708,
1999/2000:Bo419 yrkande 3, 2000/01:MJ709, 2000/01:MJ758,
2000/01:MJ774, 2000/01:Bo514 yrkande 4, 2000/01:N385 yrkande 15
och 2000/01:Sk1025 yrkande 8 och med avslag på motionerna
1999/2000:MJ732 yrkandena 1 och 2, 1999/2000:MJ758, 1999/2000:
MJ761, 1999/2000:MJ777, 1999/2000:MJ779, 1999/2000:MJ794,
1999/2000:Bo401 yrkande 1, 1999/2000:N277 yrkande 5, 1999/2000:
N279 yrkande 8, 2000/01:MJ704, 2000/01:MJ711 yrkande 44,
2000/01:MJ716, 2000/01:MJ778, 2000/01:MJ782, 2000/01:MJ786,
2000/01:MJ794, 2000/01:MJ834 och 2000/01:Bo233 yrkande 19 som
sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

9. Bestämmelserna om strandskydd (mom. 19)

Ulf Björklund (kd), Eskil Erlandsson (c) och Ester Lindstedt-Staaf (kd) an-
för:

Strandskyddet syftar till att stränder inte skall få tas i anspråk på sådant sätt
att allmänheten hindras eller avhålls från att beträda dem. Det syftar också
till att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtliv. För-
hållandet mellan boende och friluftsliv är väsentligt olika i olika delar av
landet. Den generella tillämpningen av lagstiftningen kan av den anledningen
få oönskade konsekvenser för enskilda medborgare och för den kommunala
fysiska planeringen i typiska glesbygdskommuner.

Strandskyddet är generellt vilket fortsatt bör vara grundprincipen. Lagen
borde emellertid lämna utrymme för en regional anpassning av strandskyddet
vid kommunernas översiktsplanering.

Vi anser att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

2000/01:MJU3

19. beträffande *bestämmelserna om strandskydd*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000: MJ732 yrkandena 1 och 2, 1999/2000: MJ758, 1999/2000: MJ761, 1999/2000: MJ777, 1999/2000: MJ779, 1999/2000: MJ794, 1999/2000: Bo401 yrkande 1, 1999/2000: N277 yrkande 5, 1999/2000: N279 yrkande 8, 2000/01: MJ704, 2000/01: MJ711 yrkande 44, 2000/01: MJ716, 2000/01: MJ778, 2000/01: MJ782, 2000/01: MJ786, 2000/01: MJ794, 2000/01: MJ834, 2000/01: Bo233 yrkande 19 och med avslag på motionerna 1999/2000: MJ708, 1999/2000: Bo419 yrkande 3, 2000/01: MJ709, 2000/01: MJ758, 2000/01: MJ774, 2000/01: Bo514 yrkande 4, 2000/01: N385 yrkande 15 och 2000/01: Sk1025 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

10. Hänsyn till barn i miljöarbetet (mom. 28)

Eskil Erlandsson (c) anför:

Omfattande kunskap finns om människans hälsa och vilka faktorer inklusive miljöfaktorer som påverkar denna. Mallen utgörs emellertid av vuxna män. Specifik forskning om barn och miljö är ännu i sin linda trots att det är känt att barn i allmänhet är mer känsliga för föroreningar än vuxna. Barn har känsligare kroppsfunktioner; immunförsvaret och olika organ utvecklas successivt. Hållbar utveckling handlar om respekt för kommande generationers behov och möjligheter till utveckling. Strategin bör vara att få in barnhänsyn i miljöarbetet på alla nivåer.

Jag anser att utskottets hemställan under 28 bort ha följande lydelse:

28. beträffande *hänsyn till barn i miljöarbetet*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000: MJ718 yrkande 1 och 2000/01: MJ711 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

11. Utgångspunkter för det fortsatta miljöarbetet (mom. 32)

Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Catharina Elmsäter-Svärd (m) och Lars Lindblad (m) anför:

Människan har ett speciellt förvaltarskapsansvar för naturen och miljön. Den enskilda människans ansvar måste således vara utgångspunkten för miljöpolitiken. Skötseln och förvaltandet av naturen kan förbättras om fler uppgifter privatiseras. Naturvårdande uppgifter bör läggas ut på entreprenad. Naturreсурser bör i första hand skapas genom att skötselkontrakt upprättas och inte genom att marken övergår i offentlig ägo. Äganderätten av vattenresurser bör bli tydligare för att effektivisera hushållningen. Med denna inriktning kan staten koncentrera sina resurser till miljöproblem som inte kan lösas av enskilda människor själva.

Arbetet med att öka antalet privata initiativ i miljöarbetet och miljöbevarandet måste intensifieras. Möjligheten att lösa miljökonflikter genom juri-

diska processer bör öka. Det juridiska ansvaret bör tydliggöras så att man på ett bättre sätt än i dag kan tillämpa principen om att förorenaren skall betala de kostnader föroreningen ger upphov till. En inriktning där det blir lättare att utkräva ett juridiskt ansvar skapar incitament och drivkrafter att i högre grad än i dag förebygga miljöproblem. En stark och väl definierad äganderätt är en förutsättning för att uppnå en effektiv hushållning med naturens resurser.

Ett annat viktigt krav är att miljöbesluten grundas på generella regler i syfte att minska risken för godtycke och konkurrensnedvridning. I den rika delen av världen har miljöintresset och omsorgen om miljön vuxit i snabb takt. Detta har starkt påverkat det konkurrensutsatta näringslivet. Man talar i dag om en affärsmässig miljöutveckling. Den fria marknaden är en viktig drivkraft i miljöarbetet. Sverige behöver dessutom på ett mer aktivt och konsekvent sätt driva de gränsöverskridande miljöfrågorna såväl inom FN som EU. Inom FN:s ram är det viktigt att Sverige trycker på för att få till stånd begränsningar av koldioxidutsläppen och för att få till stånd marknads-ekonomiska reformer i tredje världen.

Vi anser att utskottets hemställan under 32 bort ha följande lydelse:

32. beträffande *utgångspunkter för det fortsatta miljöarbetet* att riksdagen med anledning av motion 1999/2000: MJ736 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

12. Naturvårdsverkets instruktion (mom. 33)

Maggi Mikaelsson (v) och Karin Svensson Smith (v) anför:

Enligt de bestämmelser som gäller för bl.a. Naturvårdsverket skall verket innan det beslutar om föreskrifter eller allmänna råd bl.a. utreda föreskrifternas eller de allmänna rådens kostnadsmässiga konsekvenser och dokumentera dessa samt ge myndigheter och andra som berörs av dessa tillfälle att yttra sig i frågan. Om en föreskrift leder till inte oväsentligt ökade kostnader för dem som berörs, skall Naturvårdsverket begära regeringens medgivande att besluta om föreskriften. Verket skall även se till att de kostnadsmässiga konsekvenserna begränsas när det begär in uppgifter eller utövar tillsyn. Bestämmelserna innebär en risk att verkningsfulla förslag till lösningar av miljöproblem av kostnadsskäl aldrig blir utarbetade. Det som leder till en långsiktigt hållbar utveckling måste vara överordnat andra aspekter som Naturvårdsverket skall väga in i sina beslut. Verket skall ha en strategisk roll i det pågående miljömålsarbetet. Bestämmelserna för Naturvårdsverket bör därför omarbetas så att verkets uppgift renodlas.

Vi anser att utskottets hemställan under 33 bort ha följande lydelse:

33. beträffande *Naturvårdsverkets instruktion* att riksdagen med anledning av motion 1999/2000: MJ752 yrkande 2 om sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

13. Strategi för effektivare utnyttjande av resurser, m.m.
(mom. 35)

2000/01:MJU3

Eskil Erlandsson (c) anför:

Våra resurser måste utnyttjas effektivare. Ökad resurseffektivitet minskar belastningen på miljön. Teknikutveckling måste uppmuntras och användas på ett sådant sätt att belastningen på miljön minskar. Faktor 4 och Faktor 10 är de första stegen i utvecklingen och utgör viktiga instrument för att nå ett ekologiskt hållbart samhälle. Regeringen och Miljövårdsberedningen bör i sin dialog med näringslivet om miljöanpassning driva på och uppmuntra Faktor 4- och Faktor 10-tänkande.

Jag anser att utskottets hemställan under 35 bort ha följande lydelse:

35. beträffande *strategi för effektivare utnyttjande av resurser, m.m.*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000: MJ36 yrkande 7, 2000/01: MJ711 yrkande 3 och med avslag på motion 1999/2000: MJ807 yrkandena 9 och 10 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

14. Strategi för effektivare utnyttjande av resurser, m.m.
(mom. 35)

Gudrun Lindvall (mp) anför:

En förutsättning för att människan skall kunna leva i en hållbar materiell välfärd är att energi och andra naturresurser används på ett effektivare sätt. Om alla skall kunna leva med den standard som västvärlden har måste resursförbrukningen per capita i västvärlden minska med 90 %. Det brukar kallas Faktor 10 och anges ofta som ett krav för långsiktigt hållbar utveckling på jorden. Det kräver radikalt förändrade tankemönster och ny teknik. Sverige bör därför utarbeta en strategi för att uppnå ett tiofalt mer effektivt utnyttjande av naturresurser, dvs. en strategi för Faktor 10, detta kombinerat med en ny syn på välfärd där kultur, fri tid, delaktighet och sociala kvaliteter växer på bekostnad av traditionell materiell tillväxt. Det krävs förändringar som ger oss en bättre livskvalitet och långsiktig hållbarhet i framtiden och en möjlighet till ett rättvist miljöutrymme för alla.

Jag anser att utskottets hemställan under 35 bort ha följande lydelse:

35. beträffande *strategi för effektivare utnyttjande av resurser, m.m.*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000: MJ807 yrkandena 9 och 10 samt med avslag på motionerna 1999/2000: MJ36 yrkande 7 och 2000/01: MJ711 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

Maggi Mikaelsson (v) och Karin Svensson Smith (v) anför:

Vid FN:s uppföljningskonferens till Riokonferensen år 1997 konstaterades att det lokala Agenda 21-arbetet behövde kompletteras med ett motsvarande arbete på nationell nivå för att bli tillräckligt verkningfullt. Utvärderingar i Sverige visar också att många kommuner saknar en effektiv styrning från regering och riksdag i Agenda 21-arbetet. Det är angeläget att Sverige uppfyller sina internationella förpliktelser. Miljömålsarbetet kan vara ett led i att skapa ett handlingsprogram för det nya århundradet – en nationell Agenda 21. Därför bör regeringen återkomma till riksdagen med ett förslag till en nationell Agenda 21 samt regionala agendor.

Vi anser att utskottets hemställan under 38 bort ha följande lydelse:

38. beträffande *Agenda 21, m.m.*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:MJ752 yrkande 3
som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

16. Handel med utsläppsrätter (mom. 39)

Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Harald Nordlund (fp) och Lars Lindblad (m) anför:

Det behövs nya grepp i genomförandet av miljöpolitiken. Om målet med miljöpolitiken skall vara att uppnå en långsiktigt hållbar livsmiljö är det dags att ompröva kriterierna för hur gränsvärden och reningskrav sätts. På vissa områden skulle det vara lämpligt att vid fastställande av reningskrav och utsläppsmängder utgå från de nivåer som människan och omgivningen tål. En sådan modell, som skulle innebära en ambitionshöjning i miljöarbetet, är överlåtelsebara utsläppsrätter, som på ett dynamiskt sätt använder sig av marknadsekonomins möjligheter att kombinera hög måluppfyllelse med överlägsen kostnadseffektivitet.

Det är viktigt att utnyttja systemet med utsläppsrätter inom såväl Sverige som EU. Lämpliga områden att börja med på EU-nivå skulle vara växthusgaser och försurande utsläpp. På global nivå eller inom Östersjösamarbetet skulle man kunna använda systemet för att på ett kostnadseffektivt sätt begränsa utsläppen av närsalter till Östersjön. Det är dags att regeringen tar tag i frågan om utsläppsrätter och konkretiserar de tankegångar som finns. Detta får inte endast handla om koldioxid utan även om svaveldioxid, kväveoxider m.m. Regeringen bör ta ett initiativ i EU för denna riktning.

Vi anser att utskottets hemställan under 39 bort ha följande lydelse:

39. beträffande *handel med utsläppsrätter*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:MJ736 yrkande 3, 1999/2000:MJ751, 2000/01:MJ764 yrkande 9, 2000/01: MJ841 yrkande 2 och 2000/01:K398 yrkande 21 och med avslag på motion 2000/01:MJ711 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

Eskil Erlandsson (c) anför:

Handel med utsläppsrätter kan vara ett effektivt instrument för att med marknadsmekanismer minska utsläppen av växthusgaser. Centerpartiet ser flera fördelar med ett sådant system. Den främsta fördelen är att systemet förenar ekonomi och miljötänkande. Fördelningen av utsläppsrätterna sker efter en bedömning av hur mycket utsläpp en viss recipient tål. Det finns i huvudsak två metoder: den mjuka metoden, som innebär tilldelning till dem som reducerar sina utsläpp till en viss nivå, och den hårda metoden, som innebär försäljning av rättigheten till förorenaren vid ett eller flera återkommande tillfällen. Systemet kan medföra att reningen av miljöskadliga ämnen sker där det kostar minst. I ett system med handel av utsläppsrätter skall det även finnas inbyggt att den totala mängden utsläpp skall minska med tiden. En väl fungerande marknad med låga transaktionskostnader är en förutsättning för en fungerande handel. Sverige måste vara pådrivande för att inrätta ett system för handel med utsläppsrätter.

Jag anser att utskottets hemställan under 39 bort ha följande lydelse:

39. beträffande *handel med utsläppsrätter*

att riksdagen med anledning av motion 2000/01:MJ711 yrkande 7 och med avslag på motionerna 1999/2000:MJ736 yrkande 3, 1999/2000: MJ751, 2000/01:MJ764 yrkande 9, 2000/01:MJ841 yrkande 2 och 2000/01:K398 yrkande 21 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

18. Ett Nordsjöråd (mom. 46)

Eskil Erlandsson (c) anför:

Som framgår av centermotionen 1999/2000:MJ800 hanteras Nordsjön fortfarande som en gigantisk soptipp utan något samlat internationellt miljöansvar eller samlat internationellt intresse. Trots att det finns både synliga effekter och mätbara resultat vid och kring Sveriges västkust ges inte Nordsjön det miljöpolitiska intresse och engagemang i Sverige som krävs för att kunna åstadkomma långsiktiga förändringar och en ekologiskt hållbar miljö. Resultatet av den dåliga miljöpolitiken för Nordsjöns del finner vi återkommande synliga bevis för längs den svenska västkusten, och därtill kommer ständigt återkommande varningssignaler från både yrkesfisket och forskare. Som motionären anför krävs ett politiskt mandat som anger inriktningen för att nå en samlad internationell överenskommelse om de gemensamma problemen och miljöförstörande utsläppen i Västerhavet. Därtill behövs en internationell arbetsplan för att nå resultat. Det är dags att Nordsjöns miljö tillstånd får samma uppmärksamhet som Östersjön hittills har erhållit från den svenska regeringens sida. Det bör därför på regeringens initiativ tillsättas ett Nordsjöråd som har till uppgift att ta ett samlat grepp om miljösituationen i Nordsjön. Samtliga nationer kring Nordsjön bör inbjudas att medverka i rådet.

Jag anser att utskottets hemställan under 46 bort ha följande lydelse:

46. beträffande *ett Nordsjöråd*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000: MJ800 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

19. Provbörningar i Skagerrak och Kattegatt (mom. 47)

Gudrun Lindvall (mp), Eskil Erlandsson (c), Maggi Mikaelsson (v) och Karin Svensson Smith (v) anför:

Vi delar de farhågor som framförs i motioner från s, mp och c angående planerade eller förväntade probborningar efter olja och gas i Skagerrak och Kattegatt. Dessa havsområden är av utomordentligt stort värde med hänsyn till den unika artrikedomen och rika näringskälla för fisket som de representerar. De utgör också ett fantastiskt rekreationsområde för kustbefolkning, sommargäster, bad- och båtturister. Redan i dag utsätts områdena för betydande och allvarliga miljöstörningar av olika slag. Ytterligare föroreningar i form av t.ex. oljeutsläpp från oljeutvinning skulle få oöverskådliga ekologiska och ekonomiska konsekvenser. Mot denna bakgrund anser vi att Sverige och den svenska regeringen måste agera kraftfullt i nationella och internationella sammanhang för att stoppa alla planer på utvinning av olja eller gas i Skagerrak och Kattegatt.

Vi anser att utskottets hemställan under 47 bort ha följande lydelse:

47. beträffande *provbörningar i Skagerrak och Kattegatt*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000: MJ722, 1999/2000: MJ756 och 1999/2000: MJ796 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

20. Nya arbetssätt i kemikaliepolitiken (mom. 57)

Gudrun Lindvall (mp) anför:

Det är mycket bra att båtottenfärgerna med tenn nu fasats ut. Detta visar också att ett förbud mot en viss kemikalie driver på utvecklingen eftersom man då vet var den bortre parenteserna är. I 2 kap. miljöbalken finns både försiktighetsprincipen och produktvalsprincipen inskrivna. Att göra som i fallet med utfasningen av bottenfärger borde prövas i flera fall oavsett gällande EU-regler. Detta sätter en positiv press på utvecklingen av alternativ. I bästa fall skapar det också svenska framgångar med patent och arbetstillfällen. Miljöpartiet anser att Sverige bör återgå till detta sätt att arbeta för att fasa ut kemikalier.

Jag anser att utskottets hemställan under 57 bort ha följande lydelse:

57. beträffande *nya arbetssätt i kemikaliepolitiken*
att riksdagen med anledning av motion 2000/01: MJ757 yrkande 1 och med avslag på motionerna 1999/2000: MJ718 yrkande 10, 1999/2000: MJ731 yrkande 11 och 1999/2000: MJ743 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

21. Säkerhetsarbetet på kemikalieområdet (mom. 58)

2000/01:MJU3

Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Catharina Elmsäter-Svärd (m) och Lars Lindblad (m) anför:

Enligt vår mening måste man analysera risk och nytta vid säkerhetsarbetet på kemikalieområdet. Det gäller att finna en lämplig strategi för hur risker förknippade med kemiska produkter skall balanseras mot nyttan med produkterna. Att väga olika hälsorisker mot miljö och säkerhetsrisker är inte alltid enkelt. I en risk/nytta-analys måste kriterier för såväl kvalitet som kvantitet och kostnader beaktas.

Vi anser att utskottets hemställan under 58 bort ha följande lydelse:

58. *beträffande säkerhetsarbetet på kemikalieområdet*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000: MJ743 yrkande 1
som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

22. Produktvalsprincipen (mom. 59)

Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Catharina Elmsäter-Svärd (m) och Lars Lindblad (m) anför:

Produktvalsregeln inrymmer nyanser och tolkningsvariationer som kan skapa osäkerhet och i vissa fall problem. Graden av farlighet och riskens storlek måste på ett nyanserat sätt styra produktval och produktbyte. Dessa bör baseras på riskanalys och dokumenterad kunskap. En viss risknivå måste kunna accepteras utan att produktvalsregeln aktualiseras. Svårigheter kommer alltid att uppstå vid avvägningar när substitutionsprincipen skall tillämpas. Marginala riskreduktioner till stora kostnader måste anses som mindre meningsfulla. Enligt vår mening bör en avvägning ske så att insatta åtgärder gör den största nyttan och alternativa ämnen är likvärdigt utredda så att de kan bedömas och jämföras med avseende på riskerna.

Vi anser att utskottets hemställan under 59 bort ha följande lydelse:

59. *beträffande produktvalsprincipen*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000: MJ743 yrkande 6
och med avslag på motionerna 1999/2000: MJ255 yrkande 16,
1999/2000: MJ714 yrkande 3 och 1999/2000: MJ716 yrkande 2 som
sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

23. Produktvalsprincipen (mom. 59)

Gudrun Lindvall (mp) anför:

När det gäller regler för framtagning av nya kemiska ämnen bör försiktighet och framförhållning gälla. Ett kemiskt ämne har många gånger visat sig ha långt fler biverkningar än vad man från början har insett. En bra regel vore då att ett kemiskt ämne inte skulle få tillverkas om det inte är nödvändigt för samhället och endast om tillverkaren kan bevisa att det är ofarligt. Nu måste i stället samhället bevisa dess skadlighet. Vidare bör beträffande läderhanteringen framhållas att det finns en lång tradition av en annan tillverkning, som

skiljer sig från dagens tillverkning, med användning av naturliga, mer ofarliga ämnen. Substitutionsprincipen bör därför gälla för användningen av kemikalier vid lädertillverkning.

Jag anser att utskottets hemställan under 59 bort ha följande lydelse:

59. beträffande *produktvalsprincipen*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000: MJ714 yrkande 3 och 1999/2000: MJ716 yrkande 2 samt med avslag på motionerna 1999/2000: MJ255 yrkande 16 och 1999/2000: MJ743 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

24. Ekologiska aspekter på läkemedel (mom. 71)

Gudrun Lindvall (mp) anför:

En framförhållning beträffande vilka skador som kan uppstå och att utnyttja försiktighetsprincipen måste utgöra en förutsättning vid all introduktion av nya ämnen. När det gäller ekologiska aspekter på läkemedel bör uppmärksammas att långvariga utsläpp av bl.a. läkemedel ger stora effekter på miljön. Som exempel kan nämnas hormonliknande ämnen, som påverkat könsutvecklingen hos fisk. Många typer av maskmedel för djur bryts inte ner i magtarmkanalen och har visat sig döda djur i miljön. Antibiotika, som inte bryts ner i kroppen, kan påverka bakterier i miljön och i värsta fall skapa resistentastammar. Miljöpartiet anser därför att man vid tillverkning av läkemedel bör ta hänsyn till de ekologiska effekter som användningen kan resultera i.

Jag anser att utskottets hemställan under 71 bort ha följande lydelse:

71. beträffande *ekologiska aspekter på läkemedel*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000: MJ716 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

25. Mobila reningsverk (mom. 74)

Ulf Björklund (kd) och Ester Lindstedt-Staaf (kd) anför:

Ny teknik för elektrolytisk rening gör det möjligt att med mobila reningsverk rena ca 90 % av alla förorenade vätskor. Den nya tekniken medför dessutom att det farliga avfallet blir väldigt komprimerat, vilket minskar belastningen på reningsverken och behovet av transporter. Problemet är dock att de svenska reglerna gällande tillstånd för sådan verksamhet är tillkrånglade och att behandlingstiden är alltför lång. Enligt vår mening bör regeringen snarast ta initiativ till en förändring inom området, så att tillståndsgivningen för dylika reningsverk kan ske snabbare och enklare.

Vi anser att utskottets hemställan under 74 bort ha följande lydelse:

74. beträffande *mobila reningsverk*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000: MJ791 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

Harald Nordlund (fp) anför:

Under flera decennier har Folkpartiet liberalerna drivit kravet på ett starkt lagstadgat skydd för Sveriges orörda älvar och vattendrag. Trots framgångar på området är enligt vår mening skyddet fortfarande alltför svagt. Genom regeringens avsikt att snabbavveckla kärnkraftsreaktorer trots att mer miljövänliga alternativ för närvarande saknas ökar hotet mot värdefulla vattenområden dramatiskt. Teknikutveckling och effektivisering av kraftutvinning är givetvis välkomna åtgärder, men all vattenkraftsutbyggnad som förutsätter reglering av vattendrag skadar naturvärden. I annat sammanhang har vi begärt att 1 § punkt 4 och 9 § förordningen (1998:22) om statliga bidrag till vissa investeringar inom energiområdet avskaffas. I stället bör regeringen ge Naturvårdsverket i uppdrag att genomföra en inventering av uppdämda vattendrag som kan restaureras i syfte att återskapa strömmande vatten.

Jag anser att utskottets hemställan under 76 bort ha följande lydelse:

76. beträffande *inventering av uppdämda vattendrag*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:MJ255 yrkande 4
som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

27. Havsöringsstammen (mom. 82)

Maggi Mikaelsson (v) och Karin Svensson Smith (v) anför:

Flera samverkande faktorer bidrar till att havsöringen i de två nordligaste länen har minskat kraftigt. Skogsbruket genom flottningsrensningar, stora kalhyggen, dikningar och kanske framför allt avverkning längs vattendragen har negativt påverkat reproduktionen och uppväxtområdet. Kusterna med sina många vikar, skär, holmar och grundområden gör fritidsfisket efter havsöring lättåtkomligt. Även yrkesfisket till havs efter öring utgör en negativ faktor. För att stärka stammen av havsöring krävs en kraftfull åtgärdsplan med viss skärpning av lagstiftningen. När det gäller fritidsfisket längs kusterna kan det enligt vår mening finnas behov av begränsning av det fria fisket eller införande av en fångstkot, en s.k. bag limit. I lagstiftningen bör vidare införas en regel att den som orsakar sådan fiskdöd att allmänna intressen skadas skall ersätta skadan. I detta fall bör utdömda böter tillfalla fiskevården.

Vi anser att utskottets hemställan under 82 bort ha följande lydelse:

82. beträffande *havsöringsstammen*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:MJ741 som sin
mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

28. Skydd av skogsmark m.m. (mom. 84)

Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Eskil Erlandsson (c) och Lars Lindblad (m) anför:

När det gäller bildande av skogsreservat bör enligt vår mening eventuella storreservat så långt möjligt förläggas till statlig mark. Vid avsättande av nya reservat i södra och mellersta Sverige är det av vikt att Naturvårdsverket stöder en utveckling av arbetsmodeller där avsättningarna kombineras med andra metoder för att bevara natur- och kulturvärden som medför så litet intrång i boende och brukande som möjligt. Vi vill också varna för en utveckling som innebär att hela uppsättningar av kvantifierade delmål, framför allt på miljösidan, utarbetas på riksnivå. Grundtanken för målstyrningen inom skogspolitiken bör vara att staten och näringsutövarna, inom vissa ramar, ges frihet att finna lösningar som är lokalt anpassade och kostnadseffektiva.

Vi anser att utskottets hemställan under 84 bort ha följande lydelse:

84. beträffande *skydd av skogsmark m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000: MJ306 yrkande 9 och med avslag på motionerna 1999/2000: MJ255 yrkande 1, 1999/2000: MJ310, 1999/2000: MJ754 yrkande 3 och 1999/2000: MJ772 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

29. Svensk valfångstpolitik (mom. 97)

Gudrun Lindvall (mp) och Harald Nordlund (fp) anför:

Sverige var ett av de länder som vid FN:s miljökonferens år 1972 föreslog att världens hav borde omfattas av en skyddszon mot kommersiell valfångst. Enligt vår mening är vägen från denna restriktiva inställning till Sveriges nuvarande position kantad av ett antal reträtter. Sverige bör inom IWC återgå till en restriktiv valfångstpolitik och upphöra med sitt stöd till de krafter inom IWC som vill införa reglerad kommersiell valfångst. Detta innebär bl.a. att regeringen snarast bör fördöma Japans vetenskapliga valfångst liksom användningen av elektrisk lans vid valjakt. Vidare bör det australiska förslaget om inrättande av ett globalt reservat för valar stödjas liksom ett fortsatt moratorium mot valfångst.

Vi anser att utskottets hemställan under 97 bort ha följande lydelse:

97. beträffande *svensk valfångstpolitik*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000: MJ711, 2000/01: MJ742 och 2000/01: MJ777 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

30. Skydd av Omberg m.m. (mom. 98)

Gudrun Lindvall (mp) och Harald Nordlund (fp) anför:

Hela Tåkern–Omberg-området är klassat som riksintresse för natur, kultur och fritid och är ett av Sveriges mest välbesökta naturområden med ca 300 000 besökare varje år. Trakten innehåller en stor koncentration av natur- och kulturvärden av internationell betydelse. Tåkern finns upptagen på den s.k. CW-listan över internationellt skyddsvärda våtmarker, liksom på WWF:s lista över jordens viktigaste naturområden. Trots detta är området, med un-

dantag av några mindre naturreservat, rättsligt oskyddat. Enligt vår mening uppfyller Ombergområdet mer än väl de kriterier som i såväl nationella som internationella sammanhang ställs på en nationalpark vad gäller storlek, vetenskapliga värden, upplevelsevärden, kulturella värden, skönhet och storslagenhet. Omberg i sig rymmer även i huvudsak orörda naturtyper i sina brantområden. Genom avsättande som nationalpark erhåller området det skydd och den förvaltning som garanterar en inriktning mot orördhet och hög biologisk mångfald. Detta bör ges regeringen till känna.

Vi anser att utskottets hemställan under 98 bort ha följande lydelse:

98. beträffande *skydd av Omberg m.m.*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000: MJ760, 1999/2000: MJ778, 1999/2000: MJ785, 1999/2000: MJ793 och 1999/2000: MJ806 och med avslag på motionerna 1999/2000: MJ744 och 1999/2000: MJ787 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

31. Lovö (mom. 100)

Gudrun Lindvall (mp) anför:

Av Storstockholms många värdefulla naturområden intar enligt min mening Lovö en särställning. Genom att ön har förskonats från mer omfattande exploatering och genom sitt rika kulturhistoriska arv har ön en unik betydelse för hela Stockholmsregionen. Som exempel på Lovös särart kan nämnas följande: Området runt Drottningholms slott är upptaget på FN:s världsarvslista. En av Sveriges första bosättningar återfinns på ön, som är oerhört rik på fornlämningar. Lovö kyrka är en av Sveriges äldsta kyrkobyggnader. Drottningholmshalmen utgör ett strövområde för arkitektoniskt intresserade svenskar och utlänningar, och ön är en grön lunga i storstadens närhet och en av de gröna kilar som gör Stockholm till en av världens vackraste huvudstäder. En ö av denna karaktär i anslutning till en storstad ger också naturliga spridningsmöjligheter för växt- och djurlivet i regionen.

Enligt min mening är det av riksintresse att Lovö skyddas som i första hand nationalpark, i andra hand som naturreservat.

Jag anser att utskottets hemställan under 100 bort ha följande lydelse:

100. beträffande *Lovö*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000: MJ804 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

32. Reformering av lagstiftningen gällande genetiskt modifierade produkter (mom. 104)

Ulf Björklund (kd), Gudrun Lindvall (mp) och Ester Lindstedt-Staaf (kd) anför:

Sverige bör verka för att det kommande EG-direktivet om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön utformas på ett kraftfullt sätt med försiktighetsprincipen som grund. Detta gäller också andra centrala

direktiv för reglering av frågor om genmodifiering, däribland det s.k. patentdirektivet. Det måste noggrant utredas vilka konsekvenser genmodifierade organismer kan få för de ekologiska system de befinner sig i och vilka hälsorisker de kan utgöra. Dessa frågor berör emellertid inte bara Europa utan även resten av världshandeln. Vi anser därför att Sverige och EU måste kämpa för att regler på området införs även inom ramen för WTO.

Vi anser att utskottets hemställan under 104 bort ha följande lydelse:

104. beträffande *reformering av lagstiftningen gällande genetiskt modifierade produkter*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:U514 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

Särskilda yttranden

1. Vänsterpartiet

Maggi Mikaelsson (v) och Karin Svensson Smith (v) anför:

I detta betänkande behandlas ett stort antal motioner som berör de under året avslutade utredningarna om nya miljömål och klimatpolitiken. Då propositioner i dessa frågor kommer att presenteras under året har vi valt att i detta betänkande inte reservera oss till förmån för motionsyrkanden som berör miljö- respektive klimatmål. Vi vill dock redovisa vår inställning i nedanstående frågor:

Förvaltningen av miljö och hälsoskyddsfrågorna

Erfarenheten från sammanslagningarna av miljö- och hälsoskyddskontor med stadsbyggnadskontor är att de naturvetenskapliga synpunkterna kommer i bakgrunden. Bristande samsyn leder ofta till att miljö- och hälsoskyddsfrågorna får vika för ekonomiska planförutsättningar.

Våren 1999 hade bara fyra av tio kommuner en renodlad miljö- och hälsoskyddsförvaltning. Det står i miljöbalken att drift skall hållas isär från kontroll av densamma. Men det finns inget uttryckligt förbud mot att ha sammanslagna organisationer med oklara roller. En översyn av miljöbalken genomförs för närvarande.

Vi förutsätter att detta problem tas upp i det sammanhanget och anser att miljö- och hälsoskyddsfrågorna skall garanteras en egen förvaltning i kommunen.

Restaurering av insjöar

I Sverige finns ett stort antal övergödda insjöar som innebär att fiske, bad och rekreation försämras allvarligt. På sikt kan också dricksvattnet försämraras. Det finns ett stort behov av att restaurera dessa sjöar. Det finns behov av olika åtgärder. Det viktigaste är att se till att näringsläckaget inte fortsätter. En rad olika metoder för detta har prövats och varit framgångsrika. I flertalet eutrofa sjöar räcker det inte med att stoppa näringstillförseln. De måste också biomanipuleras, vilket betyder att man fiskar upp största delen av karpfisken.

En kombination av minskad näringstillförsel och biomanipulation har visat mycket goda resultat och ger stöd för att utfiskning av karpfisk skulle kunna användas i betydligt större omfattning än som nu är fallet.

I Sverige har vi en överkapacitet i fiskeflottan och även kunnigt folk som kan sköta utfiskningen av karpfisk i en sjö som skall restaureras. Detta arbete behöver samordnas för att bli effektivt. Lämplig myndighet skulle kunna vara Naturvårdsverket eller Fiskeriverket.

Kommunernas klimatarbete

Klimatfrågan är en av vår tids största ödesfrågor. Utan radikala och framåt-syftande åtgärder kommer vi inte att nå någon lösning. Ett föredöme när det handlar om klimatarbete är Utmanarkommunerna. Det är fem kommuner (Lund, Sjöfalle, Uppsala, Växjö och Övertorneå) som, i ett avtal med Naturskyddsföreningen, har åtagit sig att arbeta lokalt med klimatfrågan. Dessa kommuner har valt att gå före i utvecklingen för att ställa om sina samhällen så att de använder så lite som möjligt av fossila bränslen, först och främst i den kommunala verksamheten men i förlängningen även i kommunerna som geografisk enhet. Det lokala arbetet för att nå riksdagens miljömål om begränsad klimatpåverkan bör ses som en resurs i den nationella klimatpolitiken. Vi anser att Utmanarkommunerna bör ses som ett föredöme, och regeringen bör med sin politik sträva efter och underlätta att fler kommuner följer efter för att bredda det lokala arbetet med att nå målet om en begränsad klimatpåverkan.

Kemikalier och miljöfarliga produkter

Stabila naturfrämmande kemikalier sprids nu till jordens mest avlägsna hörn såsom Arktis och djuphaven och de upptäcks allt oftare i djur, växter och människor. Vi kan se hur en ny generation av miljögifter, som bromerade flamskyddsmedel eller luktämnen (myskföreningar) från tvätt- och sköljmedel, dyker upp i fisk, isbjörnar, sälar och musslor. Fynden visar att ämnena sprids i större omfattning än både myndigheter och allmänhet tidigare trott.

I dag finns över 100 000 kemikalier registrerade inom EU. Endast 20 % av dem har undersökts ordentligt med avseende på deras hälso- och miljöeffekter. Många av dem är direkt hälso- och miljöskadliga, men myndigheterna ingriper inte på grund av ett föråldrat regelsystem. Merparten av den globala föroreningen sker i dag via kemikalier som finns i vardagsprodukter. Kemikalier hamnar sedan i våra avlopp, på soptippar m.m. varifrån de sprids globalt. Enligt Statistiska centralbyrån (1998:11) är ca 5 300 olika produkter på den svenska marknaden klassade som kroniskt hälsoskadliga, varav 75 % är allergiframkallande produkter. Mängden cancerklassade produkter motsvarar fyra ton per person och år. Gifterna finns inbakade i de produkter vi använder dagligen: golv, mattor, bilar, plastflaskor, datorer, mat osv. Spridningen av dessa kemikalier anses av många forskare kunna vara orsaken till att vissa cancerformer och allergier ökar dramatiskt. De anses också kunna orsaka reproduktions- och utvecklingsdefekter, förändring av immunförsvar och neurologiska effekter.

I dag finns omkring 70 000 konstgjorda ämnen i omlopp i samhället. Praktiskt taget inga av dem är ordentligt kontrollerade för hälso- eller miljöeffekter; ändå får de användas i produkter eller tillverkningsprocesser. Många av dem anses vara mer eller mindre farliga. Varje år testas inom EU och OECD ca 50 av dessa 70 000 ämnen – men varje år tillkommer också ett par tusen nya, otestade ämnen. Målet bör vara att vi skall sluta använda stabila naturfrämmande ämnen, sluta använda även lätt nedbrytbara naturfrämmande ämnen om inte tillverkaren kan bevisa att de är ofarliga för människa och miljö samt att vi skall begränsa användningen av farliga naturliga ämnen.

Skydd av Emån

Emån bildar ett av Sveriges artrikaste åsystem med sina 33 fiskarter, och åns vattensystem omfattar ca 80 mil vattendrag. I Emån finns havslax och världens mest storväxta havsöring. Den näst intill utrotningshotade malen, som finns endast på ytterligare ett par platser i Sverige, har sitt största reproduktionsområde där. I Emån finns också många värdefulla lokala öringstammar. Även Sveriges sydligaste sjö med naturlig föryngring av röding är belägen i Emåsystemet.

Ett problem som Emån har gemensamt med många andra åar och älvar är att den är reglerad av kraftverksdammar och andra uppdämningar till magasin. Detta innebär att havslaxen och Emåns världsberömda havsöring inte kan vandra längre upp i ån än ett par mil. Emåns lax och havsöring bör därför snarast möjligt få tillgång till lekplatser som är mindre utsatta för miljöstörningar, dvs. belägna längre upp i systemet.

Det är av nationellt intresse att Emålxaxen kan utvecklas och på sikt fiskas i hela sitt vattenområde.

Skydd av skogsmark

Fortfarande avverkas oersättliga skogar i Sverige. Samtidigt hotas och missgynnas flera djur- och växtarter av skogsbruket. Staten har ett ansvar för att de sista naturskogarna skyddas. Staten måste också arbeta för ett skogsbruk som inte utarmar ekosystem och biologisk mångfald. I Jokkmokk har Svenska naturskyddsföreningen funnit rester av avvercade tallar som är mer än 550 år gamla. Avverkningen är utförd år 1998 på mark som förvaltas av Statens fastighetsverk (SFV). Skogsvårdsstyrelsen har inte haft något att invända mot avverkningen. Denna typ av gammelskog finns nästan inte alls kvar i Europa, och Sverige har ett internationellt ansvar att bevara den. Staten borde vara föregångare vad gäller naturvård i skogen men i realiteten har SFV lägre ambitioner än många skogsbolag. Agerandet står i bjärt kontrast till miljöministerns uttalande om att SFV skall vara ett föredöme på området.

Vi anser också att det behövs ett starkare skydd för gamla träd. Gamla träd äldre än 200 år skall inte avverkas. Även enstaka gamla träd kan vara ytterst värdefulla som biotop åt en mängd andra arter, främst insekter. Enligt forskare vid Skogsvetenskapliga fakulteten i Umeå har Sveriges boreala skogar aldrig haft så lite gammal skog, så få grova träd och så få döda träd som på 1900-talet.

Ur nationalekonomiskt perspektiv är de orörda skogar som finns kvar i södra Sverige mer värdefulla än omkringliggande produktionsskogar. Förutom inrättande fler reservat är det därför viktigt att det bedrivs ett arbete för att utvidga befintliga reservat och nationalparker, särskilt i södra Sverige.

Naturbetesmarker

Vid FN:s miljökonferens i Rio de Janeiro tillkom konventionen om biologisk mångfald. Konventionen har inneburit en förändring av den naturbevarande strategin. Jord- och skogsbruk måste nu bedrivas på ett sådant sätt att antalet arter av växter och djur inte minskar. Den tidigare skyddade arealen behövs, men den räcker inte för att förhindra att den biologiska mångfalden utarmas. Även produktiv verksamhet måste utformas så att den biologiska mångfalden inte påverkas negativt. Av den anledningen är det angeläget med en tydlig definition av mål och åtgärder för att förhindra en fortsatt utarmning.

En stor del av den biologiska mångfalden är knuten till odlingslandskapet. Många av de hotade arterna är knutna till traditionella ängs- och hagmarker. Slätterängen är en försvinnande naturtyp som är beroende av kontinuerlig hävd; upphör hävden, försvinner snart en stor del av mångfalden av växter och insekter. En del av de forna slätterängarna hävdas i dag som naturbetesmark. De återstående naturbetesmarkerna har avgörande betydelse för skyddet av den biologiska mångfalden i jordbrukslandskapet; det är fråga om rödlistade (hotade) svampar, kärlväxter, insekter, grodor, fåglar och andra organismer. Många av de rödlistade arterna är knutna till trädbärande naturbetesmarker. Träden ger skugga och påverkar därför betingelserna för växterna. Ofta har träden i hagmarkerna uppnått en ansevärd ålder och spelar en viktig roll som miljö för insekter och fåglar. När igenväxningen medför att växtligheten sluter sig kring betesmarkens solitära träd försvinner många av dessa insekter och fåglar.

Det finns för närvarande 450 000 hektar betesmark i Sverige. Sett ur natursynpunkt vore det önskvärt om hela denna areal bevarades. I avvaktan på att det kommer att bli lönsamt att hålla markerna öppna behövs ett juridiskt stöd för att inte ytterligare areal naturbetesmark skall försvinna. Genom ängs- och hagmarksinventeringen finns vid länsstyrelserna kunskap om vilka naturbetesmarker som är särskilt skyddsvärda. Nämnda arealer skulle kunna få status som naturvårdsområde men det krävs ytterligare underlag för att ett sådant skydd skall bli verkningfullt. Länsstyrelserna måste träffa fler avtal med de djurhållare som behövs för att markerna skall fortsätta att betas. Lantbrukaren kunde exempelvis få hjälp med stängslingen mot att han eller hon åtog sig att låta sina djur beta på den överenskomna marken.

2. Kristdemokraterna

Ulf Björklund (kd) och Ester Lindstedt-Staaf (kd) anför:

Miljöjusterad nettonationalprodukt

Endast genom avsevärt effektivare användning av befintliga resurser går det att uppnå hållbar tillväxt och ökad välfärd. Sverige behöver därför instrument

för att på ett samlat sätt mäta ekonomi- och miljöutvecklingen. Arbetet med de svenska miljöräkenskaperna – en miljöjusterad nettonationalprodukt (MNP) – har enligt utskottets redovisning påbörjats i enlighet med vad Kristdemokraterna tidigare motionerat om. MNP tar hänsyn till förändringen av kapital i form av vårt naturkapital som skog, fisk osv. men beaktar också det kapital, som är skapat av människan. Vi avser att följa frågan även i fortsättningen.

Miljösituationen i Östersjön

Östersjöns miljösituation försämras alltmer. Fortfarande sker årligen ca 400 oljeutsläpp i havet. Risken för upptäckt är för liten för att vara avskräckande. Kustbevakningen måste få resurser till bättre bevakning. Drygt ett trettiotal fartyg sammanlagt har upptäckts i samband med oljeutsläpp, varav bara några få lett till straff. Möjligheterna för bevisföring och lagföring måste öka. Regeringen har här varit saktfärdig.

Genom EU-arbete införs den 1 januari 2001 en lag om obligatoriskt avlämnande i hamnarna av fartygens avfall. Detta inbegriper även oljehaltigt avfall. Svenska hamnar har kapacitet att ta emot avfall. I baltstaterna och Polen är inte verksamheten utbyggd. Sverige bör driva på utbyggnaden, bl.a. genom bistånd.

Internationellt samarbete kring Östersjön behövs för att minska övergödning av Östersjön och utsläpp av i övrigt miljöstörande ämnen. Behovet av skyndsamma åtgärder är stort.

Klimatpolitiskt handlingsprogram

Klimatfrågan är vårt mest svårhanterade miljöproblem. Klimatåtgärder ger effekt om två generationer och kräver därför en genomtänkt strategi. I avsaknad av sådan strategi har åtgärder vidtagits, som inte varit effektiva. En del åtgärder har varit direkt motstridiga. Till exempel har regeringen undvikit att stimulera användning av alternativa drivmedel inom transportsektorn. Det är dyrare för konsumenten att använda sig av miljövänliga alternativ. En kärnkraftsreaktor har regeringen stängt men utan att motsvarande energibesparing gjorts, eller alternativ energi fanns att tillgå. I stället köps billig energi från grannländer, producerad med fossila bränslen.

Ett kraftfullt handlingsprogram måste upprättas och genomföras. Varken energi- eller transportsektorn kan tillåtas ökade utsläpp. Ändock ökar utsläppen för närvarande av koldioxid. Till råga på allt vet vi inte hur stora utsläppen är, eftersom beräkningarna visat sig vara felaktiga. Det handlar om utfasning av fossilbränslen i såväl energiproduktionen som i transportsektorn, begränsning av metanavgång, åtgärder för att öka kolbindningen samt återvinning och om möjligt lagring av koldioxid. Ett antal politikområden berörs. Det handlar bl.a. om energisystem, kommunikationer, jord- och skogsbruk och inte minst om hur skatter och avgifter utformas som arbetsredskap för att styra bort från fossilbränsleanvändning.

Regeringen har äntligen inrättat en avdelning, som skall arbeta med dessa frågor. Klimatkommittén avslutade sitt arbete i april 2000. Regeringen bör

3. Centerpartiet

Eskil Erlandsson (c) anför:

En miljöorienterad produktpolitik

Det är olyckligt att regeringen endast förmår peta lite här och där när det gäller miljöpolitiken. Regeringens miljöpolitik kännetecknas därmed av avsaknaden på framtida strategi. En sammanhållen och offensiv miljöpolitik är ett måste för att komma till rätta med gårdagens, dagens och morgondagens miljöproblem. Alla delar av samhället måste se miljön som en strategisk fråga och ambitionerna på miljöområdet måste höjas. Regeringen är fast i gamla tankar trots att den är medveten om problemen och att dessa inte löses med gamla tankar. Att leverera skrivelser till riksdagen är inte nog.

Det är angeläget att konsekvenserna av den kommande utbyggnaden av kapaciteten för att förbränna sopor tydliggörs. En viktig förutsättning för att inleda detta arbete är att ha klara definitioner på vad som är att räkna som sorterat respektive osorterat avfall. Precis som det är viktigt med definitioner på vad som är sorterat och osorterat avfall behöver konsekvenserna av en skatt på förbränning av avfall utredas. Långsiktiga regler är ett måste för att nå en hållbar produktpolitik och på detta område måste riksdag och regering ta sitt politiska ansvar.

Det är nödvändigt att EU:s inre marknad utvecklas i miljövänligare riktning. På sikt måste funktionstänkandet dominera medan det första steget i arbetet är att miljö- och kretsloppsanpassa varu- och produktflödena. Här måste Sverige vara pådrivande.

4. Folkpartiet liberalerna

Harald Nordlund (fp) anför:

Miljösituationen i Östersjön

Östersjön är ett hotat hav. Dock kan Östersjön räddas från att bli ett dött hav. Överenskommelser om gemensam strategi måste följas av konkreta åtgärder. Samarbetet mellan länderna måste ta sikte på att lämna diskussionerna om formerna för samarbetet och inriktas på åtgärder.

Kraven på sjöfarten måste enligt min mening skärpas. Ett absolut krav måste vara att ett fartyg inte tillåts lämna hamn innan rengöring genomförts.

När det gäller utsläpp från jordbruk och industrier är dessa lika höga i dag som för tio år sedan. Om vi skall kunna rädda Östersjön måste jordbruket minska sina utsläpp. Stödssystemet för jordbruket måste ändras så att man inte premierar ett kemikalieberoende jordbruk.

Sverige bör gå före i strävandena. Initiativ bör tas inom ramen för Östersjösamarbetet för att åstadkomma hårdare krav på sjöfarten och för att omläggningen av jordbruksstöden inom EU påskyndas.

En av Sveriges största insatser för att sprida kunskaper inom detta område är att samordna Östersjöuniversitetet (Baltic University Programme) som är ett nätverk för drygt 160 universitet och högskolor runt Östersjön. Genom kurser organiserade av Östersjöuniversitetet har ett mycket stort antal studenter inom exempelvis biologi, teknik, statsvetenskap, ekonomi och lärarutbildningar fått kunskap om frågor som rör Östersjöns miljö ur biologiskt, ekonomiskt och politiskt perspektiv. Östersjöuniversitetet är beroende av finansiellt stöd från andra källor än den akademiska världen, och dess största finansierare, Sida, tänker upphöra med stödet av verksamheten. Därför borde Sverige ta sitt utlovade ansvar för Östersjöns natur och miljö och fortsätta att administrera Östersjöuniversitetet, även om det sker på annat sätt än genom Sida.

Det som saknas är en långsiktig plan för bevarandet av den biologiska mångfalden i och kring Östersjön.

Minskade utsläpp i sjöar och vattendrag

Bevarandet av den biologiska mångfalden är en av de stora utmaningar vi står inför.

Försurning utgör ett av hoten mot den biologiska mångfalden. Problemet är orsakat av svavel- och kväveutsläpp i atmosfären; utsläpp från i första hand biltrafik och annan förbränning. De åtgärder vi vidtar för att motverka försurning måste syfta till att minska utsläpp av kväveoxider. För närvarande är vi enligt min och Folkpartiets mening alltför inriktade på att "lappa och laga", dvs. betrakta kalkning som en lösning av problemet. Kalkningen kan i sig vara ett hot.

Tydligare inriktning på användning av ekonomiska och andra styrmedel är nödvändig för att åstadkomma en långsiktig lösning.

Skydd av våtmarker

Våtmarkerna utgör en av de boreala områdenas viktigaste grupper av ekosystem. Genom århundradena har de betraktats som oändligt stora och till stor del fungerat som bas för lantbruket. Tiderna har förändrats och det som förr betraktades som onyttiga och "vattensjuka" områden är nu naturresurser för framtida överlevnad.

Skyddet av våra våtmarker, särskilt i Ramsarområden, dvs. områden som skall skyddas enligt den internationella våtmarkskonventionen, måste främjas. Det är därför dags att börja återskapa våtmarker. Våtmarkerna är världens bästa vattenreservoarer. De förhindrar översvämningar och ger en jämn och fin vattenavrinning; torven håller som bekant vatten flera gånger sin egen vikt. På köpet får vi fina små bäckar som bara de riktigt gamla minns från sin barndoms dagar. För att inte tala om vattenkvaliteten; myrarna är riktiga vattenreningsverk. Den svenska Ramsarlistan bör i Skåne kompletteras med Lundåkrabukten, där området bör utökas till att omfatta även vattenområdena söder om Barsebäck. Området kring Barsebäcksverket, Skälderviken och Helgeån bör utökas norrut till att omfatta Gunnarstorpsjön, som är häckningsplats för svarttärna. Vidare bör listan omfatta området Åhus–Norje–Valje och i Södermanland sjön Båven samt de centrala delarna av

Mälaren med Sörfjärden och Asköviken. Andra områden, samtliga välkända, som borde vara aktuella för att tas med på listan är Ainettivuoma i Norrbotten och landhöjningskuster i Norrbottens skärgård, Blaikfjället i Västerbotten, Nordupplandskusten med bl.a. kalkrika våtmarker, Ledskärsviken i Uppland, Klarälven i Värmland med tillhörande näs, meandrande älv, kortskottsvegetation, bl.a. ävjepilört, och strandskogar av stort värde för många rödlistade arter. Listan bör även kompletteras med Tysslingen i Örebro län, Alsterån och Algunnen i Kalmar län med föga påverkade vattenkosystem och naturliga översvämningar, svämskogar och stora älvnader med hög koncentration av rödlistade arter som sjötätel, safsa, lavar, hårklomossa, mollusker, utter samt i strandskogarna vitryggig hackspett och läderbagge.

Åtgärder för att skydda värdefulla våtmarksområden i våra grannländer runt Östersjön måste initieras från svensk sida. Econetprojektet Rospuda i Polen kan tjäna som exempel på våtmarker av internationell ekologisk betydelse som är hotade av utdikningar och vägbyggen. Via Baltica, som är en väg för stora lastfordon till och från de baltiska länderna, går genom centrum av den polska staden Augustow med 30 000 innevånare. För att lindra trycket på citykärnan har föreslagits en trafikled runt staden. Denna led skulle emellertid skära rakt genom Rospudas våtmarker. Dessa våtmarker har samma ekologiska värde som den närbelägna Biebrza National Park. Om vägbygget genomförs skulle området avvattnas och som följd därav skulle doftyxne utrotas. Arten återfinns i Polen endast i Rospudas våtmarker. Därutöver finns den bara på några få lokaler i andra europeiska länder.

Restaurering och skötsel av våtmarker och vattendrag måste initieras och planeras ur ett större perspektiv än bara det lokala. Många svenska kommuner har startat projekt "vattenriken" och i översiktsplaner har halvhjärtade försök gjorts för att skriva in områdesskydd m.m. Ekologisk planering och skötsel av strandängar och våtmarker i svenska parker har gett gott resultat. Våtmarker sköts genom bete och andra hävdformer. Erfarenheter från Tysslingen och Kvismare visar tillfredsställande ekonomiskt utbyte.

Men hur vidmakthålls restaurerade områden? Hur kommer grönling och nissöga att klara sig i framtiden? Hur styr man vattenregimen i restaurerade eller anlagda våtmarker? Hur reglerar man stora bestånd av ruda? Hur påverkar fiskutsättning ekosystemen? Här kan skötseln av Nationalstadsparken i Stockholm tjäna som förebild. En rikare biologisk mångfald har skapats genom aktiva restaureringsåtgärder av Lillsjön, Isbladskärret och Lappkärret. Det senare hyser flera rödlistade våtmarksfågelarter som smådopping, rörhöna, vattenrall m.fl. Spegeldammen är ett anlagt vatten som bl.a. hyser smådopping och större vattensalamander och som utnyttjas av snok. Lillsjön är en restaurerad strandäng, "Stockholms enda hävdade sötvattensstrandäng" med bl.a. häckande tofsvipa och buskskvätta. Fältförsök i syfte att gynna den rödlistade fiskarten grönling har gjorts i Igelbäcken. Groddammar har nyanlagts med mycket lyckade resultat.

Gudrun Lindvall (mp) anför:

Eftersom många av de motioner som behandlas i detta betänkande kommer att påverkas av de propositioner som kommer att läggas fram under riksdagsåret väljer jag att endast lägga ett särskilt yttrande nu och avser att återkomma i annat sammanhang. Följande frågor finner dock Miljöpartiet särskilt viktiga och vill poängtera.

Västerhavet

Situationen i Kattegatts och Skagerraks havsområden är alarmerande och har förvärrats. Under de senaste 10–20 åren har halterna av kväve och fosfor bara ökat. Stora mängder kväve transporteras in från södra Nordsjön. Övergödningen påverkar ekosystemen genom ökad produktion av plankton, som i sin tur orsakar syrgasbrist vid bottenarna. När vattenföringen i de tyska och holländska floderna har varit särskilt hög har det märkts en klar ökning av syrgasbristen.

30 miljoner ton partiklar och gifter uppskattas följa strömmarna in från södra Nordsjön till Skagerrak och norra Kattegatt för att främst ackumuleras i djuphålorna. Utöver dessa giftupplag har lokala utsläpp av gifter i höga koncentrationer sedimenterats utmed kusten. Radioaktiva ämnen, som teknetium, följer med strömmarna från uppberedningsanläggningen Sellafield på den engelska västkusten in mot den svenska västkusten och radioaktiviteten stiger i bl.a. tång och räka. Dumpningar av avfall från fartyg i Nordsjön uppskattas till 50 000–70 000 kubikmeter/år, varav en stor del når svenska vatten och stränder.

Ett nytt Västerhavsprojekt i nordisk regi är nödvändigt

Regeringen bör ta till sig forskarnas resultat och öka satsningen på att försöka rädda de marina ekosystemen, våra kanske viktigaste framtida ”skafferi-er”. Vi förutsätter att situationen i Västerhavet och åtgärder för att komma till rätta med problemen presenteras i den proposition om uppföljning av miljömålen som aviserats, eftersom Hav i balans är ett av de övergripande målen.

Kemikalier

I flera motioner uppmärksammar Miljöpartiet enskilda ämnen som vi anser bör fasas ut eftersom de inte hör hemma i ett ekologiskt hållbart samhälle. Det gäller nonylfenoletoxylater, isocyanater, bekämpningsmedel, amalgam och azofärgämnen. Vi anser att Sverige måste gå före och förbjuda dessa ämnen. En del av dem, som exempelvis nonylfenoletoxylater, liknar hormoner och påverkar arter i miljön. Andra har hög giftverkan och är såväl mutangena som cancerogena. Biociderna riskerar att förstöra vårt viktigaste livsmedel vattnet, och vissa, som isocyanater, bör fasas ut av arbetsmiljöskäl. Amalgam påverkar människors hälsa mycket redan i dag.

I de miljömål som beslutats finns målet Giftfri miljö. Vi reserverar oss inte i detta betänkande, utan förutsätter att den aviserade propositionen om strategier för att nå de beslutade miljömålen kommer att behandla dessa och andra liknande kemikalier. Miljöpartiets uppfattning är att Sverige skall gå före och införa strängare regler än vad andra länder i EU har. Det är viktigt och absolut nödvändigt att visa att det går att skapa ett gott samhälle i ekologisk balans.

Naturvård

Flera av de övergripande miljökvalitetsmålen är tillämpliga på de motioner som Miljöpartiet har lagt fram, och frågorna lär återkomma i samband med den aviserade propositionen med förslag om de delmål som behövs för att uppnå miljökvalitetsmålen. Det gäller bl.a. frågan om marina reservat, som vi anser måste prioriteras eftersom såväl Östersjön som Västerhavet är starkt påverkade av mänsklig aktivitet. Även beträffande sumpskog, en unik biotop, som nyligen inventerats, är behovet av skydd nödvändigt liksom skyddet av andra våtmarker. För groddjur och myskoxe, som behandlas i separata motioner, finns i dag åtgärdsprogram. Det är enligt vår uppfattning av stor vikt att dessa program omsätts i praktisk handling för att ett skydd av dessa arter skall kunna åstadkommas.

Sammanfattning.....	1
Skrivelsen	1
Motion med anledning av skrivelsen	2
Motioner från allmänna motionstiden 1999	2
Motioner från allmänna motionstiden 2000	15
Utskottet	20
Inledning.....	20
En miljöorienterad produktpolitik (skr. 1999/2000:114)	21
Skrivelsen.....	21
Motionerna	23
Utskottets överväganden	25
En gemensam miljöorienterad produktpolitik	25
Varje aktör har ett ansvar för en miljöorienterad produktpolitik	27
Miljölagstiftningen.....	28
Bakgrund.....	28
Motionerna	28
Utskottets överväganden	31
Allmänna frågor.....	31
Allemansrätten, strandskyddet, m.m.	34
Straff, sanktioner, m.m.	34
Övriga frågor	35
Den allmänna miljöpolitiken.....	37
Bakgrund.....	37
Motionerna	38
Utskottets överväganden	40
Målen för ekologisk hållbarhet.....	40
Den offentliga sektorn och miljöarbetet	41
Ekonomiska styrmedel	42
Kunskap och delaktighet	43
Handel med utsläppsätter	44
Vatten- och luftvård	44
Motionerna	44
Utskottets överväganden	46
Kemikaliekontroll	47
Motionerna	47
Utskottets överväganden	51
Nya arbetssätt i kemikaliepolitiken	51
Avvecklingen av vissa skadliga ämnen	53
Övriga frågor	57
Naturvård och biologisk mångfald.....	59
Motionerna	59
Utskottets överväganden	61
Levande sjöar och vattendrag	61
Myllrande våtmarker	63

Hav i balans samt levande kust och skärgård	63
Levande skogar.....	64
Ett rikt odlingslandskap.....	66
God bebyggd miljö.....	67
Biologisk mångfald	68
Nationalparker, naturreservat m.m.	71
Miljöarbetet inom EU	71
Bakgrund.....	71
Motionerna	72
Utskottets överväganden	72
Motioner från allmänna motionstiden 2000	76
Hemställan	76
Reservationer	83
1. Lokala investeringsprogram (mom. 2).....	83
2. Produkters miljöpåverkan i ett livscykelperspektiv (mom. 3).....	84
3. En översyn av producentansvaret m.m. (mom. 5).....	84
4. En översyn av producentansvaret m.m. (mom. 5).....	85
5. En strategi för export av svensk miljöteknik (mom. 6).....	85
6. Miljöbalkens förhållande till skogsvårdslagen (mom. 16).....	86
7. Allemansrätten (mom. 18)	86
8. Bestämmelserna om strandskydd (mom. 19)	87
9. Bestämmelserna om strandskydd (mom. 19)	87
10. Hänsyn till barn i miljöarbetet (mom. 28).....	88
11. Utgångspunkter för det fortsatta miljöarbetet (mom. 32).....	88
12. Naturvårdsverkets instruktion (mom. 33)	89
13. Strategi för effektivare utnyttjande av resurser, m.m. (mom. 35)	90
14. Strategi för effektivare utnyttjande av resurser, m.m. (mom. 35)	90
15. Agenda 21, m.m. (mom. 38).....	91
16. Handel med utsläppsätter (mom. 39).....	91
17. Handel med utsläppsätter (mom. 39).....	92
18. Ett Nordsjöråd (mom. 46).....	92
19. Provbörningar i Skagerrak och Kattegatt (mom. 47).....	93
20. Nya arbetssätt i kemikaliepolitiken (mom. 57)	93
21. Säkerhetsarbetet på kemikalieområdet (mom. 58).....	94
22. Produktvalsprincipen (mom. 59).....	94
23. Produktvalsprincipen (mom. 59).....	94
24. Ekologiska aspekter på läkemedel (mom. 71).....	95
25. Mobila reningsverk (mom. 74)	95
26. Inventering av uppdämda vattendrag (mom. 76)	96
27. Havsöringsstammen (mom. 82)	96
28. Skydd av skogsmark m.m. (mom. 84)	96
29. Svensk valfångstpolitik (mom. 97)	97
30. Skydd av Omberg m.m. (mom. 98).....	97
31. Lovö (mom. 100)	98
32. Reformering av lagstiftningen gällande genetiskt modifierade produkter (mom. 104).....	98

Särskilda yttranden	99	2000/01:MJU3
1. Vänsterpartiet.....	99	
2. Kristdemokraterna.....	102	
3. Centerpartiet.....	104	
4. Folkpartiet liberalerna	104	
5. Miljöpartiet de gröna.....	107	